

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 червня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 96 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

**БАЛАН Дмитро Дмитрович,
МЯГКИХ Геннадій Геннадійович**

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ» З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ БОЙОВИХ ДІЙ. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність. Стрімкий розвиток інформаційних систем і технологій протягом останніх десятиліть спричинив суттєвий вплив на всі без винятку сфери людської життєдіяльності, в тому числі на військову сферу. Як наслідок, це призвело до появи принципово нових концепцій ведення збройної боротьби та військових конфліктів, які стали наріжним каменем для нових якісних змін, що відбувалися в арміях розвинених у військовому відношенні країн світу. Слід зауважити, що не зважаючи на значні кроки, які були зроблені військовим керівництвом нашої держави з початку бойових дій на сході України, сьогодні Збройні Сили України знаходяться тільки на початковому етапі тих якісних змін, які можуть бути отримані від впровадження новітніх інфокомунікаційних технологій в усі сфери діяльності Збройних Сил України.

Разом з тим, відкриваючи нові можливості, інформатизація Збройних Сил України потребує вирішення значної кількості наукових, технічних та організаційних проблем, ключовою з яких, особливо на початковому етапі, є проблема підготовки фахівців, які володіють сучасними інформаційними технологіями, мають практичні навички використання останніх у професійній діяльності, не залежно від видів чи родів Збройних Сил України.

Постановка задачі. Враховуючи зазначене, сьогодні перед ВІТІ – єдиним міжвидовим вузом, який здійснює підготовку військових фахівців у галузі інформаційних технологій – постає завдання пошуку таких форм навчання, методів та засобів, які сприяють ефективному формуванню інформаційної компетентності сучасного фахівця, інтенсифікують процес навчання, підвищують його ефективність та забезпечать високий інтерес до наших випускників як з боку організацій-замовників, так і в зоні проведення бойових дій.

Основні положення. Аналіз зарубіжного досвіду професійного навчання засвідчує, що останні роки для проектування ефективних технологій професійної підготовки використовуються моделі майбутнього фахівця. В основу більшості таких моделей покладено поняття „ключові компетенції”, яке трактується як загальна здатність фахівця мобілізувати в ході професійної діяльності здобуті знання та вміння, а також використовувати узагальнені способи виконання дій.

Однією з ключових компетенцій, якими у процесі навчання має оволодіти майбутній фахівець, Радою Європи визначено компетенції, пов’язані з появою інформаційного суспільства. До таких інформаційних компетенцій відносяться:

володіння навичками роботи з різними джерелами інформації: комп'ютеризованими і не комп'ютеризованими; вміння самостійно шукати, систематизувати, аналізувати і відбирати необхідну інформацію, перетворювати, зберігати і передавати її з допомогою комп'ютерів; орієнтуватися в інформаційних потоках, вміти виділяти в них головне і необхідне, свідомо сприймати інформацію, що розповсюджується в мережі Інтернет; володіти навичками використання засобів інформаційних технологій; використовувати в процесі вирішення навчальних та професійних завдань інформаційні та телекомунікаційні технології; мати навички роботи з прикладним програмним забезпеченням загального і спеціального військового призначення.

Проаналізувавши останні дослідження, а також зустрічаючись з певними проблемами при підготовці спеціалістів та спираючись на досвід проведення бойових дій, виникла потреба проаналізувати і виокремити певні слабкі місця з метою їх ліквідації. Тому нашою метою є вивчення вимог до спеціалістів з інформаційних систем та технологій з боку майбутніх командирів та начальників різних родів військ, оновлення навчальних програм зі зміною зовнішніх вимог до даних спеціалістів, звернути увагу на проблеми які виникають при підготовці спеціалістів і як наслідок запропонувати деякі рекомендації для підготовки висококласних та затребуваних фахівців.

Збройні Сили України, починаючи з 2014 року, активно включилися в становлення інформаційного простору. Однак на цьому шляху виникало чимало труднощів, пов'язаних насамперед з недостатньою технічною базою, складним фінансовим забезпеченням цього процесу, неналежним законодавчим супроводом, а також відсутністю ґрунтовних наукових досліджень процесу формування інформаційного суспільства та його складових з урахуванням кращого зарубіжного досвіду, зокрема розгляду державницько-управлінського підходу до вирішення даної проблеми. Необхідність цього зумовлена тим, що зміни, які відбуваються в суспільстві в цілому та в Збройних Силах України зокрема внаслідок розвитку інформаційних технологій, суттєво впливають на зміст, функції та цілі управління як Збройних Сил України так і державою. Це вимагає розвитку всієї системи державного управління, її перегляду з орієнтацією на здобутки найкращого зарубіжного досвіду та власного досвіду набутого в ході проведення бойових дій.

Рух до інформаційного суспільства набуває все більш стрімкого характеру. Особливо швидкими і помітними є зміни в царині інформаційно-комп'ютерних технологій. Це призводить до того, що існуючі методики підготовки фахівців у цій галузі необхідно постійно розвивати, не зупинятися ні на рік. При цьому ключовим принципом і стратегічним напрямком такого процесу повинно стати максимальне наближення навчального процесу до вимог Збройних Сил України. З іншого боку, необхідним є органічне поєднання фундаментальних та прикладних знань і забезпечення достатнього фундаментально-освітнього і наукового рівня навчального процесу – інакше інститут просто перетвориться на навчальний центр сержантського складу.

Про існування проблем свідчить, зокрема, таке спостереження: кожні 2-3 роки спеціаліст у галузі інформаційних систем та технологій повинен підвищувати свою кваліфікацію та перенавчатися з метою оновлення своїх знань. Це неминуче означає, що значна частина інформації, яку курсант засвоює на молодших курсах, на момент отримання ним диплому вже встигає застаріти.

Іншим викликом є необхідність якомога більш ранньої участі курсантів у серйозних практичних проектах.

Нарешті, ЗСУ вимагають все більшої кількості фахівців, здатних до проектування складних інформаційних систем і колективної роботи над ними, до створення якісних, гнучких і надійних компонентів.

З цього випливає, що система вищої військової освіти, зокрема інститут, його науково-педагогічний склад та польова компонента повинні забезпечувати навчальний процес на належному рівні.

Одна з ключових проблем, яку необхідно вирішити на шляху підготовки спеціалістів, – якомога більш раннє залучення курсантів до виконання практичних проектів в умовах, якомога більш наближених до реальних. Йдеться і про індивідуальну роботу, і про участь курсантів у великих групових проектах, оскільки саме цього вимагає сучасна комп'ютерна інженерія, і саме такою роботою випускникам найвірогідніше доведеться займатися у повсякденній військовій діяльності. Тому ВІТІ застосовує технологію проектного навчання.

Метод проектів набув поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань та можливостей їх практичного застосування для розв'язання конкретних професійних проблем у ході сумісної діяльності курсантів. Результат проектної діяльності можна побачити, усвідомити і, головне, використати в реальній практичній діяльності. Аналіз сутності поняття «метод проектів» дозволяє визначити його як сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, прийомів і дій курсанта, які здійснюються у певній послідовності для досягнення поставленої мети – самостійного розв'язання особисто значущої професійно спрямованої проблеми. Результат розв'язання цієї проблеми має бути оформлений у вигляді конкретного продукту діяльності курсантів. Нижче представлені етапи діяльності викладача і курсантів на занятті за проектною технологією.

Етапи діяльності	Зміст діяльності		Способи організації
	Викладач	Здобувач	взаємодії
Підготовка: визначення теми та мети проекту	Розповідає про задум, мотивує, допомагає у визначенні	Обговорюють, шукають інформацію	Навчальний діалог, можливо дискусія

	завдань для досягнення поставленої мети		
Планування	Пропонує, коригує, ідеї, висуває пропозиції	Формулюють завдання та обговорюють їх	Спільне визначення мети діяльності
Прийняття рішень	Спостерігає, опосередковано керує діяльністю	Обирають оптимальний варіант	Ситуація вільного вибору, дискусія
Збір інформації	Спостерігає, опосередковано керує діяльністю	Збирають інформацію із різних джерел	Добір навчального матеріалу
Аналіз інформації, формулювання висновків	Коригує, спостерігає, радить	Аналізують інформацію	Створення навчального дидактичного матеріалу
Захист проектів та їх колективний аналіз	Обговорює запропоновані варіанти разом з здобувачами	Презентують проекти, обговорюють їх, оцінюють зусилля кожного здобувача і команди в цілому, враховують використані можливості, наявність творчого підходу	Участь здобувачів в оцінюванні проекту

Висновок. Використання методу проектів в професійній підготовці майбутніх фахівців надає можливості активізувати пізнавальну діяльність, заохочувати прагнення та інтерес до навчання, тому що розвиває самостійність мислення, навчає роботі у співпраці, максимально наближене до умов професійної діяльності, має високу мотивацію, сприяє розвитку аналітичних, комунікативних, дослідницьких умінь курсантів, дозволяє набути досвід професійної діяльності ще у процесі навчання у ВІТІ ім. Героїв Крут, розвиває

навички роботи в групі і, нарешті, дозволяє побачити конкретний результат своєї діяльності, що є мотивуючим фактором до навчання.

Значного прогресу можна досягти в галузі освіти з впровадженням відповідних комп'ютерних технологій, які зможуть зробити процес здобуття військової освіти більш гнучким, індивідуалізованим і одночасно нададуть змогу курсантам використовувати глобальні ресурси для навчання, спілкуватись та обмінюватись досвідом із курсантами та студентами інших міст, країн тощо.

Тому особливу увагу ВІТІ ім. Героїв Крут приділяє формуванню відповідних інформаційних ресурсів, а також баз знань та даних, представленню результатів наукових досліджень і розробок за допомогою таких платформ як Moodle, Google Workspace та Microsoft Office 365.

БОДНАР Світлана Вікторівна

ВІДЕОЛЕКЦІЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Не викликає сумніву, що сьогодні комп'ютерні технології стають дедалі більш розповсюдженим засобом комунікації. Не виключенням є і освітня галузь, яка націлена на розвиток самостійної, творчої, незалежної особистості фахівця, готового до активної участі в життєдіяльності своєї країни, тому в українських ЗВО зараз активно залучаються нові технологічні засоби в процес навчання. Віртуальна комунікація поступово замінює реальну, впроваджуючи в освітнє середовище віртуальне мережеве спілкування та хмарні технології як інструменти обміну інформацією. Однією із сучасних форм організації навчального заняття у закладах вищої освіти виступає відеолекція, як потужний носій наукових знань, засіб їх поширення, обговорення та передавання. На сьогоднішній день в освітньому процесі активно запроваджуються відеолекції у різних їх видах та з різних дисциплін. Вони представлені на таких освітніх платформах, як: Prosvita, Prometheus, Coursera, EdEra, My Education Key, Future Learn; Udemy, Khan Academy; Duolingo, Canvas Network тощо. Тобто використання інтернет платформ масових відкритих інтерактивних курсів в освітній галузі має тенденцію переходу від виняткової реалізації проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності.

Відеолекцію як жанр наукового дискурсу досліджували такі вчені, як: Д. Бучинська [2], Г. Джевага [3], Д. Настас [5], М. Томахів [7], А. Тютюнник [8], Т. Bell [10], J. Cadiz, A. Balachandran & E. Sanocki [11], S. Demetriadi & A. Pombortsis [12] та інші. Аналіз робіт означених науковців показав їхній вагомий внесок у вирішення сучасних педагогічних завдань. Однак при цьому не всі сторони означеного лекційного процесу були досліджені, тому проблема використання відеолекцій як сучасної форми організації навчального заняття залишається назрілою і потребує подальшого вивчення і конкретизації

відповідно до вимог Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, яка акцентує на «реформуванні та модернізації системи вищої освіти за міжнародними стандартами» [6]. Відтак, *метою представленої роботи* є дослідження відеолекції як сучасної форми організації навчального заняття у закладах вищої освіти.

Лекція, за Н. Мачинська, С. Стельмах, це «специфічний спосіб взаємодії викладача і слухачів, у межах якого реалізується різноманітний зміст і різні способи навчання, це монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований переважно навколо фундаментальних проблем науки» [4, с. 8]. За С. Боднар, лекція – «це один із засобів управління навчальною діяльністю студентів, що впливає на ефективність освітнього процесу, на мотиваційну сферу слухачів, їх професійний та особистісний розвиток. Залежно від предмета вивчення, його цілей та запланованого результату викладач обирає вид лекційної комунікації, яка буде найбільш ефективною у певному аудиторному середовищі» [1, с. 97].

Відеолекція як одна із форм лекційної комунікації, стверджує Т. Яхонтова, репрезентує «формальну наукову комунікацію, оскільки фіксує її крізь форми відео-, аудіо- та текстового запису, тобто через форми, загальноприйняті в сучасний період розвитку науки» [9, с. 214]. Структурно відеолекція побудована згідно з правилами конструювання лекцій як аудиторної форми роботи і має її характерні риси. Відеолекція складається з комунікативно-насичених відрізків тексту, кожен із них несе певне смислове навантаження, відіграє свою функцію під час подачі матеріалу і підпорядковується загальній комунікативній задачі. Обов'язковими компонентами є вступ (залучення до теми) та заключна частина, в якій підводяться підсумки. В процесі підготовки до такої лекції викладач повинен спочатку ретельно препарувати свій виступ, щоб логічно та структуровано подавати інформацію і чітко та правильно вимовляти фрази виступу, оскільки лекція зазвичай записується на Google диск і зберігається у вільному доступі для повторних переглядів студентами.

Зазначимо, що відеолекція - це не тільки усна презентація матеріалу, а й письмовий виклад інформації, яка наводиться в текстовому форматі, супроводжуючи усний виступ викладача для більш комфортного розуміння студентами складного матеріалу, що не завжди легко сприймається на слух.

З психології загальновідомо, що люди сприймають інформацію по-різному, серед них є аудіали, візували, кінестетики, тому така форма лекційної комунікації як відеолекція є універсальним засобом підвищення ефективності сприйняття матеріалу, оскільки, група аудіалов запам'ятовує нову інформацію, спираючись на слухову подачу матеріалу, а отже, таким людям необхідно прослухати відеолекцію декілька разів у зручному темпі та проговорити ключові частини лекційного матеріалу у відповідності до особистісних потреб. Група візуалов більш сконцентрована на наочності, що подається на екрані. Вони звертають увагу та запам'ятовують карти, таблиці, схеми, діаграми та інші види наочності, а також вербальну інформацію, презентовану на слайдах, і одночасно вони орієнтуються на невербальні засоби комунікації, які

використовує лектор, доповнюючи, уточнюючи, замінюючи або дублюючи вербальні повідомлення. Група кінестетиків спирається на рух і відчуття, тому для них має значення тривалість дії, інтенсивність уваги, реакції лектора чи аудиторії. Всі зазначені фактори відеолектор може і повинен передбачати під час планування лекційної комунікації.

Базуючись на власному досвіді викладання в Одеському торговельно-економічному інституті, констатуємо, що підготовка такої лекції займає досить тривалий час і полягає в роботі з реконструювання, перекодування змісту звичайної лекції або її частини у візуальну форму для презентації студентам через фільми, малюнки, слайди, ілюстрації, використання віртуальних дошок Padlet, Mirror, Jamboard, дистанційних платформ. Проведення такої лекції передбачає розгорнуте коментування підготовлених візуальних матеріалів, які повинні: надати нову інформацію студентам, продемонструвати сучасність та доцільність матеріалу, забезпечити систематизацію наданих знань з урахуванням існуючих класифікацій та категорій; реалізувати інтерактивне спілкування зі студентами, обговорення проблемних питань.

Основними труднощами проведення такої лекції є створення візуальної логіки, забезпечення ритму подачі матеріалу, його дозування, встановлення контакту з аудиторією, яка знаходиться поза екраном, і тому лектор не завжди має змогу відчувати зворотній зв'язок зі слухачами. Таким чином, готуючись до відео лекції викладач обов'язково повинен зважати на: рівень підготовленості та освіченості аудиторії; професійну спрямованість групи; особливості теми, що вивчається.

Відтак, підсумуємо, відеолекція стає зараз дедалі все більш популярною і затребуваною в інноваційном навчальному середовищі і тому виправдано претендує на одну з ефективних форм лекційної комунікації, відіграючи важливу роль в організації навчального процесу в закладах вищої освіти, стимулюючи самоосвіту студентів, урізноманітнюючи роботу викладачів.

Список використаних джерел:

1. Боднар С. В. Лекция как организационная форма обучения в практике высшей школы. *Зб. тез наук. роб. учасників XI Міжнарод. науково-практ. конф. [“Modern scientific potential – 2015”]*, (27 February – 7 March 2015, Sheffield). Sheffield: Science and education LTD. 2015. Vol. 17. P. 97-100.

2. Бучинська Д. Л. Використання відео в навчальному процесі – потреба сьогодення. *Електронне наукове видання «Відкрите освітнє середовище сучасного університету»*. 2015. № 1. С. 101-107. Режим доступу: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/11/11#.XEbqZlwzaUk>.

3. Джевага Г. В. Створення відео-лекції для дистанційного навчання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* [Електронний ресурс]. 2016. Вип. 137. С. 19-23. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2016_137_7.

4. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.

5. Настас Д. Л. Використання відеолекцій у педагогічній діяльності для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу студентами. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2018. № 7. С. 3-9.
6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ: МОН. 2020. 71 с.
7. Томахів М. Дистинктивні ознаки відеолекції як жанру сучасного наукового англomовного дискурсу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. № 3. С. 166-172.
8. Тютюнник А. В. Відеолекція за допомогою надбудови OfficeMix для MS Office 2013 [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу: <http://sikt.kubg.edu.ua/відеолекція-ms-pp13/>.
9. Яхтонова Т. В. Жанрові характеристики сучасного англomовного журналу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. № 10. Т. 1. С. 213–217.
10. Bell T. Digital Lectures: If you make them, will students use them? *Constraints on effective delivery of flexible learning systems* [Elektronic resource]. Mode of access : <http://imej.wfu.edu/articles/2001/2/06/index.asp>.
11. Cadiz J., Balachandran A., Sanocki E., Gupta A., Grudin J., Jancke G. Distance learning through distributed collaborative video viewing, in *Proceedings of CSCW2000 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work*, December 2-6 2000. Philadelphia, Pennsylvania.
12. Demetriadis S., Pombortsis A. E-lectures for Flexible Learning: a Study on their Learning Efficiency. *Educational Technology & Society*. 2007. № 10(2). P. 147-157.

БОНДАРЕНКО Інга В'ячеславівна

ПРОФІЛАКТИКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ВІЙНИ

Психічне здоров'я та психологічне благополуччя мають першорядне значення у воєнний час. Багато українців відчувають спустошеність, втому, нездужання, тривогу та паніку. Ми перебуваємо в центрі уваги всього світу як високо розвинута країна, здатна без перебільшення впливати на архітектуру всього геополітичного порядку. Вкрай важливо, щоб кожен з нас зрозумів, що наша місія - виграти цю війну, захистити наших дітей, батьків і родичів, які потребують нашої допомоги, відновити наші міста і відродити наші душі. Ми повинні стати сильнішою і мудрішою нацією, переживши ці випробування. Наші цінності та духовні пріоритети змінюються, ми розвиваємо почуття подяки і здатність будувати глибокі стосунки. З кожним днем, що минає після війни, ми дедалі більше усвідомлюємо, що на нас чекає тривалий і важкий процес відновлення. Ми повинні зберегти свою цілісність і захистити себе та свої сім'ї від травмуючих наслідків війни. Загалом, українці сьогодні проявляють певну витримку, силу волі, згуртованість і солідарність. У нас

з'явилося відчуття, що ця війна присвячена, що ми боремося за наші цінності, і це чинник, який підтримує кожного з нас. Відьми переживаємо всі разом. Кохані люди, здоров'я, домашні тварини, житло, майно, втрата колишнього соціального статусу, переїзд, розлука з родичами, психологічний та емоційний стрес, спричинений новинами. Війна завдала величезного болю нашим сім'ям і душам і залишила болючі емоційні шрами. Це призвело до емоційної реакції переживання цих втрат та різних фізичних реакцій (болю в серці, артеріального тиску, порушень сну, безпричинного страху та болю в голові). Важливо пам'ятати, що більшість цих реакцій є цілком нормальними, а також те, що їх можна зцілити. Сьогодні існують дуже надійні й ефективні техніки, що допомагають нам виправитися й відновитися. За даними психологів, ефективність таких технік становить 80 відсотків. У житті кожної людини бувають моменти, коли їй хочеться, щоб хтось сильніший і мудріший допоміг їй[1].

Отже, ось п'ять ефективних психологічних порад щодо подолання стресових розладів:

1. Виявляйте, розвивайте і зміцнюйте свою унікальність/оригінальність (те, що приваблює, чого немає в інших).

2. Важливо встановити сфокусуватися на чітких пріоритетах у житті: потрібне-непотрібне, важливе-неважливе, хороше-погане. Уникайте витрачати час та енергію на непотрібні речі. Використовуйте ці поради, щоб допомогти собі контролювати себе в кризовій ситуації та допомогти своїм близьким зберегти здоровий психічний стан у кризовій ситуації. Це одночасно допоможе як близькій людині, так і вам, адже коли ми впливаємо одне на одного, то стаємо сильнішими та відповідальнішими людськими істотами.

3. Виховуйте в собі силу оптимізму і бажання не втрачати віру. пам'ятайте, що мріяти дуже ефективно. це спонукання до майбутнього. ключ до рівноваги, психологічного балансу, оптимальної гармонії тут і зараз, знаходженню узгодженої єдності різних психологічних аспектів. у збалансованому стані ухвалюються найбільш оптимальні рішення, виробляється мудрість, відновлюється зв'язок із "Я", з'являються інтуїція і ресурси.

4. Мати мужність. розсіюйте стрес. розправте крила, в якому б стані ви не перебували. робіть те, що ви любите, усім своїм єством, наполегливо та наполегливо. зрозумійте себе, свої ресурси та енергію, вийдіть зі своєї зони комфорту, гарно поєднуйте "хочу-треба-треба", знайдіть свої сильні сторони та зміцніть їх.

5. Цінують свою толерантність до невизначеності та змін, щоб уникнути зайвого занепокоєння. Світ стає дедалі менш непередбачуваним[2].

Нині всі переконані, що неможливо все контролювати, тому постарайтеся спокійно проаналізувати й усвідомити свою життєву енергію, найцінніший дар на землі, і відкрити джерело своєї сили.

Найкращий спосіб знайти ресурси - це різноманітні фізичні практики та фізичні вправи, які використовують силу інстинкту й рефлексії. Наприклад, якщо ви маєте справу з агресивним станом, таким як ненависть і лють, і не

можете діяти відповідно до своїх почуттів (рити копальні, іти добровольцем, здавати кров), усе одно слід звернутися до фізичної роботи у зовнішньому світі або до фізичних вправ для саморозвитку та зміцнення тіла. Інакше ви зруйнуєте себе. Навколо можна знайти багато корисних справ, наприклад, прибирання кімнати, в якій ми живемо, викидання або збирання сміття в саду, ліплення скульптури з глини або пластику, щоб виліпити дороги для нас речі.

Доречно поговорити про те, як боротися з втомою, бо наші захисники, які воюють за свою країну та свободу, можуть дуже втомлюватися.

В умовах воєнних дій наш організм працює на межі своїх можливостей. Гормони стресу, яким покладено завдання мобілізувати організм у кризовій ситуації, також мають свій "термін придатності". У разі вигорання гормони стресу починають руйнувати психічний стан і, як наслідок, погіршується фізичний стан організму. Ви можете відчувати сильні перепади настрою - від тривоги, гніву й оптимізму до цілковитої пригніченості та виснаження. Важливо розуміти, що це абсолютно природні стани, які змінюються часом, і ви можете і повинні вміти жити в кожному з цих станів.

Основні ознаки втоми.

- Втома, нездатність виконувати звичну діяльність;
- Неуважність і труднощі з концентрацією уваги;
- Погіршення пам'яті;
- Уповільнення розумових процесів; зниження глибини і важливості думок;
- Втрата інтересу до роботи;
- Фрустрація.

Методи самодопомоги під час стресу

Арт-терапевтична практика також є ефективним засобом самодопомоги під час стресу, адже, як відомо, кожна форма, колір і звук, що їх створює людина, випромінюють життєтворчу енергію, яку можна й потрібно використовувати для покращення життя, подолання стресових ситуацій і зміцнення психологічного здоров'я. Мистецтво дає змогу реконструювати травмувальні конфліктні ситуації в розкритих символічних формах і знаходити рішення, оскільки творчість є однією з перетворювальних сил для подолання страхів і тривог, спричинених внутрішніми конфліктами.

Методи арт-терапії можуть допомогти будь-якій людині, незалежно від віку і ситуації, наново створити своє життя в буквальному сенсі. Малювання фарбами, олівцем або фломастерами може надавати насичених кольорів і допомогти зняти неприємні переживання, особливо депресію, тривогу і страх. Малювати рекомендується лівою рукою. У цьому виді роботи здатність абстрактно виражати свої почуття за допомогою кольору або лінії важливіша, ніж вміння малювати.

Тому арт-терапевт В.Назаревич радить таку роботу над емоціями:

- Якщо ви втомилися, намалюйте квітку;
- Якщо ви злитеся, намалюйте лінію;
- Якщо вам боляче - малюйте скульптури;
- Якщо вам страшно - потрібно сплести макраме або зробити аплікацію;

- Якщо відчуваєте тривогу - зробіть тряпичну ляльку;
- Якщо ви відчуваєте біль, розірвіть папір на дрібні шматочки;
- Якщо відчуття тривоги повертаються - складіть папір для оригамі;
- Коли ви хочете розслабитися, намалюйте візерунок;
- Важко запам'ятати. Намалюйте лабіринт;
- Коли ви незадоволені, скопіюйте малюнок;
- Коли ви відчуваєте безнадійність, намалюйте шлях;
- Коли ви хочете щось зрозуміти, намалюйте мандалу;
- Коли вам потрібно відновити сили, малюйте пейзажі;
- Іноді, щоб розібратися у своїх почуттях, малюйте автопортрет;
- Також, щоб систематизувати свої думки, ви можете малювати соти або квадрати;
- Коли ви хочете зрозуміти себе і свої бажання - зробіть колаж;
- Коли я хочу зосередитися, я малюю крапки;
- Коли я хочу прорватися крізь ситуацію, я малюю хвилі або кола"[3].

Війна - це завжди біль, тривога, страх, образа, розпач... Але для перемоги, для наших дітей, для майбутнього нашої країни ми повинні бути сильними.

Список використаних джерел:

1. <https://dovidka.info/psychologichna-pidtrymka-v-umovah-vijny/>
2. <http://knukim.edu.ua>
3. <https://healthcenter.od.ua>

БРАТКОВА Любов Бориславівна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ «ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТЕЛЕМЕДИЦИНИ У МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ» ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасна медицина в останні часи стала широко використовувати комп'ютерні та телекомунікаційні технології, що призвело до виникнення абсолютно нової галузі охорони здоров'я – телемедицини.

Телемедицина (грецьк. "tele" - дистанція, лат. "mederi" - лікування) - це галузь медицини, яка використовує телекомунікаційні та електронні інформаційні технології для забезпечення медичної допомоги на відстані (англ. telemedicine).

Коли ми говоримо про поняття «телемедицина», то маємо на увазі безліч різноманітних дефініцій. Це і використання гаджетів, інтернет-зв'язку, різноманітних комунікаційних технологій для надання дистанційної медичної допомоги хворим; це використання телекомунікаційних технологій задля отримання медичної інформації, це робота з пацієнтом на відстані. Під поняттям «телемедицина» розуміють також дистанційне консультування хворого, з виставленням вірного діагнозу та надання плану лікування. Використовуючи засоби телемедицини можливо проводити оперативні втручання із дистанційним залученням висококваліфікованих фахівців з усього

світу. Телемедицина надає змогу контролювати зміни у стані пацієнта у будь-якій час доби і з будь-якого місця. Усе що необхідно- комунікаційне приладдя та доступ до інтернет-мережі.

Актуальність використання телемедицини технологій в умовах воєнних дій в Україні шалено зросла. Віддалені райони, деокуповані території, території, які було підтоплено внаслідок руйнації Каховського водосховища потерпають від відсутності у достатньому обсязі кваліфікованої високоспецифічної допомоги. Різноманіття травматичних уражень доволі часто потребує залучення декількох вузькоспеціалізованих фахівців для лікування кожного окремого випадку.

Саме тому у навчальному процесі здобувачів медичної освіти окрему увагу приділяють формуванню такої професійної компетенції, як використання можливостей телемедицини у веденні хворих.

Телемедицина не є медичною дисципліною чи спеціальністю. Це допоміжний засіб для усіх терапевтичних та хірургічних спеціальностей. Спектр інструментів телемедицини варіює від телефонного зв'язку до високошвидкісних систем широкополосного друку з використанням фіброоптики, супутників чи поєднання технологій наземної та супутникової комунікацій.

Під час навчання здобувач медичної освіти отримує професійну компетенцію використання таких методів телекомунікаційного зв'язку, як інтерактивне відео. Частіше за все використовується стаціонарне студійне обладнання. Консультанти спілкуються із хворими і з лікарями, що їх ведуть, в інтерактивному режимі. Телекомунікаційні мережі в той самий час можуть бути як простими (зв'язок із одним закладом-консультантом та отримувачем консультації), так і складними (із залученням багатьох лікувальних закладів та спеціалістів).

Водночас залишається невирішеним питання, чи змінює телемедицина формат надання медичних послуг чи просто розширила доступ до них. На відміну від більшості технічних досягнень в медицині, здобувач освіти не використовує телемедицині можливості для діагностики або лікування яких-ось конкретних захворювань. Телемедицина не замінює діяльність лікаря. Здобувач медичної освіти, навчаючись використовувати можливості телемедицини, значно підвищує можливість отримати інформацію із різних галузей медичної науки.

Більш того, потрібно довести до розуміння здобувача медичної освіти, що у порівнянні із звичайним способом надання медичної допомоги, телемедицина має ряд обмежень, обумовлених переважно діагностичним та консультативним характером її додатків. Здобувач медичної освіти має зрозуміти, що безпосереднє втручання неможливо реалізувати у форматі телемедицини, за винятком лапароскопічних хірургічних методів (наприклад контроль за перебігом операції) та деяких областей психіатрії, хоча у експериментах на тваринах вже проводять дистанційні хірургічні втручання із використанням робототехніки. Насправді комп'ютерні та телекомунікаційні технології дозволяють надавати безліч різноманітних медичних послуг. Наприклад, поряд із найбільш поширеними консультаціями фахівців за допомогою

інтерактивного відео існують системи, що забезпечують дистанційне стеження за функцією легень при бронхіальній астмі. Все більшої популярності набувають системи передачі даних на основі персональних комп'ютерів, що використовують технологію накопичення та пересилання даних. В даний час здобувачі освіти можуть освоїти додаток Medicare.

Окремо слід зазначити і малорегламентовані донині аспекти оказання телемедичної допомоги, з якими має бути ознайомлений здобувач медичної освіти. По-перше, це питання юридичної відповідальності. Можлива злочинна недбалість при лікуванні хворого. Деякі лікарі вважають, що застосування телемедицини збільшує ймовірність лікарської помилки та притягнення лікаря до відповідальності, наприклад, якщо технічні неполадки призвели до несприятливого результату або погана якість зображення не дозволила правильно поставити діагноз. Інші, навпаки, вважають, що телемедицина може забезпечити високоякісне медичне обслуговування і лікареві доведеться нести відповідальність, якщо він не зможе використовувати ці можливості. Ситуація ускладнюється тим, що позови, пов'язані зі злочинною недбалістю, розглядаються по-різному. Обґрунтованість цих побоювань спірна, оскільки досі ще не було судових справ щодо злочинної недбалості під час використання телемедицини.

Зрештою, не вирішено питання забезпечення конфіденційності. Загалом електронна медична документація, ймовірно, краще захищена, ніж паперова, однак і в цьому випадку конфіденційність може бути порушена

Отже, доведено, що телемедицина може застосовуватися в перспективних галузях, таких як космічні польоти, у діяльності миротворчих місій, а також у повсякденній роботі медичних служб, що забезпечують допомогу вдома, у стаціонарах, центрах реабілітації тощо. Крім забезпечення більшої доступності спеціалізованої медичної допомоги для хворих, телемедицина дозволяє лікарям та здобувачам медичної освіти спілкуватися з колегами та підвищувати свою кваліфікацію. Також телемедицина є окремим засобом, за допомогою якого медичні навчальні заклади забезпечують додаткову гарантію на медичну освіту.

Сучасні реалії доводять необхідність формування професійної компетенції здобувачів медичної освіти у галузі телемедицини, що потребує активного впровадження та подальшого вдосконалення методів цифрової комунікації.

ВІТЮК Антоніна Вікторівна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІЛЮСТРАТИВНОГО КУРСУ У ГРАФІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Випускники вищих навчальних закладів освіти, яких потребує сучасне суспільство, повинні бути висококваліфікованими, компетентними спеціалістами, спроможними творчо мислити, гнучко вирішувати професійні

проблеми, створювати конкурентно спроможне виробництво в умовах ринкової економіки. Якісне вивчення базових дисциплін для формування зазначених якостей студентів технічного напрямку неможливе без ґрунтовної геометрографічної підготовки, розвиненої просторової уяви та логічного мислення, набуття яких започатковується під час опанування студентами основних положень нарисної геометрії. У зв'язку з актуалізацією питання про підвищення ефективності графічної підготовки (графічна компетентність) майбутнього фахівця особливого значення набуває проблема створення цілісної методичної системи навчання графічним дисциплінам, яка б інтегрувала такі взаємопов'язані між собою компоненти, як цілі, зміст, прийоми, засоби й особливо організаційні форми навчання.

Вивчення графічних дисциплін забезпечує широкі можливості для розвитку логіки, творчого мислення, просторової уяви, інженерно-технічної культури, формує вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, обґрунтовувати, моделювати, конструювати тощо. Нарисна геометрія виступає теоретичним підґрунтям значної частини технічних дисциплін, навіть деякі задачі вищої математики для свого розв'язку вимагають побудови як можна точнішого рисунку об'ємних тіл, що неможливо зробити без базових знань креслення.

Нажаль, враховуючи практичну відсутність вивчення креслення в загальноосвітньому навчальному закладі, де мають закладатися основи графічної культури, студентам першого курсу, які не володіють методами графічного відображення оточуючих об'єктів, досить важко усвідомити основні положення курсу нарисної геометрії та користуватися графічною інформацією у різних навчальних ситуаціях. Отже, положення цієї дисципліни засвоюються студентами зі слабкою уявою, мало розвиненим просторовим та логічним мисленням (а таких студентів переважна більшість) надзвичайно складно.

Крім того, оскільки з кожним роком для аудиторного пояснення лекційного матеріалу відводиться все менше годин, то вирішальним у вивченні нарисної геометрії стає самостійна підготовка студентів до занять. Вона неможлива без роботи з навчальною літературою, зміст якої відповідав би сьогоденню. Тому зараз все актуальнішим стає використання ілюстративного курсу нарисної геометрії із залученням ІКТ та САПР для удосконалення методики викладання графічних дисциплін. Цей курс оновлює змістовне і методичне забезпечення викладання нарисної геометрії, органічно поєднує навчання і самонавчання, що забезпечує оптимізацію навчального процесу.

Нарисна геометрія вивчає методи побудови зображень просторових геометричних об'єктів на кресленні, їх геометричні властивості та методи рішення просторових геометричних задач на цих зображеннях. Крім того, вона має унікальну технічну мову, теорію проектування об'єктів. Нарисна геометрія у достатній мірі забезпечена підручниками та навчальними посібниками, які містять багато ілюстративного матеріалу теоретичного та практичного спрямування. Застосування ІКТ та комп'ютерної графіки в навчальному процесі зумовили розробку електронних засобів навчання для нарисної геометрії, зокрема, електронних конструкторів, електронних посібників,

навчально-демонстраційних програм тощо, які дають можливість використовувати у навчанні динамічну наочність, що, як відомо, підвищує інтерес студентів до набуття знань і робить цей процес більш легким, доступним і зрозумілим.

У просторовому мисленні студентів під час вивчення нарисної геометрії відбувається постійне перетворення образів в той чи інший бік, тобто перехід від просторових образів реальних об'єктів до їхніх умовно-графічних зображень, від тривимірних зображень до двомірних, і навпаки. Саме для активізації і розвитку логічно-графічних властивостей розуму і можливостей просторової уяви в процесі навчання, наприклад, уявлення чотирьохвимірною простору та об'єктів у ньому, наразі необхідні зміни до традиційної методики викладання графічних дисциплін.

Звичне використання студентами підручників або навчальних посібників надає їм можливість конкретизувати навчальну програму, показати зміст запрограмованих тем, трактувати певні питання програми та зорієнтувати студентів щодо методики роботи. Вони також потрібні під час підготовки студентами домашніх завдань, повторення матеріалу тощо, сприяють формуванню у майбутніх фахівців навичок керівництва своєю самостійною пізнавальною діяльністю, самоконтролю.

Завдяки зростанню упродовж останніх років обсягів навчальної інформації, винесеної на самостійне опрацювання студентами та вимог щодо якості її засвоєння, викладачі графічних дисциплін використовують ідеї педагогів-новаторів, а саме: навчання без примусу В. Сухомлинського; ідею складної мети та опори В. Шаталова; ідею укрупнених блоків П. Ерднієва; ідею самоаналізу Ш. Аманашвілі; інтелектуальний фон В. Сухомлинського; ідею випередження С. Лисенка та інші традиційні засоби навчання та ІКТ. Для викладання нарисної геометрії, зокрема, застосовують метод «опорно-графічного конспекту», запропонований В. Шаталовим, який, завдяки візуалізації та структуруванню навчального матеріалу дозволяє систематизувати й узагальнити одержані знання, сформувати уміння і навички та перетворити процес теоретичної підготовки студента в його практичний досвід. За останнє тридцятиріччя вже набуто певний практичний досвід його застосування, який засвідчив значну зацікавленість науково-педагогічних працівників такою методикою навчання.

Разом з тим, останнє десятиліття характеризується активним впровадженням в навчальний процес ІКТ, які дають можливість по новому підійти до створення таких «опорно-графічних конспектів» з нарисної геометрії із залученням додатково методики «розумових карт», винайденої американським вченим Тоні Бьюзенем в 60–70 роках ХХ століття. В основу цієї методики покладено концепцію логічної організації і візуалізації даних: «Кожен біт інформації, що надходить у мозок, кожне відчуття, спогад або думка може бути представлений у вигляді центрального сферичного об'єкта, від якого розходяться десятки, сотні, тисячі і мільйони променів. Кожен промінь є асоціація, і кожна асоціація, у свою чергу, має у своєму розпорядженні практично нескінченну безліч зв'язків з іншими асоціаціями. І це те, що ми

називаємо пам'яттю, тобто базою даних або архівом. У результаті використання цієї багатоканальної системи обробки та зберігання інформації мозок генерує «інформаційні карти», складність яких визнали б кращі картографи всіх часів, якщо б вони могли ці карти побачити». Метод «розумових карт» – це потужний інструмент для вивільнення потенціалу, прихованого в мозку. Засвоєння теоретичних положень нарисної геометрії і їх відтворення на кресленику відбувається в результаті складного розумового процесу, який супроводжується аналітико-синтетичними діями, що включають психічні та психологічні процеси, розумові операції. Варто відзначити, що нарисна геометрія як розвиває просторове мислення, так і вимагає наявності відповідної здатності мозку. «Однак просторове мислення є досить рідкісним природним даром. Саме тому нарисна геометрія залишалася для багатьох, хто її вивчає, досить складним для розуміння предметом». Дані методики із залученням комп'ютерної графіки докладно описуються і реалізуються у навчальному посібнику під редакцією Кривцова В.В. «Ілюстративний курс нарисної геометрії». Саме ІКТ надають існуючим методам навчання нове сучасне наповнення, а ілюстративний курс можна подати і у вигляді електронного програмного засобу навчання.

Важливим підґрунтям для розвитку пізнавальних можливостей і, відповідно, пізнавального інтересу особистості є педагогічні ситуації, пов'язані із розв'язанням проблемних завдань, розумовим напруженням, виникненням суперечності суджень, конфліктом різних позицій, тобто спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, самостійний пошук студентом необхідного алгоритму розв'язку, знаходження правильного рішення. Підвищити якість підготовки фахівців вищої освіти можна завдяки не тільки повному забезпеченню учасників педагогічного процесу навчальною літературою, але й максимальній реалізації функціональних можливостей навчальної книги в процесі освіти та самоосвіти учасників педагогічної комунікації.

Сучасне покоління студентів прагне отримувати інформацію, коротко викладену, естетично привабливо оформлену, де складний матеріал описано просто та доступно. Під час написання посібників авторам необхідно враховувати ці новітні тенденції в поданні навчального матеріалу. Усвідомлюючи труднощі, які виникають у студентів під час вивчення нарисної геометрії, і те, що осмислення отриманих відомостей здійснюється переважно через зорове, образне їх сприйняття, основні правила та положення нарисної геометрії потрібно викладати за допомогою рисунків, на яких демонструвати наочні зображення та епюри фігур, що вивчаються, та надавати стислий їх опис, в концентрованому вигляді наводити алгоритми розв'язування різнопланових задач, бажано також надати узагальнення поданої інформації з тем курсу та навести висновки з питань, що розглядаються. Така форма подання навчального матеріалу дозволить студентам витратити мінімум часу на самостійне опанування потрібними знаннями з курсу нарисної геометрії.

Використовуючи ілюстративний курс нарисної геометрії в самостійній роботі, викладачі уможливають засвоєння навчальних відомостей

відповідно до поставленої мети та завдань, формують систему знань, умінь і навичок, необхідних для успішного розв'язання відповідних задач, орієнтують студентів в широкому потоці навчальної інформації, виробляють у них психологічну готовність до самостійної навчальної діяльності. Ефективність самостійної навчально-пізнавальної роботи студентів значною мірою зумовлюється якістю навчально-методичного комплексу.

Ілюстративний курс нарисної геометрії створює креативне середовище навчання, що зумовлене низкою чинників, зокрема: широкими дидактичними можливостями для індивідуалізації навчання; підвищенням мотивації студентів до пізнавальної діяльності; можливостями для організації самостійної роботи; ефективністю унаочнення навчального матеріалу. Його використання сприяє активізації пізнавальної діяльності, доповнює, унаочнює й урізноманітнює зміст теоретичного матеріалу, забезпечує індивідуальну навчальну траєкторію кожного студента. Ілюстративний курс нарисної геометрії спрямований на самостійне оволодіння знаннями й уміннями у процесі активної пізнавальної діяльності.

ГНЕДІНА Катерина Володимирівна

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

Використання сучасних методів навчання відіграє вагому роль у забезпеченні якості освітнього процесу при підготовці фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування», оскільки робить процес навчання більш інтерактивним, фокусує увагу здобувачів вищої освіти на навчальному процесі та сприяє зростанню їх зацікавленості у вивченні дисциплін. Інноваційні методи навчання виступають передумовою підвищення активності здобувачів вищої освіти під час навчальних занять. Окрім формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, під час навчання з використанням сучасних методів та інструментів у здобувачів вищої освіти формуються і розвиваються гнучкі навички (soft skills), такі як: навички командної роботи та ведення переговорів, креативного та критичного мислення, цифрові та комунікаційні навички, навички прийняття рішень тощо.

Досліджуючи питання soft skills сучасного успішного бухгалтера, вчена Лугова О.І. вказує на важливості формування та розвитку у майбутніх фахівців у сфері обліку і оподаткування таких навичок: тайм-менеджмент, вирішення проблем та критичне мислення, гнучкість та адаптивність, комунікаційні навички, співпраця та вміння працювати в команді, етичні навички та добросесність, вміння навчатися новому та постійне професійне вдосконалення [1]. На ці аспекти доцільно звернути увагу при виборі методів навчання та організації освітнього процесу. Одним з методів навчання, який сприяє

формуванню гнучких навичок є метод кейсів. Так, наприклад, здобувачі вищої освіти ОПП «Облік і оподаткування» Національного університету «Чернігівська політехніка» при вивченні дисциплін «Управлінський облік» та «Аудит» виконують практичні кейси для командної роботи («Soft-skills спеціаліста у сфері управлінського обліку», «Професійні та гнучкі навички аудитора» відповідно).

Як зазначає Бурко К.В., одним з дієвих засобів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері бухгалтерського обліку є розробка та впровадження у навчальний процес комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання фахових дисциплін, в основу яких покладено web-технології [2]. Сучасний фахівець у сфері обліку, оподаткування, аудиту має володіти навичками роботи зі спеціалізованим програмним забезпеченням та мати високий рівень цифрової грамотності в цілому. Розвиток цифрових компетентностей забезпечується шляхом використання сучасних програмних продуктів під час проведення навчальних занять. Такі програмні продукти, як Kahoot, Mentimeter та інші дозволяють також впроваджувати ігрові технології у навчальний процес та мотивують здобувачів вищої освіти до більшої залученості до опрацювання навчальних матеріалів курсу.

Гейміфікація (ігрофікація) в освіті передбачає використання в освітньому процесі ігрових засобів, підходів та практик, що притаманні сучасним іграм з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій (комп'ютерним, мобільним, онлайн-іграм) з метою мотивування та підсилення пізнавальної діяльності здобувачів освіти та забезпечення їх більшої залученості у навчальний процес [3]. Результати проведених попередніх досліджень дозволяють зробити висновки про те, що гейміфікація освітнього процесу сприяє мотивуванню здобувачів вищої освіти, їх заохоченню до виконання завдань, підсиленню їх пізнавальної діяльності, більшої залученості у навчальний процес в цілому. Водночас певні її недоліки зумовлюють доцільність поєднання традиційних форм та гейміфікації освітнього процесу [3].

Серед інноваційних технологій, які набувають все більшого поширення в Україні та успішно використовуються у закладах вищої освіти зарубіжних країн, є технології віртуальної та доповненої реальності, які сприяють поглибленому вивченню дисципліни та кращому засвоєнню навчального матеріалу. У рамках ОПП «Облік і оподаткування» ці технології можуть бути використані для створення віртуального навчального середовища, проведення віртуальних конференцій для викладачів та здобувачів вищої освіти, проведення віртуальних турів бухгалтерією підприємства під час проходження практики тощо. Проте дані технології є високовартісними та мають певні обмеження щодо впровадження.

Динамічними темпами зростає поширення штучного інтелекту та його використання у різних сферах. Застосування технологій штучного інтелекту може зробити навчальний процес більш інтерактивним, забезпечити індивідуалізоване навчання за рахунок адаптації до потреб здобувача вищої освіти. Технології штучного інтелекту можуть виступати інструментом пошуку

та систематизації необхідної інформації, планування навчального процесу, оцінювання прогресу оволодіння матеріалами курсу здобувачами вищої освіти. Для підготовки фахівців у сфері обліку і оподаткування штучний інтелект може бути використаний у формі віртуального асистента при вивченні основ ведення фінансового обліку та формування фінансової звітності, при ознайомленні з основними категоріями у сфері оподаткування, аудиту, економічного аналізу тощо. При використанні штучного інтелекту важливим є дотримання принципів академічної доброчесності учасниками освітнього процесу, а також забезпечення збереження конфіденційності інформації про здобувачів вищої освіти. При цьому роль викладача переорієнтується на роль ментора, який спрямовує та підтримує процес навчання, а штучний інтелект виступає лише дієвим інструментом, який може ефективно використовуватися у навчальному процесі без порушень етичних принципів та не замінюючи безпосередньо викладача.

Дієвим інструментом активізації навчального процесу виступає метод ділової гри, який базується на симуляції реальних ситуацій. Для здобувачів спеціальності «Облік і оподаткування» цей метод може бути використаний як при вивченні різних дисциплін, так і при проходженні практики. Зокрема, здобувачі вищої освіти спеціальності «Облік і оподаткування» Національного університету «Чернігівська політехніка» беруть участь у діловій грі «Мистецтво ведення переговорів» для отримання навичок прийняття управлінських рішень та розвитку навичок ведення переговорів.

Використання методу ділової гри при проходженні практики дозволяє здобувачам вищої освіти застосовувати отримані під час навчання навички на практиці (у межах ролі директора, головного бухгалтера, фінансового аналітика, спеціаліста з ведення управлінського обліку тощо), сприяє формуванню гнучких навичок (лідерство, командна робота, прийняття рішень, соціальні навички тощо), а також передбачає аналіз результатів участі у діловій грі, оцінювання рівня виконання здобувачами вищої освіти поставлених завдань та виявлення прогалини у фахових знаннях та навичках.

На сьогодні існує низка різноманітних інструментів Google, які також можуть бути використані для організації навчального процесу. При викладанні та при виконанні практичних завдань викладачами і здобувачами вищої освіти відповідно може бути використана Google Jamboard – безкоштовна цифрова дошка від Google. В умовах змішаного та дистанційного навчання також доцільним є використання Google Classroom - платформи для організації та управління навчальними процесами. Зокрема, викладачами може бути створений курс з використанням платформи Google Classroom, який будуть проходити здобувачі вищої освіти у межах поточного, проміжного або семестрового контролю знань.

При викладанні дисциплін освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» також може бути використаний метод інтелектуальних карт (mind map) для проведення інтерактивних практичних занять (наприклад, за темою «Прийняття управлінських рішень» у рамках дисципліни

«Управлінський облік»), візуалізації навчального матеріалу при проведенні лекційних занять тощо.

Отже, інноваційні методи навчання та сучасні інструменти організації освітнього процесу сприяють покращенню якості підготовки фахівців у сфері обліку і оподаткування. Їх вибір серед широкого різноманіття має здійснюватися викладачем з урахуванням змісту курсу, форми організації навчального процесу, потреб та інтересів здобувачів вищої освіти тощо. Інноваційні технології та методи, які використовуються у початковому процесі (ігрові технології та онлайн-сервіси, технології віртуальної та доповненої реальності, метод зворотного класу, метод інтелектуальних карт) сприяють формуванню такого навчального середовища, яке мотивує здобувачів вищої освіти до досягнення програмних результатів навчання, підвищує їх залученість до навчання та формує гнучкі навички, затребувані роботодавцями на ринку праці. Крім того, метод симуляції у рамках проведення ділових ігор, метод кейсів сприяють розвитку практичних навичок у здобувачів вищої освіти завдяки виконанню завдань, які ставляться перед фахівцями у сфері обліку і оподаткування під час професійної діяльності (зокрема, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та її аналіз, перевірка бухгалтерської документації, формування податкових декларацій, аналіз результатів діяльності підприємства, прийняття управлінських рішень та ведення управлінського обліку тощо).

Список використаних джерел:

1. Лугова О. І. Soft Skills сучасного успішного бухгалтера (in English). *Modern Economics*. 2023. № 37 (2023). С. 72-77. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-10).
2. Бурко К.В. Інноваційні технології навчання у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/161.pdf
3. Гнедіна К., Нагорний П. Теоретико-практичні засади гейміфікації в освіті. *Information Technologies in Education: збірник наукових праць*/ голов. ред. О. В. Співаковський. Херсон: ХДУ, 2022. Вип. 3 (52). С. 7-19.

ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Професійна діяльність педагога дошкільної та початкової ланок освіти не можна на теперішній час уявити без використання цифрових технологій. Під впливом цифровізації освіти змінюється традиційна освітня система, що проявляється у впровадженні сучасних технологій і збільшенні віртуальних освітніх платформ, які пропонують різноманітні послуги [1].

А отже актуалізується нагальна потреба у використанні сучасних цифрових технологій в освітньо-професійній підготовці майбутніх педагогів не лише викладачами ЗВО, але й здобувачами з метою формування в останніх інформаційно-цифрової компетентності.

Як зазначають дослідники в умовах цифровізації освіти все більше спостерігається вплив ІТ-компаній на визначення орієнтирів у професійній підготовці майбутніх фахівців, зокрема у визначенні складових професійних стандартів [1].

Так, у проєкті «Опис цифрової компетентності педагогічного працівника» [2] цифрову компетентність педагогічного працівника описано за п'ятьма напрямками: 1. Вчитель в цифровому суспільстві. 2. Професійний розвиток. 3. Використання цифрових ресурсів. 4. Навчання та оцінювання учнів. 5. Формування цифрових компетентностей учнів. Розробники зазначеного проєкту подають детальний опис цифрової компетентності педагогічного працівника за кожним вказаним вище напрямком.

Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» складено з урахуванням нової редакції Базового компонента дошкільної освіти [3]. Відповідно до варіативної складової Державного стандарту дошкільної освіти, зокрема освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» цифрова компетентність дошкільника трактується як «здатність використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання освітніх, ігрових завдань на основі набутих елементарних знань, вмінь, позитивного ставлення до комп'ютерної та цифрової техніки» [3]. А отже складовою професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти є використання інформаційно-цифрових технологій з метою ефективно організації освітньо-виховного процесу загалом, а також формування у дітей дошкільного віку цифрової компетентності зокрема.

З огляду на зазначене вище, серед професійних компетентностей вихователя ЗДО у професійному стандарті виокремлено інформаційно-комунікаційну компетентність, яка передбачає: здатність орієнтуватись в інформаційному просторі; здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та електронні освітні ресурси в професійній діяльності; здатність дотримуватись правил безпечної поведінки в цифровому середовищі [4].

Організація освітнього процесу в початковій школі в умовах Нової української школи також здійснюється шляхом використання учителями різноманітних інформаційно-цифрових технологій. Відзначимо й те, що необхідність їх широкого використання спричинили ще й пандемія COVID-19, а також потреба в організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Відповідно до професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» [5] інформаційно-цифрова компетентність містить у собі такі складові як то: здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та

створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

З огляду на вказане вище, у професійних стандартах педагогів обох освітніх ланок приділяється увага саме наявності інформаційно-цифрової (інформаційно-комунікаційної) компетентності. А отже необхідною складовою процесу освітньо-професійної підготовки майбутніх педагогів як закладів дошкільної освіти, так й початкових класів ЗЗСО є використання цифрових технологій не лише викладачами, але й залучення до їх застосування самих здобувачів вищої освіти з метою якісної і ефективної організації освітнього процесу з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку.

Зважаючи на сказане вище, студентам, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Дошкільна та початкова освіта» під час вивчення дисциплін пропонується розробити методичні матеріали за допомогою різноманітних інформаційно-цифрових технологій. Так, при вивченні теми «ІКТ у навчанні математичної освітньої галузі» освітнього компонента «Технології навчання математичної освітньої галузі» здобувачам пропонується обрати завдання із підручників з математики для 3 чи 4 класу і зробити інтерактивний робочий аркуш за допомогою обраного ними самостійно сервісу Wizer.Me, Liveworksheets або H5P. Іншим завданням для здобувачів з дисципліни «Методика навчання математичної освітньої галузі» за обраною самостійно темою необхідно спроектувати фрагмент практичного заняття за допомогою Padlet.

Звичним для здобувачів, які навчаються за ОПП «Дошкільна та початкова освіта», є використання сервісу для інтерактивних вправ LearningApps. Такий сервіс створює багато можливостей для педагогів дошкільної та початкової ланок освіти щодо створення у цікавій формі вправ і задач для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: знайти пару, класифікація, числова пряма, просте упорядкування, вільна текстова відповідь, вікторина, заповнити пропуски тощо.

Для презентації на практичних заняттях розроблених конспектів уроків студенти також використовують різноманітні цифрові ресурси, зокрема платформу для створення графічного дизайну Canva. З метою проведення опитування учнів під час уроків у цікавій формі майбутніми педагогами використовується ігрова навчальна платформа Kahoot! або розробляються за допомогою онлайн ресурсів ребуси і кросворди.

На різних етапах проведення занять, а також під час презентації розроблених уроків або занять студенти використовують цифровий ресурс Wordwall для створення інтерактивних вправ для дітей дошкільного віку або з метою опитування учнів початкової школи.

Цікавим є досвід використання на заняттях зі студентами Augmented Reality (AR) – доповненої реальності. На практичних заняттях розглядаються можливості використання технології доповненої реальності, зокрема інтерактивних абеток, іграшок з AR-додатками, книжок-розмальовок, які доцільно використовувати в роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. У процесі обговорення майбутніми педагогами окреслюються

проблеми і перспективи упровадження імерсивних технологій в освітній процес закладів дошкільної та початкової освіти.

Підсумуємо: у процесі освітньо-професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти необхідним є ознайомлення з можливостями сучасних інформаційно-цифрових технологій, а також набуття навичок їх використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти і початкової школи.

Список використаних джерел

1. Краус К.М. Імперативи формування цифрової освіти в Україні. Управління соціально-економічними трансформаціями у сучасному місті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. (27 лютого 2018). Київ: КУБГ, 2018. С. 49–51. URL: [http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6059/1/Kraus K.M..pdf](http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6059/1/Kraus%20K.M..pdf)

2. Морзе Н.В., Базелюк О.В., Воротнікова І.П., Дементієвська Н.П., Захар О.Г., Нанаєва Т.В., Пасічник О.В., Чернікова Л.А. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника: проєкт (Розроблено на виконання Наказу МОН України № 38 від 15 січня 2019 року). Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, 2019. Спецвипуск «Нові педагогічні підходи в STEAM освіті». С. 1–53. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>

3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

4. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». Наказ міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

5. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затверджений. Наказ міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 р. № 2736. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

ГОРОЖАНКІНА Оксана Юріївна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Сьогодні одним з пріоритетів політики України є повноправна інтеграція до європейського цивілізаційного простору. У зв'язку з цим особливо гостро постає потреба у підготовці висококваліфікованих, мобільних, творчо мислячих, конкурентноздатних фахівців, здатних до самовдосконалення та використання нових інноваційних технологій в професійній діяльності. Важлива роль в цьому процесі належить якісній підготовці фахівців мистецької

галузі, зокрема майбутніх учителів музичного мистецтва, від професійно-педагогічної підготовки яких залежить розвиток музичної культури сучасних школярів.

Саме тому впровадження в освітній процес інноваційних методів навчання є одним з провідних чинників якісної підготовки висококваліфікованих фахівців в галузі музичного мистецтва. На необхідність впровадження інноваційних форм і методів навчання наголошено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» тощо. Питанням інноваційної стратегії сучасної освіти присвячені наукові дослідження Д. Бега, І. Дичковської, М. Євтуха, Л. Масол, Й. Шумптер, Дж. Бассета, Р. Моррис та ін.

Поняття «інновація» (італ. *innovations* - новизна, нововведення) з'явилося в науковій літературі на початку ХХ століття й передбачало нові організаційні форми діяльності та управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства. В освітній галузі інновації спрямовано на розвиток і мотивацію конкретної особистості, а впровадження інновацій в освітній процес сприяє підвищенню якості освіти, результатом чого є підготовка конкурентноздатних фахівців.

На думку О. Дубасенюк, «інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [3, с. 14]. Науковці зазначають, що інновації в навчанні пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонічному поєднанні класичних, традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу [3; 4]. У зв'язку з підвищенням творчо-пошукової діяльності здобувачів вищої освіти та активізацією учасників освітнього процесу найбільш популярними сьогодні є активні та інтерактивні методики навчання. Інноваційні методики викладання, на думку Ю. Бистрової, є полікомпонентним поняттям, оскільки «об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти» [1, с. 30]. Серед інтерактивних форм і методів, які впроваджено в процес підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва найчастіше використовуються аудіовізуальний метод навчання, *brainstorming* «мозковий штурм», діалог, рольова гра, майстер-клас, метод проєктів, мультимедійні, комп'ютерні технології (ІКТ).

Широко використовується в фаховій підготовці студентів-музикантів метод проєктів. Так, в рамках опанування музично-виконавських дисциплін одним з модулів є «Художньо-інтерпретаційна презентація музичного твору»,

для підготовки якої використовуються комп'ютерні програми, що дозволяють створювати презентації.

Програми, які дозволяють обробляти та змінювати інформацію

<i>Вид інформації</i>	<i>Програми</i>
Зображення (графіка)	Microsoft Paint, CorelDRAW, Adobe Photoshop, Microsoft Office Picture Manager
Звук	Microsoft Windows Media Player, Wavelab, Nero Wave Editor
Відео	Nero Vision, Windows Movie Maker, Microsoft Windows Media Player

В процесі вивчення студентами таких навчальних дисциплін як «Основний музичний інструмент», «Концертмейстерський практикум з основами перекладу інструментальних / вокальних / хорових творів» застосовуються такі методи, як гра під фонограму «мінус», добір різноманітних тембрів до стилістичних особливостей різних творів (на цифровому фортепіано чи синтезаторі), опанування комп'ютерною програмою *SoftWayToMozart*. Ця програма призначена для навчання початківців, яку майбутні фахівці з успіхом зможуть використовувати в своїй майбутній педагогічній діяльності.

Успішно використовуються в процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін, зокрема «Сольфеджіо» та «Гармонії», нотні редактори *Finale*, *Sibelius*, *MuseScore*, *LilyPond*, завдяки яким здобувачі можуть не тільки набирати і друкувати нотний текст але й озвучити його. Також ці програми дозволяють створювати власні твори, робити аранжування та декілька варіантів однієї партитури. Спеціальна освітня програма *MagicScore School* також призначена для друку нотного тексту з попереднім його переглядом та підтримує читання файлів формату MIDI і Karaoke.

Перебування тривалий час учасників освітнього процесу на дистанційному навчанні через пандемію і воєнний стан зумовило викладачів диригентсько-хорових дисциплін шукати нові форми у викладанні курсів «Хоровий клас» та «Хорове диригування». Результатом пошуку стало впровадження в процес вивчення цих дисциплін програми *Virtual Choir Creator* – віртуальний хор, за допомогою якої створюються відеомонтажі з подальшою синхронізацією всіх учасників хору. Засновником віртуального хору є американський композитор і хоровий диригент Ерік Вайтекер, який вважає віртуальний хор глобальним явищем, «яке формує створений користувачами соціальних мереж хор, що завдяки використанню технологій по-новому об'єднує співаків з усього світу та їхню любов до хорової музики» [2]. Вже з 2009 року музику Е. Вайтекера виконують мільйони віртуальних хорів, до яких входять співаки зі 145 різних країн.

Отже, грамотне застосування в освітньому процесі інноваційних форм і методів навчання активізує мотиваційну сферу студентів, робить освітній

процес для них більш привабливим, сприяє ефективній підготовці фахівців в галузі музичної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2018. №1(4). С. 27-33.
2. Віртуальні хори Еріка Вайтекера. *Музика : український інтернет-журнал*. URL: <http://mus.art.co.ua/virtualnihory-erika-vajtekera> (дата звернення: 11.05.2023).
3. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: зб. наук.-метод. праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк*. Житомир, 2014. С. 12-28.
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Саух. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. С. 209- 216.

ГРИГОРЕНКО Костянтин Васильович

ГЕОМЕТРИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДЕЯКИХ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ ГРАНИЦЬ

Нехай $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = a$. За означенням границі послідовності:

$$\left(\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = a\right) \stackrel{\text{def}}{=} \forall \delta > 0 \exists n_0(\delta) \forall n (n > n_0(\delta) \Rightarrow |x_n - a| < \delta), n, n_0(\delta) \in \mathbb{N}.$$

Оскільки $|x_n - a| < \delta \Leftrightarrow a - \delta < x_n < a + \delta$, то те, що $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = a$, геометрично означає, що в довільний δ -окіл точки x_0 інтервалу $(a - \delta; a + \delta)$ потрапляє безліч точок послідовності $(x_n)_{n=1}^{\infty}$, у яких номери $n_0(\delta) + 1, n_0(\delta) + 2, n_0(\delta) + 3, \dots$, а за межами δ -околу міститься лише скінченна кількість точок послідовності.

Заперечуючи означення границі послідовності, отримаємо:

$$\left(a \neq \lim_{n \rightarrow \infty} x_n\right) \equiv \exists \delta > 0 \forall n_0(\delta) \exists n (n > n_0(\delta) \wedge |x_n - a| \geq \delta), n, n_0(\delta) \in \mathbb{N}.$$

У цього аналітичного означення складна логічна структура. Але воно допускає просту змістовну геометричну інтерпретацію: існує окіл точки a , яка не є границею послідовності $(x_n)_{n=1}^{\infty}$, що містить скінченну кількість точок послідовності, а за межами цього околу міститься безліч точок цієї послідовності.

Дамо тепер інше означення границі послідовності – *геометричне*: число a називається границею послідовності $(x_n)_{n=1}^{\infty}$, якщо, який би окіл точки a не взяли, поза ним буде знаходитися лише скінченна кількість елементів послідовності.

Сформульоване означення еквівалентне $(\delta - N_0)$ -означенню границі послідовності і може служити в якості основного. Геометричне означення має переваги в порівнянні з аналітичним. По-перше, ця форма містить лише один

логічний квантор замість трьох, як у аналітичному, тобто має більш просту логічну структуру. По-друге, більш просто доводяться усі властивості збіжних послідовностей. По-третє, при доведенні збіжності послідовності ми використовуємо синтетичні міркування, тоді як при використанні аналітичного означення використовується вихідний аналіз. Так як $|x_n - a| \geq \delta$, отримуємо нерівність $n \leq n_0$. Це простіше, ніж міркування, результатом якого є імплікація $(n > N) \Rightarrow |x_n - a| < \delta$, а вихідною нерівністю є $|x_n - a| < \delta$. По суті, ми заміняємо імплікацію $(n > n_0) \Rightarrow |x_n - a| < \delta$ еквівалентною їй $|x_n - a| \geq \delta \Rightarrow (n \leq n_0)$. По-четверте, на основі цього означення отримуємо більш чітке візуальне представлення про границю, як про єдину «точку згущення» обмеженої послідовності, тобто не виникає представлення про механічний характер прямування послідовності до границі. Границя послідовності виступає тут як єдина «точка згущення» («гранична точка») обмеженої послідовності. Звідси слідує, що послідовність розбіжна, якщо вона необмежена або, якщо вона має більше однієї граничної точки. В останньому випадку у цієї послідовності будуть існувати підпослідовності, які мають різні границі.

Будемо знаходити лише ті члени послідовності, у яких номер $n \leq \frac{1}{\delta}$, тобто їх скінченна кількість. Наприклад, поза δ -околом при $\delta = \frac{1}{1000}$ знаходяться ті члени x_n , у яких $n \leq 1000$.

Щоб не сталося хибне представлення, строге доведення заміняється «видимою» збіжністю. Покажемо, що число, близьке до $3/2$, не є границею цієї послідовності.

Довести, що $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3n-2}{2n} \neq 1,6$.

Доведення.

$$\left| \frac{3n-2}{2n} - 1,6 \right| \geq \delta \Leftrightarrow \left| \frac{3n-2}{2n} - \frac{16}{10} \right| \geq \delta \Leftrightarrow \frac{n+10}{n} \geq \delta \Leftrightarrow n+10 \geq 10n\delta \Leftrightarrow n(10\delta-1) \leq 10.$$

У випадку $\delta < \frac{1}{10}$ маємо $n \geq \frac{10}{10\delta-1}$, тобто, при достатньо малому δ поза δ -околом знаходиться безліч членів послідовності.

Гарною вправою на ефективність геометричних доведень в теорії границь є доведення теореми про єдиність границі.

Припустимо супротивне, що послідовність має дві границі a і b . Візьмемо довільне $\delta > 0$ і два δ -околи точок a і b , які не перекриваються.

Тоді поза околом точки a знаходиться лише скінченна кількість членів послідовності $(x_n)_{n=1}^{\infty}$. Зокрема, всередині околу точки b їх буде скінченна кількість. З іншого боку, оскільки $x_n \rightarrow b$, то всередині δ -околу точки b має бути безліч членів послідовності. Отже, маємо протиріччя.

ГУНІНА Лариса Михайлівна

ПРОБЛЕМИ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анотація. У тексті йдеться про виклики, з якими зіткнулася індустрія олімпійського професійного спорту в Україні через війну, що триває. Військові дії на території України призвели до руйнування спортивної інфраструктури й скорочення фінансування спортивного сектору, а також вплинули на графік тренувань і змагань спортсменів і призвела. У тексті статті окреслено ключові проблеми, зокрема брак фінансування, зриви тренувальних і змагальних графіків, зміни психічного здоров'я та благополуччя спортсменів, вплив на розвиток спортивної інфраструктури. Йдеться про те, що галузь потребує посилення підтримки та додаткового фінансування, включаючи фінансову підтримку для спортсменів, створення нових тренувальних центрів і спортивних комплексів, а також ресурси для відновлення і підтримки психічного здоров'я. Наведено список відповідної літератури на цю тему, включаючи статті про вплив військових дій на спорт, спортивну дипломатію та Олімпійські ігри, спортивні мега-події та конфлікти, спорт для розвитку та миру, а також спорт і вирішення конфліктів.

Ключові слова: військові дії, олімпійський спорт, держава, фізичне виховання, установи, організації.

Український професійний спорт, так само як і інші галузі людської діяльності, став жертвою катастрофічних наслідків вторгнення Росії на територію України. Внаслідок введення воєнного стану 24 лютого 2022 року усі спортивні змагання було припинено. Президентом України було прийнято кілька Указів, які продовжили дію воєнного стану на різні терміни, і зараз він триває. У зв'язку з цим національні федерації з різних видів спорту прийняли важливі рішення, які узгоджуються з вимогами Указів Президента та органів виконавчої влади. Наприклад, Українська асоціація футболу прийняла ряд рішень, зокрема, щодо дострокового завершення змагань у різних лігах та Кубку України з футболу сезону-2021/2022. Крім того, було затверджено положення, що турнірні таблиці мають підсумковий вигляд станом на 24 лютого 2022 року без визначення призерів. На жаль, військові дії мають серйозний вплив в цілому на розвиток спорту в Україні, і спортивні змагання залишаються зупиненими до тих пір, поки не буде досягнуто миру та стабільності.

У зв'язку зі складною ситуацією в Україні, що може перешкоджати гравцям і тренерам працювати та отримувати зарплату, а також має негативний вплив на українські клуби, усі трудові договори іноземних гравців і тренерів з клубами, що є членами Української асоціації футболу (УАФ), автоматично припинили свою дію до кінця сезону в Україні (30 червня 2022 року), якщо сторони не домовилися про інше. Це застосовується автоматично, без необхідності будь-яких дій з боку сторін контрактів.

Якщо дія контракту буде призупинена згідно з вищезазначеними параграфами, гравці та тренери вважатимуться сторонами "контрактів, що закінчилися" до 30 червня 2022 року. Це означає, що вони зможуть підписати контракт з іншим клубом без будь-яких негативних наслідків для себе. З метою забезпечення гнучкості гравцям, які зареєстровані в УАФ і залишили або можуть виїхати з території України через військові дії на її території, іноземні гравці, раніше зареєстровані в УАФ, матимуть можливість зареєструватись у новому клубі навіть у разі закриття періоду реєстрації в асоціації клубу, з яким вони укладають новий контракт. Цей виняток застосовуватиметься тільки у разі, якщо реєстрація в новому клубі відбулася до 7 квітня 2022 року, і клуби матимуть право зареєструвати максимум двох гравців, які скористалися цим винятком. Все це робиться для захисту чесності та прозорості змагань.

Індустрія професійного олімпійського спорту в Україні опинилася в складній ситуації через триваючу війну країни. Військові дії призвели до руйнування спортивної інфраструктури країни, вплинувши на графік тренувань і змагань спортсменів і погіршивши фінансування спортивної галузі.

Одна з головних проблем, з якою стикається індустрія олімпійського професійного спорту в Україні, – брак фінансування. Економіка нашої країни значною мірою постраждала від бойових дій, багато ресурсів і коштів було переспрямовано на підтримку військових та їх потреб, що пов'язані із захистом нашої країни. У зв'язку з цим фінансування спортивних програм та об'єктів значно скорочено. Це ускладнило доступ спортсменів до необхідних ресурсів та обладнання для ефективних тренувань і змагань на міжнародному рівні.

Ще однією важливою проблемою є зрив тренувань і змагань. Військові дії, що тривають, призвели до закриття спортивних споруд у постраждалих регіонах, що ускладнює тренування та змагання спортсменів у обраному ними виді спорту. Крім того, багато спортсменів були змушені залишити свої домівки та шукати притулку деінде, що ще більше погіршило дотримання їхніх графіків тренувань і змагань й доступ до ресурсів.

Військові дії на території України також суттєво вплинули на психічне здоров'я та самопочуття спортсменів. Багато спортсменів прямо чи опосередковано постраждали від війни, що призвело до посилення стресу,

тривоги та травм. Це може негативно вплинути на їх продуктивність і ускладнити їм реалізацію свого повного потенціалу, погіршивши ефективність тренувальної діяльності.

Крім того, військові дії негативно вплинули і на розвиток спортивної інфраструктури в країні. Побудову нових спортивних об'єктів, яка була запланована, відкладено або скасовано через брак коштів і ресурсів. Через це країні важко проводити великі міжнародні спортивні події та залучати іноземних спортсменів і туристів.

Щоб вирішити ці проблеми, необхідно посилити підтримку та фінансування індустрії олімпійського професійного спорту в Україні. Уряд і приватний сектор повинні працювати разом, щоб розробити комплексний план відродження галузі та забезпечити спортсменів ресурсами, необхідними для ефективних тренувань і змагань. Це може включати збільшення фінансування спортивних програм і споруд, надання фінансової підтримки спортсменам і розвиток нових тренувальних центрів і спортивних комплексів.

Крім того, необхідно посилити підтримку психічного здоров'я та благополуччя спортсменів. Це може включати надання консультаційних послуг, груп підтримки та ресурсів для психічного здоров'я, щоб допомогти спортсменам впоратися зі стресом і травмою війни.

Підсумовуючи, можна сказати, що активні військові дії, що тривають в Україні, мають значний негативний вплив на індустрію олімпійського та професійного спорту в нашій країні. Однак за умови посилення підтримки та фінансування можна відродити галузь і забезпечити спортсменів ресурсами, необхідними для досягнення повного потенціалу. Вкрай важливо, щоб уряд і приватний сектор працювали разом над розробкою комплексного плану, який би вирішував проблеми, з якими стикається галузь, і містив рішення для її відновлення та зміцнення.

Список використаних джерел:

1. Regulations on the Status and Transfer of Players. URL: <https://digitalhub.fifa.com/m/1b47c74a7d44a9b5/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-March-2022.pdf>
2. Мороз Є. В Україні скасовані усі спортивні змагання через вторгнення Росії та введення воєнного стану. URL: <https://suspilne.media/210304-v-ukraini-skasovani-usi-sportivni-zmaganna-cerez-vtorgnenna-rosii-ta-vvedenna-voennogostanu/>
3. Офіційно. Рішення виконавчого комітету Української асоціації футболу щодо змагань у сезоні-2021/2022. URL: <https://uaf.ua/article/45020>

ДЕНДАРЕНКО Владислав Юрійович

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ EVERNOTE ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОЧОГО ПРОСТОРУ

Evernote – це потужний цифровий інструмент, який допомагає вам організувати ваш робочий простір та зберегти всю необхідну інформацію під рукою. Ця платформа надає можливість збирати, організовувати та синхронізувати ваші нотатки, файли, зображення та ідеї з усіх пристроїв, а також вести робочі проєкти в команді одночасно обговорюючи певні моменти у внутрішньому чаті. Evernote може стати важливим інструментом для організації робочого простору, замінити всі паперові носії інформації і умістити все в кишеню.

Одним з головних переваг Evernote є його універсальність та доступність на різних пристроях та різних операційних системах комп'ютерів. Ви можете використовувати його на своєму комп'ютері, смартфоні або планшеті виконуючи задачі різного рівня, що дозволяє вам мати постійний доступ до вашої інформації незалежно від того, де ви знаходитесь. Сервіс дає можливість вести роботу як в online-версії, так і через застосунок, який встановлюється на будь-який комп'ютер. Основною перевагою даного сервісу можна вважати можливість створювати нотатки різної складності та під різні напрямки роботи користувача, редагувати їх та синхронізувати зміни з усіма пристроями, що робить Evernote ідеальним інструментом для організації робочого простору незалежно від місця перебування та дозволяючи вести свої справи там, де це буде найбільше продуктивно.

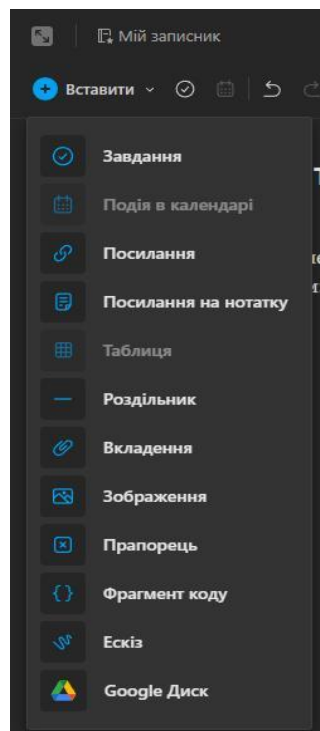

Рисунок 1а.

Одна з головних особливостей Evernote - це можливість створювати нотатки в різних форматах. Можна записувати текст, вставляти зображення, прикріплювати файли, робити фотографії та аудіозаписи (Рис.1 а.), а також налагодити синхронізацію із своїм календарем Google (Рис.1 б.). Це дозволяє вам зберегти будь-яку інформацію, яка може бути важливою для вашої роботи, у зручному форматі. Наприклад, можна зберегти важливі електронні документи, які часто використовуєте, та мати до них швидкий доступ просто натиснувши на нотатку в Evernote, а також додавати необхідні коментарі до таких документів і це все буде в одному місці, що надасть швидкості та продуктивності в роботі. Панель редагування нотатки проста і схожа на звичні редактори документів, що дає змогу швидко освоїти функціонал сервісу (Рис.2).

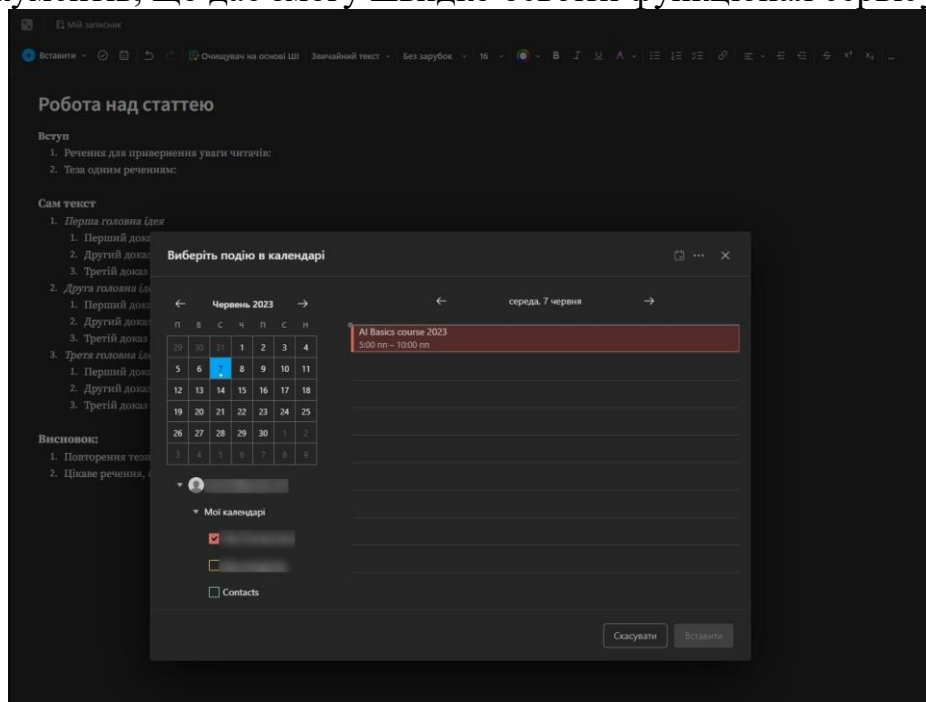

Рисунок 1б.

Для зручності та охайності ведення справ нотатки містяться в різні блокноти, а блокноти в розділи, щоб категоризувати вміст за темами, напрямками або датами. На прикладі викладацької діяльності, можна створити окремий блокнот для підготовки лекційних занять, де зберігатиметься вся відповідна інформація необхідна для такого виду занять з тієї чи іншої дисципліни у вигляді окремих нотаток. Паралельно створюється блокнот із нотатками для семінарських занять і окремо для лабораторних робіт. Всі такі блокноти можна розмістити в наборі блокнотів, що відповідатиме окремій дисципліні, яку викладає викладач (Рис.3). Така організація дозволить вам швидко знаходити необхідні матеріали і підтримувати порядок у вашому робочому просторі, а також, за допомогою посилань видавати завдання студентам.

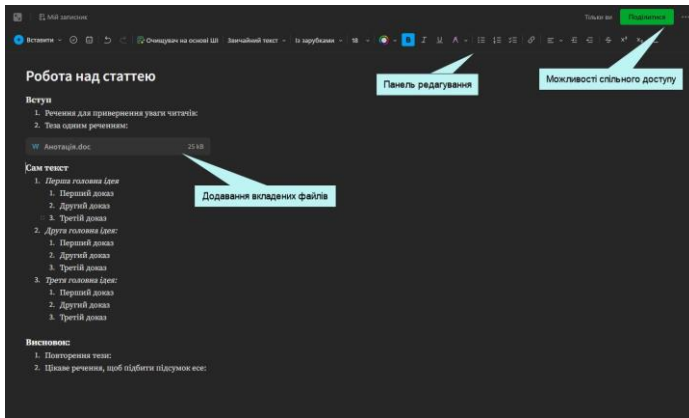

Рисунок 2.

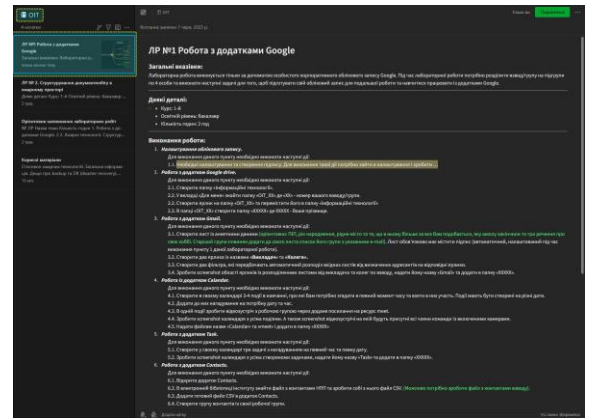

Рисунок 3.

Evernote також надає можливість використовувати різні теги (мітки) для позначення вашої інформації. Теги є корисним інструментом для організації та пошуку нотаток за ключовими словами або поняттями. Наприклад, можна створити теги для окремого виду занять, важливих дедлайнів або пріоритетів. Після цього ми можемо швидко фільтрувати та знаходити нотатки за певними тегами, що дозволяє нам ефективно організувати наш робочий простір і швидко отримувати доступ до необхідної інформації (Рис.4).

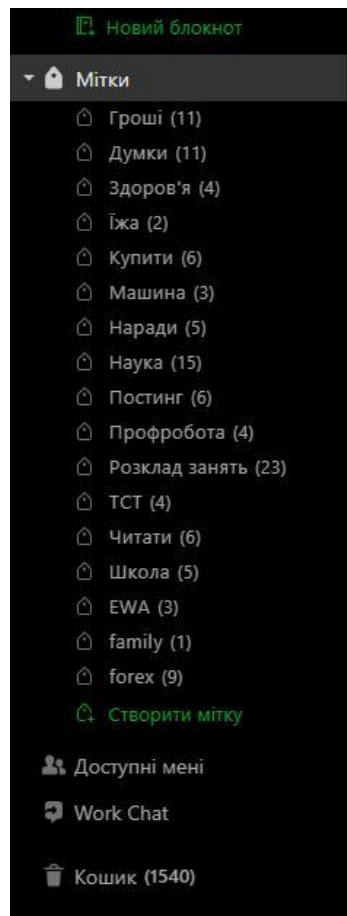

Рисунок 4.

Крім того, сервіс має вбудовану функцію пошуку, яка дозволяє користувачу швидко знаходити потрібну інформацію. Ми можемо шукати за

ключовими словами, фразами або навіть зображеннями. Це особливо корисно, коли у нас велика кількість нотаток і ми шукаємо конкретну інформацію, яка може бути розподілена по різних блокнотах чи розділах (Рис.5).

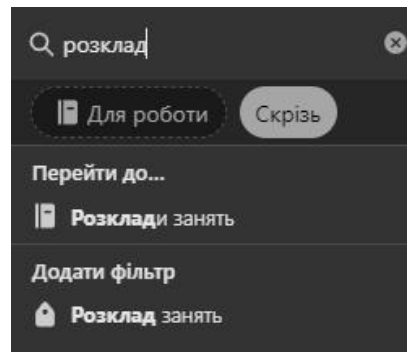

Рисунок 5.

Завдяки можливості синхронізації між пристроями, Evernote забезпечує безперебійний доступ до нашої інформації. Ми можемо робити зміни або додавати нові нотатки на одному пристрої і ці зміни автоматично синхронізуються з усіма іншими пристроями, на яких ви використовуєте Evernote (Рис.6). Це означає, що починаючи роботу над проектом на комп'ютері в офісі, а потім продовжити на планшеті, коли будете в дорозі, або внести невеликі правки на смартфоні. Вся наша інформація буде завжди синхронізована і доступна, що дозволяє бути продуктивними незалежно від обставин.

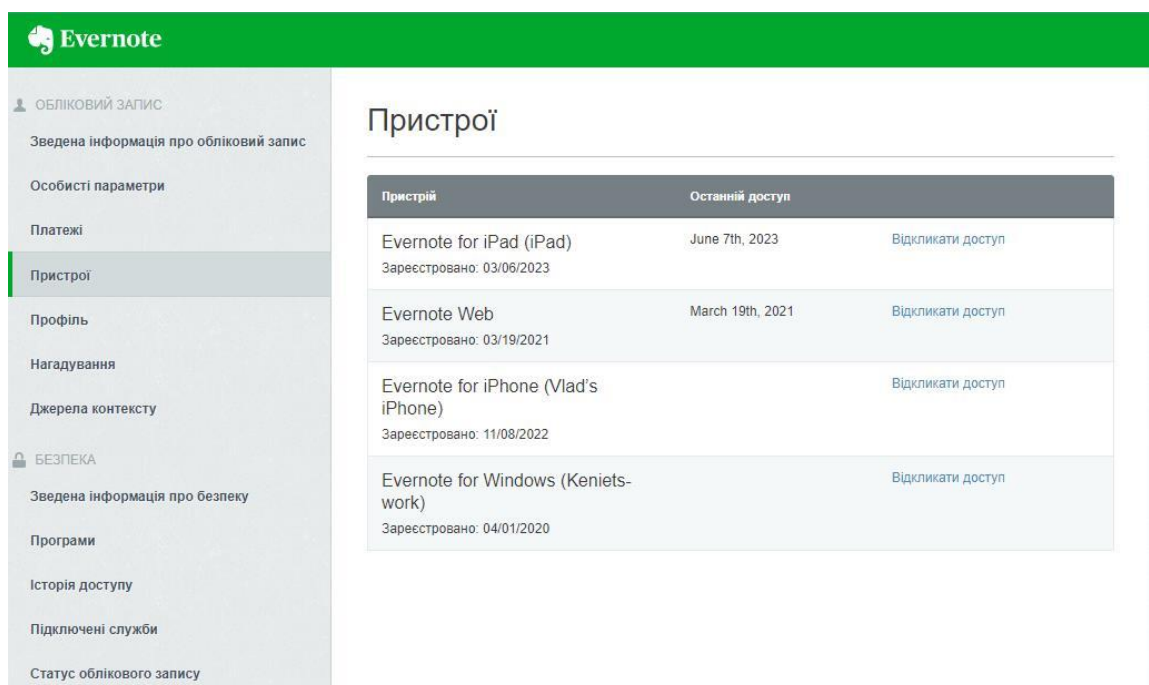

Рисунок 6.

Evernote також має інтеграцію з іншими популярними інструментами, що полегшує організацію вашого робочого простору. Ми маємо можливість імпортувати файли з Box, Dropbox, Google Drive або інших хмарних сервісів, щоб зберегти всю вашу інформацію в одному місці. Крім того, Evernote

дозволяє вам надсилати електронні листи безпосередньо в ваш обліковий запис, що спрощує збереження важливої переписки по E-mail з вашими колегами, або студентами. Будь-який важливий лист можна просто надіслати на свій обліковий запис в Evernote і автоматично визначили блокнот в якому буде збережено нотатку з листом і тег, за яким його можна швидко знайти.

Використання особистого цифрового робочого простору в сучасному діловому середовищі дуже важлива, підвищує продуктивність, оперативність доступу до інформації та звільняє час.

ДУЩЕНКО Ольга Сергіївна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Складності, з якими стикаються викладачі в Україні під час воєнного стану, потребують використання сучасних технологій для реалізації освітнього процесу. Тому правильно вибрати форми та методи організації освітнього процесу є важливим завданням для викладачів. Поставимо за мету з'ясувати якими вони повинні бути.

Спочатку проаналізуємо поняття «метод навчання» і «форма навчання». Поняття «метод навчання» тлумачиться як:

– «спосіб упорядкованої взаємозалежної діяльності викладача і студентів у справі, що спрямована на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку у процесі навчання» [1, с. 160] (за О.А. Дубасенюк);

– «спосіб упорядкованої взаємопов'язаної діяльності викладачів та студентів, спрямованої на досягнення поставлених вищою школою цілей» [7, с. 105]» (за М.М. Фіцулою);

– «спосіб взаємопов'язаної діяльності викладача та студентів, спрямований на засвоєння знань, формування умінь і навичок, розвиток професійних та інтелектуальних здібностей студентів як майбутніх спеціалістів» [5, с. 9] (за В.В. Каплінським);

– «сукупність способів і прийомів впливу на студентів для досягнення навчальних цілей» [4, с. 64].

Отже, метод навчання це спосіб взаємодії викладача та студентів, покликаний на реалізацію освітніх завдань.

Натомість поняття «форма навчання» визначається як:

– «спосіб керування навчально-пізнавальною діяльністю для розв'язання визначених дидактичних завдань» [7, с. 116] (за М.М. Фіцулою);

– «певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання» [2, с. 90] (за В.А. Гладуш);

– «спосіб організації та проведення навчальних занять, у процесі чого реалізуються зміст навчальної роботи, дидактичні задачі, методи навчання» [1, с. 205] (за О.А. Дубасенюк).

Тому під формою навчання будемо розуміти спосіб організації освітнього процесу в залежності від поставленої мети.

Розглянемо основні методи організації освітнього процесу. Так, виокремлюють традиційні та інноваційні методи навчання. До традиційних методів навчання відносяться [1, с. 162] (за О.А. Дубасенюк):

1) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: за джерелом передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, робота з книгою тощо [1, с. 164]), наочні (методи ілюстрації, демонстрації, [1, с. 164]), практичні; за логікою передачі і сприйняття інформації (індуктивні і дедуктивні); за ступенем самостійності мислення (репродуктивні (пояснювально-ілюстративний, відтворювальний [1, с. 170]) і проблемно-пошукові); за ступенем керування навчальною роботою (під керівництвом викладача, самостійна робота) [1, с. 162];

2) методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності: методи стимулювання інтересу до навчання (використання цікавих аналогій, зіставлення наукових і життєвих тлумачень окремих природних явищ, створення ситуації новизни, створення ігрових ситуацій, навчальні дискусії); методи стимулювання відповідальності й обов'язку (висунення навчальних вимог, заохочення й осудження в навчанні) [1, с. 162];

3) методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: методи усного контролю і самоконтролю (індивідуальне та фронтальне опитування, усні заліки та іспити); методи письмового контролю і самоконтролю (письмові контрольні роботи, заліки, іспити тощо); методи практичного контролю і самоконтролю (машинний контроль, контрольньо-лабораторний контроль) [1, с. 162].

У свою чергу, до інноваційних методів навчання відносять: метод портфоліо та метод кейса [1, с. 162].

Учені (О.Ю. Михайленко, А.П. Чаплінський, Ю.О. Дмитрієв) розглядають ще інтерактивний метод навчання як «метод, що пропонує взаємодію між викладачами та студентами в режимі діалогу або бесіди» [6, с. 451-452]. До таких методів автори відносять: мозковий штурм, метод проєктів, ділові ігри, круглий стіл, акваріум, BarCamp (антиконференція), ПОПС-формулу, дерево рішень [6, с. 452].

Проаналізуємо форми організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. Існують такі групи форми організації навчання (за В.Л. Ортинським): «навчальні заняття (лекція, семінар, лабораторне заняття, практичне заняття, індивідуальне заняття, навчальна конференція, консультація, навчальна гра); практична підготовка (навчальна, технологічна, переддипломна практики тощо); самостійна робота (робота з друкованими джерелами, самостійне вправляння, самостійне вивчення певних питань; участь у роботі гуртків, експериментально-дослідницька робота, самостійний перегляд телепередач, тематичних кінофільмів, прослуховування радіопередач та ін.); контрольні

заходи (іспити/заліки, модульний контроль, контрольні роботи, контрольна перевірка оволодіння професійними знаннями, навичками і вміннями з різних предметів, вирішення кваліфікаційних завдань, захист курсових і дипломних робіт)» [2, с. 90-91].

Опишемо які методи та форми організації освітнього процесу нами використовуються при викладанні навчальних дисциплін у закладі вищої освіти. Раніше вже було описано особливості викладання дисципліни «Програмування інтернет-орієнтованих додатків», зокрема методи, форми та засоби навчання у статті «Навчальний курс «Програмування інтернет-орієнтованих додатків»: особливості викладання» [3]. Зазначимо, що при викладанні дисциплін «Інтернет-технології», «Комп'ютерні мережі та Інтернет», «Програмування», «Програмне забезпечення обчислювальних систем», «Інформаційно-комунікаційні технології за професійним спрямуванням» тощо використовуються такі форми навчання, як: навчальні заняття: лекції, лабораторні роботи, індивідуальні заняття, консультації; самостійна робота: робота з інформаційними джерелами, самостійне вивчення певних питань, самостійне виконання завдань, індивідуальних завдань; контрольні заходи: модульні контрольні роботи, заліки, іспити тощо. На заняттях з дисциплін використовуються такі методи навчання: словесні методи (лекція, бесіда, пояснення, розповідь); наочні методи (спостереження, демонстрація); методи стимулювання інтересу до навчання (використання аналогій, навчальні дискусії); методи стимулювання відповідальності й обов'язку (оголошення вимог до виконання завдань); методи усного контролю і самоконтролю (фронтальні та індивідуальне опитування, заліки, іспити); методи письмового контролю і самоконтролю (письмові модульні контрольні роботи, іспити); інноваційні методи (лекція-візуалізація, лекція-діалог, мережна робота, дискусія, мозковий штурм, метод проєктів) тощо.

Зараз у закладах вищої освіти використовується переважно дистанційне навчання, це пов'язане з відсутністю бомбосховищ у закладах освіти. Відповідно найрозповсюдженішим методом навчання виступає відеоконференція, яка забезпечує взаємодію між викладачем і студентами у режимі реального часу. Відеоконференції можуть проводитись з використанням платформ Zoom, Google Meet тощо. Отже, дистанційне навчання надає можливість реалізувати освітній процес, навіть коли студенти та викладачі знаходяться в різних куточках світу.

Таким чином, бачимо, що необхідним є використання як традиційних, так й інноваційних методів та форм організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, адже найголовнішим є реалізація освітніх завдань.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми професійної освіти: навчально-методичний посібник / укл. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. 352 с.
2. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. Д., 2014. 416 с.

3. Дущенко О.С. Навчальний курс «Програмування інтернет-орієнтованих додатків»: особливості викладання. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2020. №9. С. 15-25. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/324> (дата звернення: 14.05.2023).

4. *Методика викладання у вищій школі* : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2014. 200 с.

5. *Методика викладання у вищій школі* : навч. посіб. / В.В. Каплінський. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.

6. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти : збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. Вип. 24. 524 с.

7. Фіцула М.М. *Педагогіка* : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль : «Навчальна книгаБогдан», 1997. 192 с.

ІРХІНА Юліана Валентинівна

КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ВИВЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО ТВОРЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Творчий підхід до викладання англійської мови вимагає створення реальних ситуацій людського спілкування. В умовах шкільного закладу це не завжди можливо. Але ось тут на допомогу і приходять мовне мистецтво театру. Рольові ігри, розігрування діалогів, інсценування оповідань широко застосовуються вчителями задля мотивації мовної діяльності. Під керівництвом творчих вчителів-ентузіастів діти пишуть та розігрують прості п'єси з програмної тематики. Як автентичний матеріал вони можуть використовувати матеріали газет та молодіжних журналів [2, С. 51].

Дитяча та підліткова література є невичерпним джерелом живої англійської мови та є надає матеріали англійської культури. Бажання поділитися прочитаним, новими здобутими знаннями надихає школярів та їхніх вчителів до написання сценаріїв, що ґрунтуються на знаменитих чи не дуже знаменитих літературних творах [3]. Це сприяє народженню театральних проєктів та розвитку творчих здібностей учнів. Значення подібних проєктів на наш погляд велике: вони охоплюють кожного учня, а не лише винятково обдарованих зірок шкільного англійського театру.

Важливо, щоб усі могли спробувати себе у новому жанрі, переконатися у своїх силах та відчути природне середовище для використання англійської мови. Презентація літератури та культури в оригіналі – що може бути цікавішим? Особливо, якщо і тема збігається з віковими інтересами. Редьярд

Кіплінг, який писав історію Англії для своїх дітей, якнайкраще вказав на те, як пробудити живу дитячу фантазію і направити її на формування творчих здібностей, а також на формування почуттів любові до своєї Батьківщини [1, С. 178].

Діти, розігруючи сцени з англійської історії, згадують та обговорюють свою історію цього часу, щоб краще зрозуміти настрій героїв, співпереживати та симпатизувати їм. Вимовляючи талановиті рядки, навчаються логічно мислити та творчо думати. Театральний проект, таким чином, захоплює не лише учасників, а й весь клас загалом (як глядачів).

Отже, з метою підготовки науково-методичної доповіді, нами було обстежено та опитано 15 вчителів англійської мови закладів загальної середньої освіти Малиновського району міста Одеси.

В цілому, спостереження за реалізацією нових технологій у ході освітньо-виховного процесу дозволяє дійти висновку, що хоча в закладах загальної середньої освіти ведеться творча робота, але відсутність достатнього обсягу науково-методичної літератури за сучасними шкільними педагогічними технологіями, неможливість масового виїзду педагогів на семінари та відсутність налагодженої системи обміну новою інформацією обмежують ступінь та рівень використання нових педагогічних технологій.

Перехід від адміністративно-командної до інноваційної системи управління закладами загальної середньої освіти та інноваційного процесу, що реалізується в них, через опосередковану зміну умов ефективності такого переходу передбачають вивчення початкового стану цих умов у національних закладах загальної середньої освіти.

Аналіз готовності системи інформаційного забезпечення планованих перетворень показує, що у момент дослідження система пошуку науково-педагогічної інформації має розсіяний характер, тобто, вона не спрямована на конкретно поставлені педагогічні цілі, а стосується загальних тенденцій та прикладних методик у галузі загальної середньої освіти та виховання. При цьому використовуються традиційні засоби пошуку: періодичні видання, матеріали семінарів, конференцій, опис досвіду інших закладів загальної середньої освіти. Автоматизованих засобів пошуку науково-педагогічної інформації в арсеналі закладів загальної середньої освіти не виявлено.

Організаційні форми пошуку науково-педагогічної інформації, що застосовуються, були також «традиційними»: відвідування семінарів, відрядження задля обміну досвідом, робота з літературними джерелами інформації.

У цілому нині рівень готовності системи інформаційного забезпечення запланованих нововведень можна оцінити як низький, через розсіяність пошуку науково-педагогічної інформації, інтенсивності її форм і засобів. Це у свою чергу негативно позначається на обсязі та ефективності реалізації у закладах загальної середньої освіти нового змісту та сучасних педагогічних технологій. Важко очікувати, що після офіційного початку творчих перетворень всі педагоги почали б їх ефективно здійснювати. Ця ефективність значною мірою визначатиметься перетворювальними вміннями, досвідом, накопиченим

кожним педагогом у попередній період. Вивчення перетворювальних умінь педагогів показало, що більшість із них позитивно поставляється до творчого підходу до занять з англійської мови та мають певний досвід їхнього освоєння та реалізації. У той самий час було встановлено, що жоден із них володіє всім комплексом елементів системної творчої діяльності. Ми можемо стверджувати, що педагоги, які описали свій досвід творчої діяльності, насправді здатні досить компетентно вибирати потрібну інформацію, очевидно лише те, що ці педагоги цілком могли б реалізувати деякі програми дій. Процес складання власних програм з вивчення англійської мови, у більшості педагогів викликав труднощі та їх подолання має стати одним із напрямків роботи з підвищення їхньої професійної майстерності.

Вивчення готовності вчителів англійської мови до творчої взаємодії в ході творчої діяльності (комунікативний процес) дозволило зробити такі висновки:

По-перше, домінуючими мотивами прагнення творчої діяльності педагогів закладів загальної середньої освіти була їхня незадоволеність існуючою системою освіти та бажання її перетворити. Лише для незначної частини опитаних характерні плани, пов'язані з поліпшенням соціально-освітнього процесу в рамках існуючої системи освіти.

По-друге, більшість опитаних вчителів англійської мови у своїй педагогічній діяльності були орієнтовані на особистість дитини, задоволення її освітніх потреб, пов'язаних з її розвитком та саморозвитком.

По-третє, більшість опитаних педагогів проявляла живий інтерес до актуальних проблем освіти та виховання, ілюструючи це різноманітними прикладами, що вказувало на їхню достатню поінформованість у галузі сучасної педагогічної науки. У той самий час в жодного з педагогів не були сформовані чіткі уявлення щодо алгоритмів творчої діяльності, тобто рівень їх інформованості у сфері творчої діяльності недостатній, але це і могло надалі стати причиною зниження ефективності творчого процесу.

Таким чином, з одного боку, ми бачимо позитивну спрямованість ставлення вчителів англійської мови до творчості, а з іншого, їх позиція у творчому процесі може бути охарактеризована як пасивна. Таке пасивно-позитивне ставлення педагогів до творчої діяльності не дозволяло очікувати високої ефективності творчого процесу, але воно є достатнім для початку його реалізації та впровадження відповідних програм вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Авт: О.В. Котенко, А.В. Соломаха та ін. К. : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 356 с.
2. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2001. №3. С. 49-55.
3. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. Київ, НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2010. 368 с.

КАРБІВНИЧА Тетяна Василівна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТОВАРОЗНАВСТВО. ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ» ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Освітній процес в закладах вищої освіти України з 2020 року переважно відбувається в онлайн режимі. Спочатку пандемія COVID-19 змусила перейти на дистанційне навчання та швидко реагувати на нові реалії, потім широкомасштабна війна в Україні, під час якої необхідно приймати нестандартні рішення, коли через масові обстріли, відключення електроенергії, окупацію, виникають проблеми з проведенням та відвідуванням занять. Тобто це є стресом як для викладачів, так і для здобувачів.

Але незважаючи на це, якість освіти є пріоритетом, тому необхідно шукати інноваційні рішення.

Дистанційне навчання від здобувачів вимагає високої самоорганізації, а від викладача – таланту для утримання уваги протягом всього заняття. Для підтримання мотивації здобувачів до навчання необхідно застосовувати такі методи, які дозволять їм бути активними учасниками процесу, комунікувати один з одним та з викладачем.

Одним із таких методів є інтерактивний метод навчання, який побудований на взаємодії студента та викладача. Тобто навчання відбувається за допомогою діалогу, що сприяє розвитку особистості, формує активність сприйняття, підвищує особистісну значущість, навчає формулювати, передавати та обґрунтовувати думки.

Робочою програмою дисципліни «Товарознавство. Харчові продукти» передбачені лекції, лабораторні заняття та самостійна робота.

Лекції можуть проводитися різними методами, наприклад:

1. Інформаційна лекція, під час якої викладач пояснює теоретичний матеріал, відповідно до програми дисципліни.

2. Лекція-дискусія, коли викладач подає матеріал, а потім ставить запитання і тим самим спонукає студентів до обговорення та обміну думками.

3. Бінарна лекція, коли на лекцію запрошується практик, який може розкрити практичні питання за темою заняття.

4. Лекція-конференція, яка має на меті заслуховування виступів студентів з самостійно підготовленими доповідями за поставленою темою. Роль викладача при цьому лежить в узагальненні матеріалу і відповідях на запитання, на які не може відповісти доповідач. При цьому значно підвищується роль самостійної роботи студента.

Треба зазначити, що застосування під час лекції візуального супроводження сприяє кращому сприйняттю студентами матеріалу, тому що деякі добре сприймають інформацію на слух, іншим потрібна «картинка».

В період дистанційного навчання проблемою стає проведення саме лабораторних робіт, які мають на меті експериментальні дослідження з використанням лабораторного обладнання та реактивів.

Під час вивчення дисципліни «Товарознавство. Харчові продукти» на лабораторних роботах проводяться органолептичні та фізико-хімічні дослідження якості того чи іншого харчового продукту та робиться висновок про відповідність показників вимогам стандарту.

Студенти перед лабораторним заняттям повинні опрацювати лекційний матеріал, вивчити вимоги нормативних документів, підготувати продукт, який вони будуть досліджувати. Той факт, що студенти досліджують продукт, який споживають в своєму житті підвищує зацікавленість в отриманні результатів.

На лабораторному занятті студенти досліджують якість продукту за органолептичними показниками за допомогою органів чуття, тобто не потрібне ніяке додаткове обладнання. Але цей метод в якійсь мірі суб'єктивний, тому після цього викладач пропонує кожному студенту доповісти результати. Якщо студенти обрали одного виробника, то за результатами досліджень кожного відбувається обговорення та робиться висновок про якість продукту. Якщо продукт різних виробників, то доцільно провести ще і порівняльний аналіз з підведенням підсумків.

Визначення фізико-хімічних показників в домашніх умовах зробити доволі складно через необхідність спеціального обладнання, тому студентам можна запропонувати відео, на якому по кроково демонструється проведення досліджень. Доцільно для зйомки таких відео лабораторних робіт залучати самих студентів. Тобто в період офлайн навчання можна зробити серію відео лабораторних робіт за участю студентів, які у випадку дистанційного навчання можна буде демонструвати.

Також на лабораторному занятті можна використовувати кейс-стаді. Перевагою цього методу є те, що студент отримує не абстрактні знання, а формує навички дослідження та аналізу конкретних ситуацій із практичної діяльності. Розбір реальних ситуацій доповнює теоретичний зміст дисципліни і прищеплює студентам вміння знаходити правильні рішення проблем, які можуть виникнути у майбутньому під час професійної діяльності.

Для перевірки знань студентів на занятті можна запровадити інтерактивне тестування, наприклад за допомогою сайту kahoot.it. При цьому тестування проходить у вигляді вікторини, де на питання пропонується 4 відповіді, з яких потрібно обрати одну. Студенти заходять на сайт зі своїх приладів. Це відбувається як групове змагання в режимі реального часу, де кожен бачить результати інших. Використання такого інтерактивного тестування підвищує залученість студентів в освітній процес, мотивацію до навчання та зацікавленість у предметній області.

Застосування різних інтерактивних технологій дозволяє проводити навчання в легкій та цікавій формі, що спонукає студентів бути активними учасниками освітнього процесу, а не просто спостерігачами.

КАСЯРУМ Сергій Олегович

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ефективність освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти залежить від якості розробленого навчально-методичного забезпечення освітнього компоненту.

Відзначимо, що питання навчально-методичного забезпечення викладання дисципліни у вищій школі завжди викликало інтерес у різні часи. Розвиток суспільства, технологій постійно вимагає трансформацій у викладанні дисциплін, а отже у відповідного їй супроводу. Так, у дослідженні Г. Бобрицької зазначається, що для студентів з навчання математичних дисциплін у Харківському університеті кінця XIX – початку XX ст. викладачами розроблялися курси лекцій і підручники [1]. Проте самі автори підручників того часу порушували питання про необхідність удосконалювати навчально-методичну літературу з математичних дисциплін, зокрема для полегшення самостійного навчання студентів. Серед недоліків у написанні підручників називалися й такі, що й сьогодні є актуальними: суто науковість спеціальної математичної літератури та великий обсяг наукового матеріалу, який є складним для самостійного опрацювання студентами, й навпаки спрощеність, інакше кажучи «елементарність» навчального матеріалу, який подавався у деяких підручниках без наведення відомостей про сучасні досягнення науки та інші [1, с. 279]. Варто відзначити й те, що для написання якісних підручників і навчальних посібників для студентів рекомендувалося наводити приклади і вправи, зокрема які пов'язані з життєвими ситуаціями (сьогодні ми також говоримо про важливість включення у навчальний матеріал компетентісно орієнтованих задач), подавати цікаві історичні відомості, мотивуючи студентів до навчання математичних дисциплін, доступна науковість, логічність і послідовність викладення навчального матеріалу, розміщення ілюстративного матеріалу та інше.

Обов'язковим освітнім компонентом в освітньо-професійній підготовці майбутніх фахівців цивільного захисту та пожежної безпеки є вища математика. Навчально-методичне забезпечення курсу вищої математики для вказаних вище фахівців на теперішній час містить у собі: стандарти вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальностей 261 «Пожежна безпека» і 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійні програми з підготовки фахівців цивільної та пожежної безпеки, робоча програма навчальної дисципліни «Вища математика», курс лекцій (друкований та електронний варіанти), методичні вказівки для проведення практичних занять.

Як зазначалося вище, зміни у розвитку суспільства і технологій, зокрема інформаційно-цифрових, вимагають трансформацій в організації освітнього процесу, а отже й модифікації, удосконалення, адаптування навчально-

методичного забезпечення курсу вищої математики. До вказаних вище чинників впливу на теперішній час додалися пандемія COVID-19 і воєнний стан у країні, що спрямували роботу викладачів на зміни у навчально-методичному забезпеченні, враховуючи умови дистанційного і змішаного навчання. Деякі його складові потребують постійного удосконалення. Так, курс лекцій з вищої математики доповнений презентаціями з кожної теми. Зміст навчального матеріалу у презентаціях був значно розширений і доповнений ілюстративним матеріалом, коментарями викладача. Для самостійного опрацювання навчального матеріалу для студентів розроблені відео лекції і відео запис практичних занять з використанням графічного планшету, а також застосуванням динамічного геометричного середовища GeoGebra, онлайн калькуляторів, застосунків.

Проте варто вказати на певні проблеми, з якими зустрічається викладач у процесі організації освітнього процесу і відповідно удосконалення, модифікації і оновлення навчально-методичного забезпечення з курсу вищої математики. Умовно ці труднощі можна об'єднати у дві групи: об'єктивного і суб'єктивного характеру.

До об'єктивних труднощів слід віднести: наявність і вільний доступ до програмного забезпечення (безкоштовного і на платній основі); пропускну спроможність комп'ютерної мережі та можливості серверу закладу при умові одночасного підключення всіх абонентів до створених класів; особистий простір викладача під час проведення онлайн заняття, що вимагає наявності необхідних засобів й вільної аудиторії; забезпечення викладача необхідним часом до підготовки до проведення занять, оскільки змішана форма потребує більшого часу для розробки навчально-методичного супроводу дисципліни

До суб'єктивних труднощів нами віднесено: особисте ставлення і методична та інформаційно-цифрова підготовка викладача до необхідності внесення змін в організацію освітнього процесу і модифікації та адаптації навчально-методичного забезпечення дисципліни; особливості викладання математичних дисциплін: постійна візуалізація навчальної інформації, наведення прикладів, робота з різними видами дошок, зокрема й онлайн, моделями, що є необхідною умовою досягнення розуміння тих процесів про які йдеться в навчальному матеріалі.

З огляду на все зазначене вище, підсумуємо: навчально-методичне забезпечення курсу вищої математики в умовах змішаного навчання є важливою складовою ефективності освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців, проте його удосконалення потребує розв'язання певних труднощів різного характеру.

Список використаних джерел:

1. Бобрицька Г. С. Навчально-методичне забезпечення математичних дисциплін у Харківському університеті кінця XIX – початку XX ст. *Теорія та історія культури*. 3, 2014, 278-285.

**КОНОВЕНКО Надія Григорівна,
ФЕДЧЕНКО Юлія Степанівна**

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вже декілька років більшість викладачів нашої країни працюють у режимі онлайн і виникає потреба у використанні різноманітних програм та ресурсів для забезпечення якісного освітнього процесу. Після ретельного пошуку, аналізу, проб наявних ресурсів ми зупинилися на Moodle, Quizizz, Zoom, Xournal++, Microsoft Whiteboard, Padlet, YouTube, що дає нам, викладачам, можливість викладати навчальний матеріал так, як ми це бачимо.

Коротко зупинимося на огляді кожного ресурсу.

Moodle - основна система дистанційного навчання Одеського національного технологічного університету (ОНТУ), яку було впроваджено ще у 2014 році. До даної навчальної платформи підключено всіх студентів та викладачів університету. Кожний викладач наповнює свій курс необхідним навчальним матеріалом (конспекти лекцій, практичних занять, завдання для самостійної роботи), розробляє тести, додає відеоконтент тощо. Структуру курсу та зміст визначає сам викладач.

З досвіду роботи у системі Moodle, окрім традиційних можливостей таких платформ, виокремимо особливі функції платформи:

- єдина система, до якої підключено студентів на весь період навчання;
- створення розрахункових тестів, що дає можливість кожному студенту отримати свій персональний варіант роботи;
- можливість експортувати та імпортувати тести в рамках платформи (між курсами одного викладача та між курсами різних викладачів).

Суттєвим недоліком даної платформи є процес представлення формул в тестах. Саме дана проблема спонукала здійснювати пошук нових альтернативних ресурсів для тестування з гарною можливістю здійснювати набір необхідних математичних виразів. У результаті пошуку, випробувань було обрано застосунок Quizizz (рисунок 1), який викладачами кафедри апробовано під час різних форм навчання.

Основною перевагою Quizizz є створення тестів різних типів з можливістю легкого набору математичних, фізичних інших формул, з додаванням аудіо-, відео- та фотоконтенту. Слід відзначити можливість перегляду проходження тесту по кожному учаснику окремо, збереження результатів у різних форматах (PDF, Excel), отримання статистики проходження групою (по кожному питанню та тесту в цілому).

В умовах сьогодення, коли студенти з певних причин відсутні на парі, викладачі мають змогу згенерувати посилання на тест, який здобувач

проходить у зручний для нього час з будь-якого пристрою (ноутбук, планшет, телефон).

Рисунок 1. Вигляд тестового питання в Quizizz

Оскільки даний ресурс має величезну відкриту бібліотеку тестів, то за потреби є змога використовувати тести своїх колег.

Протягом останніх років даний застосунок лише вдосконалився та розширив свій функціонал.

З метою забезпечення стабільного відео-зв'язку для зустрічі викладача зі студентами ми використовуємо програму Zoom. Дана програма має і платну версію з розширеними можливостями та для викладачів, що викладають потоку студентів до 100 осіб, сповна вистачає безкоштовної версії. Змога бачити усіх присутніх, вести діалог зі студентами, наявність чату та можливості демонструвати екран, документи, здійснювати запис зустрічі - все це дозволяє створити гарні умови для навчання та викладання.

Зазначимо, що в університеті більшість науковців використовують саме

дану програму і це дозволяє швидко організовувати різноманітні зустрічі, семінари, наради тощо.

Перед викладачами кафедри фізико-математичних наук, під час переходу до дистанційного навчання, постало питання: «Чим замінити дошку та крейду під час онлайн викладання?». Вирішенням стало використання графічних планшетів та різних програм для нотаток. На наш погляд, найвдалішою програмою для створення рукописних нотаток є Xournal++ (рисунок 2).

Приклади. Обчислити:

а) $\int x \cos 2x dx$;

б) $\int x \ln x dx$.

а) $\int x \cos 2x dx = \left[\begin{array}{l} u = x \quad du = dx \\ dv = \cos 2x dx \quad v = \int \cos 2x dx = \frac{1}{2} \sin 2x \end{array} \right] =$
 $= x \cdot \frac{1}{2} \sin 2x - \int \frac{1}{2} \sin 2x dx = \frac{1}{2} x \sin 2x + \frac{1}{4} \cos 2x + C$

б) $\int x \ln x dx = \left[\begin{array}{l} u = \ln x \quad du = \frac{1}{x} dx \\ dv = x dx \quad v = \int x dx = \frac{x^2}{2} \end{array} \right] = \frac{x^2}{2} \ln x - \int \frac{x^2}{2} \cdot \frac{1}{x} dx =$
 $= \frac{x^2}{2} \ln x - \frac{1}{2} \cdot \int x dx = \frac{x^2}{2} \ln x - \frac{1}{2} \cdot \frac{x^2}{2} + C = \frac{x^2}{2} \ln x - \frac{x^2}{4} + C$

Рисунок 2. Застосунок Journal++

Додаток працює на таких операційних системах як MacOS, Windows, Linux, має зручне і просте оформлення, що дозволяє користувачу одразу зорієнтуватися в роботі з ним. Програма працює без інтернету, є можливість здійснювати рукописний та друкований тексти, створювати аудіозаписи, додавати картинки, вставляти текст у форматі LaTeX, змінювати формат сторінки (від лінійки до нотного стану), робити помітки у документах формату PDF з подальшим збереженням їх.

Разом з Journal++ викладачі нашої кафедри активно використовують додаток Microsoft Whiteboard (рисунок 3). Він також є прикладом онлайн дошки, має повний арсенал ручок, маркерів та інших функціональних можливостей. Microsoft Whiteboard включає функції спільного малювання, розпізнавання геометричних фігур, перетворення та автоматичного ретушування таблиць. На дошку також можна прикріплювати файли у форматі PDF, PowerPoint або WORD. Цей додаток дозволяє декільком людям спільно працювати над документами за допомогою цифрового пера та зберегти його у форматі PDF. Користувачі можуть поширити посилання на дану дошку для подальшого редагування та користування. Перевагами Microsoft Whiteboard є безмежний розмір та можливість завантаження окремих сторінок або слайдів обраного документу.

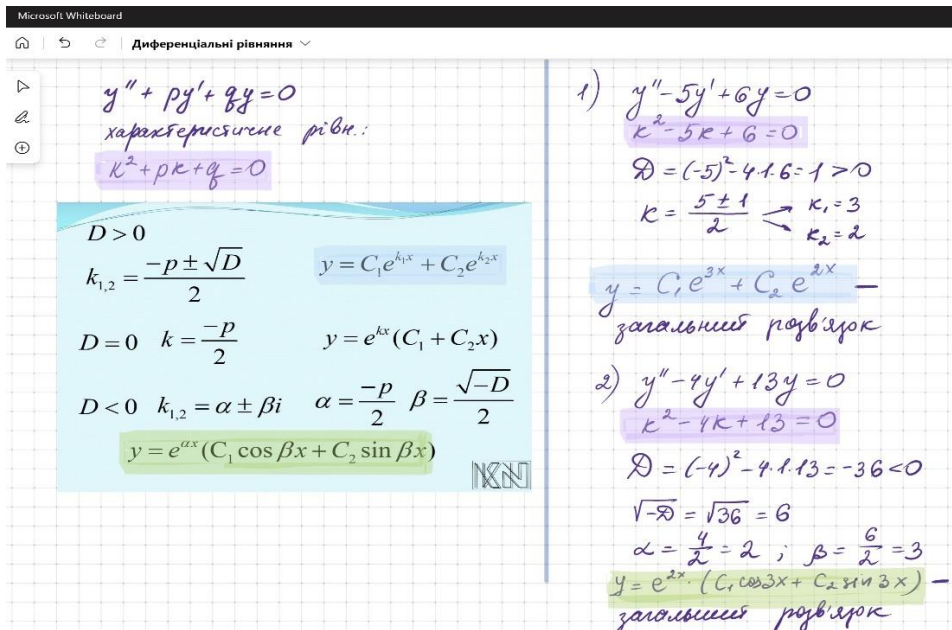

Рисунок 3. Вигляд дошки в Microsoft Whiteboard

Скористатися додатком може будь-хто, але для використання функцій спільної роботи необхідно, щоб принаймні одна людина в групі була активним передплатником Office 365.

Поєднання Xournal++ або Microsoft Whiteboard з програмою Zoom забезпечує проведення практичного заняття, яке стає близьким до проведення заняття в аудиторії, де в реальному часі здійснюють викладки етапів розв'язання задач.

Питання розміщення презентацій студентів, стендових наукових доповідей вирішили за допомогою онлайн ресурсу Padlet – сервісу для спільного збору матеріалів за зазначеною темою. Для доступу до дошки досить дати посилання, за яким відкривається можливість кожному студенту завантажити свою роботу, а викладачеві - оцінити і прокоментувати, не витративши на це багато часу. Щорічно в рамках наукової студентської конференції ОНТУ кафедра фізико-математичних наук розміщує на Padlet студентські роботи для ознайомлення (рисунок 4), а також платформу використовуємо для висвітлення матеріалів до Дня кафедри (рисунок 5).

Рисунок 4. Наукова студентська конференція

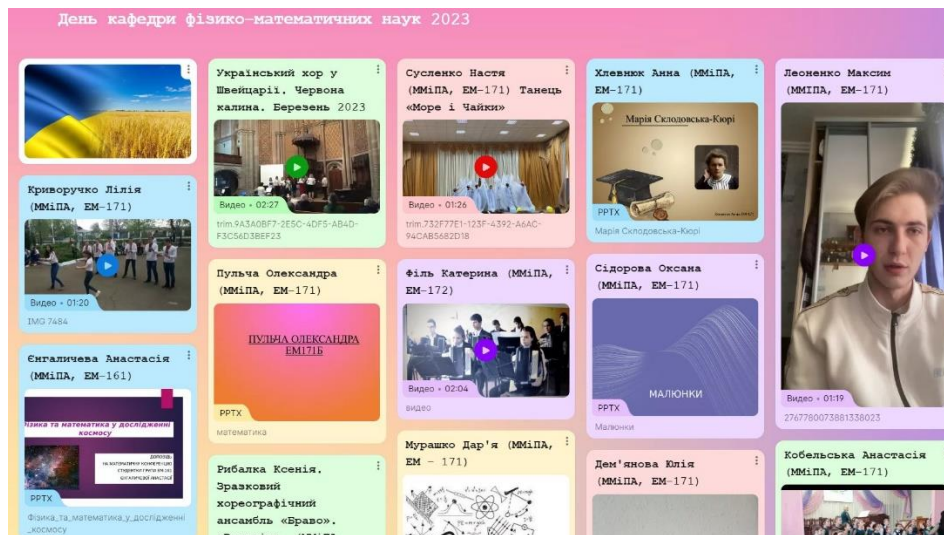

Рисунок 5. День кафедри

Padlet є зручним тим, що дозволяє розміщувати контент різного виду: створювати текстові нотатки, завантажувати матеріали у форматі Word, PDF, jpg, png, розміщувати посилання, робити миттєві фото, здійснювати відео- та аудіозапис.

Згідно рекомендаціям навчального відділу ОНТУ, здійснюється запис відео лекцій та практичних занять. Усі записи обробляємо та викладаємо на каналі YouTube у вигляді списку відтворення (колекція відео). Це дає можливість поділитися зі студентам посиланням на даний список відтворення, доповнювати та змінювати його.

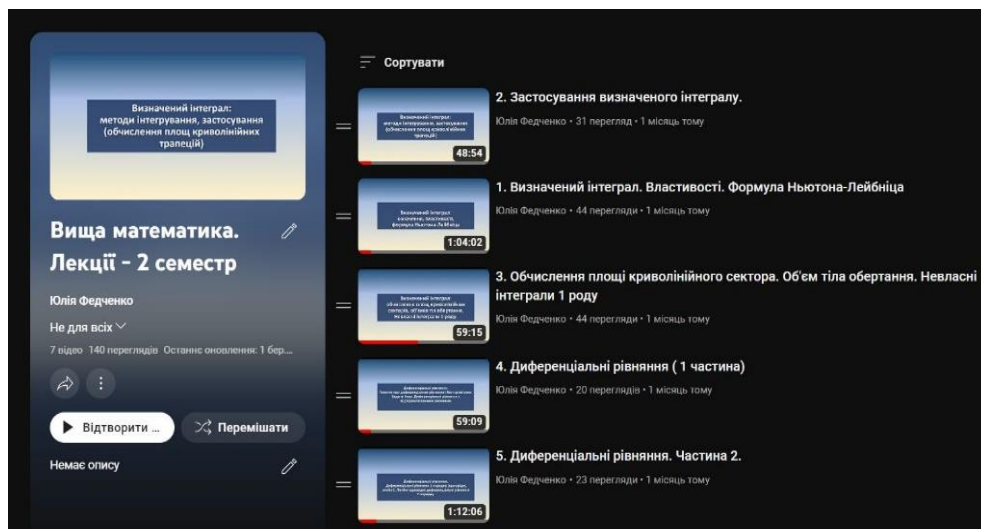

Рисунок 6. Список відтворення лекційних занять

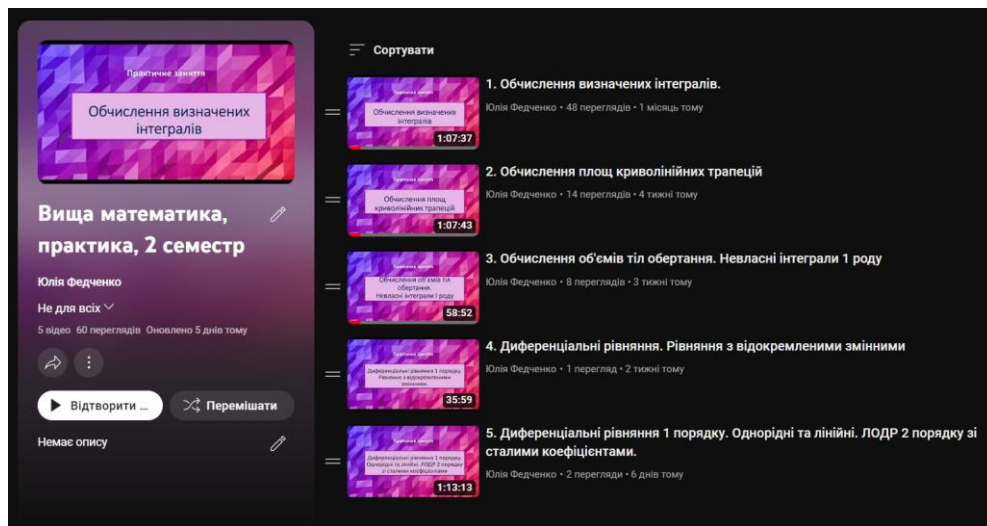

Рисунок 7. Список відтворення практичних занять

Через те що впровадження елементів дистанційного навчання в ОНТУ розпочато з 2014 року, то це дало можливість науково-педагогічному персоналу уникнути значного стресу при переході до повного викладання онлайн, оскільки на платформі Moodle працювали вже не перший рік, а викладачі отримали змогу зосередитися на пошуку додаткових ресурсів, які полегшують та покращують викладання в режимі онлайн.

КРУПЕНЯ Світлана Василівна

ФІЗИЧНА РЕКРЕАЦІЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Анотація. Сучасний метод організації фізичної рекреації в ЗВО базується на створенні рекреаційних програм для претендентів. Ці програми, як правило, засновані на наявній матеріально-технічній базі конкретного ЗВО, та активності та спрямованості основної діяльності претендентів.

Ключові слова: заклади вищої освіти, здобувачі, фізична рекреація, фізична культура, організація.

В окремих ЗВО є бази відпочинку в приміській зоні для проведення рекреаційних заходів, але ЗВО, які не мають подібних об'єктів, мають у своєму розпорядженні спортзали, спортмайданчики, басейни та оздоровчі центри. Облік наявних можливостей допомагає у розробці, комплектації та побудові програм фізичної рекреації [2].

Організація рекреаційних занять фізичною культурою здобувачів ЗВО до основ фізичної рекреації для відновлення працездатності та зняття втоми слід віднести такі положення:

- 1) побудова комплексної програми фізичної рекреації для формування, зміцнення та збереження здоров'я на всіх рівнях життя з урахуванням статі, віку, фізичної підготовленості та інших умов та обставин;
- 2) розробка валеологічних та рекреаційних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я претендентів, їх соціального та професійного становища;
- 3) спільну творчу діяльність викладачів, претендентів, медичного персоналу, блоку живлення, деканатів та адміністрації ЗВО. Причому провідна

роль у цій справі відводиться викладачам та претендентам;

4) використання сучасних методів здоров'я формуючих технологій, адекватних кожному за претендента.

У процесі рекреаційних заходів претендентам необхідно враховувати:

1) розумне їх початок і безперервність заходів, що проводяться;

2) комплексний поетапний підхід, адекватний фізичному та психічному стану кожної людини;

3) безперервний зв'язок та єдність валеологічних, рекреаційних та реабілітаційних заходів із вторинною профілактикою захворювань;

4) соціальну спрямованість рекреаційних заходів та проведення методів лікарського контролю та самоконтролю;

5) повернення до місць постійного проживання фізично та психічно здоровими для подальшої побутової та трудової діяльності;

6) застосовувані засоби фізичної рекреації, до яких відносяться: медикаментозна корекція, фізичні вправи, рухові режими, природні фактори природи, масаж, механотерапія, трудотерапія, фізіотерапевтичний та психотерапевтичний вплив, фітотерапія, дієтотерапія, при дотриманні лікування. Не применшуючи значущості кожного із застосовуваних засобів у фізичній рекреації, все ж таки одними з основних є фізичні вправи та рухові режими;

7) призначення форм занять фізичними вправами, у тому числі слід виділити:

Ранкову гігієнічну гімнастику, лікувальну гімнастику, дозовану лікувальну ходьбу, теренкур, тренувальну ходьбу сходами, оздоровчий біг, дозоване плавання, веслування, ходьбу на лижах, їзду на велосипеді, прогулянки, за іншими мальовничими місцями тощо;

8) використання зазначених форм занять можна проводити індивідуальним, мало груповим (4-6 осіб) та груповим (12-15 осіб) методами.

У класифікації фізичної рекреації претендентів виділяють 5 форм, які різняться за часом у режимі дня (навчальний та поза навчальний), за регулярністю (регулярні та епізодичні), за спрямованістю (розвиток фізичних чи соціокультурних якостей), за видом управління (організовані та самодіяльні) та способу організації (групові та індивідуальні) (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація форм фізичної рекреації здобувачів

Існує три основні аспекти специфіки життєдіяльності студентської молоді з використанням форм рекреаційно-оздоровчої спрямованості – вступна, основна та перехідна [1].

Вступна - передбачає підготовку організму до майбутнього дня, навчання, певної роботи, занять спортивною або іншою діяльністю за інтересами. Перехід організму від стану пробудження та повного спокою до стану активації різної спрямованості. Характерна риса вступної форми специфіки життєдіяльності студентської молоді з використанням видів рекреаційної спрямованості полягає в етапному переведенні організму зі стану спокою в стан фізичної та розумової активності з використанням гігієнічних засобів (підбадьорливої та тонізуючої спрямованості) і реабілітаційно-профілактичних методів, включають заняття фізичними вправами [3].

Основна форма - безпосередні заняття обраними видами рекреаційної діяльності (усіми доступними видами та типами рекреаційної діяльності, що описуються вище або представленими матеріально-технічною базою конкретного вишу) для відновлення працездатності та зняття втоми.

Перехідна форма специфіки життєдіяльності студентської молоді з використанням форм рекреаційної спрямованості включає заходи спрямовані на поступове зняття активності та переведення організму до спокійного стану для якнайшвидшого засинання, сюди відносяться гігієнічні засоби (заспокійливої та розслаблюючої спрямованості).

Список використаних джерел:

1. Андреева О. В., Благій О. Л. Система підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із фізичної рекреації. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. 2015. № 3(31). С. 5–10.
2. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник. К. : Олімпійська література, 2010. 248 с.
3. Рекреація в способі життя студентської молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / Малинський І. Й., Лаврентьев О. М., Сергієнко Ю. П., Чаплигін В. П., Тарангул Д. О.; за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Випуск 2 (122) 20. С. 95–100.*

ЛЕНДЬЕЛ Мирослава Олександрівна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЄВРОПЕЗАЦІЇ НА ПОЛІТИЧНУ КУЛЬТУРУ ЖИТЕЛІВ ПРИКОРДОННЯ

Поняття політичної культури, запроваджене у дослідницький обіг у 1960-х роках і потім дещо призабуте (під впливом інституційного погляду на сутність політики), "відродилося" через два десятиліття як результат процесу демократизації, що розпочався в країнах Південної Європи та Латинської Америки. Культурні чинники почали розглядатися як такі, що належать до переліку передумов успіху демократизації та консолідації демократичного режиму. Водночас було сформульовано припущення, що демократична політична культура є результатом, а не однією з причин формування демократичних інститутів. Згідно з класичним визначенням, цей феномен має три аспекти, або, точніше, форми орієнтації людини на політику - когнітивний, емоційний (афективний) та оціночний (Almond, Verba, 1980).

Про можливість виокремлення локальних (регіональних) політичних субкультур заговорили прихильники теорії політичної культури в останній чверті ХХ-го століття, і такі дослідження були проведені в США в рамках вивчення міської політики (Stone, 1993). Прихильники комунітаризму вважають, що в малих громадах можлива ситуація, коли "ті, хто керує, можуть

бути "нами", але не завжди "ними". Іншими словами, громадянське суспільство розглядається в громадах як щось, що не протистоїть "ворожому політичному всесвіту", а має свободу участі в місцевому самоврядуванні, і саме ця якість впливає на культурні орієнтації мешканців (Lendel, 2022).

Водночас культурні орієнтації громадян визначаються і зовнішніми чинниками, зокрема міжнародними, головним з яких для мешканців "старого континенту" є європеїзація. Теорія європеїзації, що розглядається як процес розробки, інституціоналізації та поширення формальних і неформальних правил, практик, політичних парадигм, стилів політичної поведінки, а також спільних ідеалів і цінностей, які спочатку були вироблені в рамках політичного процесу в ЄС, а потім додані до інститутів національного політичного середовища, заохочується сучасним станом науки. Крім того, вона слугує інструментом реалізації політики та домінуючої ідеології (Radelli, 2000).

Для концептуалізації явища європеїзації, окрім вже згаданого підходу Раделлі, ми можемо прийняти позицію, що воно має декілька вимірів, включаючи наступні: 1) процес розширення ЄС; 2) розвиток європейських наднаціональних структур управління; 3) впровадження європейських процесів у національні політичні системи; 4) експорт форм політичної організації 5) проект політичного об'єднання Європи (Olsen, 2002).

Національні політики, які дотримувалися стандартів ЄС, почали сприйматися як реакційний, а іноді й вимушений процес. Дослідники також брали до уваги ймовірність різних наслідків адаптації суспільств до наднаціональних норм і потенційну шкоду від впливу національних тенденцій на європейський політичний процес (підхід "знизу вгору"). Оскільки імплементація вимог ЄС може мати різні наслідки, некоректно ототожнювати європеїзацію зі зближенням політичних систем європейських держав, яке може відбуватися під впливом інших "неінтеграційних" процесів, а також з їх гармонізацією. Спільний правовий розвиток також має "м'які" рамки, які складають значну його частину (Fink-Hafner, 2007).

Дослідники, які вивчали наслідки інтеграції центральноєвропейських країн до ЄС протягом останніх десяти років, дійшли висновку, що європеїзація дійсно сприяє змінам у політичній культурі національних груп інтересів на користь більш проактивної стратегії впливу на національні політичні процеси. Однак ще недостатньо вивчено, як ці зміни вплинули на культуру, стандарти та взаємодію між ними і громадянами (Фінк-Гафнер, Фінк-Гафнер, Новак, 2014).

Прикордонні студії дають дослідникам іншу перспективу, коли йдеться про громади та сусідні регіони двох держав. Після формального початку посткомуністичної демократизації в Європі у 1989 році кордони перестали сприйматися лише як політичні та правові лінії, що розділяють суверенні держави, а насамперед як система демаркацій, що включає видимі природні кордони та невидимі соціальні, культурні, мовні та міжконфесійні кордони на різних географічних рівнях, метою яких є позначення поділу на "нас" і "них" (Колосов, Венцковський, 2018).

Водночас набуло популярності поняття "пограниччя, прикордоння", що пояснюється насамперед переходом від парадигми розвитку в контексті

функціонування "національних держав", ієрархічного управління та просторових структур до моделей детериторіалізації, денаціоналізації та глобалізації. Узагальнюючи, дослідники визначають такі зони як простори навколо кордонів між національними державами або корінними народами, що відстають від національних центрів за рівнем економічного та технологічного розвитку і не є густонаселеними (Коч, 2019). Але все ж прийнято розглядати кордон як географічну систему, що перебуває під політичним контролем і розділяє людей уздовж двох або більше кордонів (Guo, 2021).

Після закриття кордонів, спричиненого пандемією Covid-19 у 2020-2021 роках, з'явилися нові, більш ефективні форми транскордонного співробітництва, спрямовані не на діалог між офіційними інституціями, а на регулярну взаємодію між малим бізнесом, соціальними та культурними установами, навчальними закладами та пересічними громадянами, які, вочевидь, не зацікавлені у взаємодії з урядом.

Брутальна агресія Російської Федерації проти України в лютому 2024 року шокувала дослідників територіального співробітництва в Європі, оскільки викрила хибність зовнішньополітичних ідей про те, що співпраця з Москвою може зупинити її атаки. Незважаючи на радикальну зміну геополітичної карти на континенті, дані відповідних емпіричних досліджень вказують, що "транскордонне співробітництво та міжкультурний діалог живі та процвітають, незважаючи на численні виклики". Навіть за цих обставин взаємодія та спілкування громадян на європейських кордонах зростає, оскільки місцеві жителі працюють в рамках управлінської ієрархії для досягнення спільної мети (Scott, 2022).

Упродовж крайніх двадцяти років було опубліковано низку досліджень, присвячених, зокрема зростанню словацько-українського прикордоння. Дослідники розглядали вплив ЄС на політичну співпрацю між Кошицьким і Пряшівським краєм у Словаччині та Закарпатською областю в Україні, а також економічні, соціальні, енергетичні та просторові аспекти взаємодії, які не є об'єктом нашої уваги. Зокрема, досліджено правові засади транскордонного співробітництва між регіональними та місцевими органами самоврядування, вплив європейської інтеграції на обсяг повноважень, а також сфери, де співпраця є найбільш успішною або, навпаки, неуспішною (Duleba, 2019; Lasny, 2021, Lendel, 2021). Окреме дослідження було присвячене можливостям відтворення місцевих політичних еліт у Словацькій Республіці після початку періоду демократизації і до середини 2000-х років (Lendel, 2014).

"Гра" між політичними ідеологіями та європейськими моделями публічної політики вздовж словацько-українського кордону, а також негласні політичні закони в цьому регіоні залишаються недослідженими. Через часові обмеження висновки щодо впливу міграції українців до Словаччини під час російського вторгнення на ставлення східних словаків до українців будуть оприлюднені лише в короткостроковій, у кращому випадку, перспективі.

Враховуючи вище окреслені міркування, вважаємо нагальним завданням для дослідників транскордонних процесів західних регіонів та громад України започаткувати проєкти вивчення зміни політичних орієнтацій української та

словацької (польської, угорської, румунської, молдовської) частини спільного транскордоння під впливом поглиблення процесів європеїзації.

МИРКОВІЧ Інна Леонідівна

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»

На сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні відбувається зростання вимог до підготовки науково-педагогічних кадрів, до теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності. Науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки фахівців, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності нові сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Неодмінною умовою підвищення рівня підготовки науково-педагогічних кадрів є широке залучення студентів ЗВО до науково-дослідної роботи, їх безпосереднє включення до сфери наукового життя, прищеплення бажання досліджувати, аналізувати і створювати новий і нестандартний продукт.

Чимало вчених вивчало організацію і особливості науково-дослідницької діяльності студентів, серед них такі, як: Л. Альошкіна & І. Новак (2021), С. Боднар & Г. Коваль (2015), А. Возняк (2011), Ю. Єчина (2012), Г. Козій & С. Виговська (2011), В. Прошкін (2010), О. Чорновол-Ткаченко (2009), Г. Цехмістрова (2009) та інші. Аналіз наукових праць вищезазначених дослідників показав їхній незаперечний внесок у вирішення цієї проблеми. Однак наука не стоїть на місці, будучи динамічною сферою; вона постійно розвивається, а тому з'являються нові організаційні форми, методи дослідницької діяльності, інноваційні технології, які ще не були досліджені, тому проблема науково-дослідницької діяльності студентів все ще не втратила своє актуальності. Відтак, *метою нашої роботи* є дослідження організації науково-дослідницької діяльності студентів магістратури спеціальності «Психологія». Розглянемо це детально.

За О. Чорновол-Ткаченко, науково-дослідницька діяльність студентів включає в себе два взаємопов'язані напрями, а саме, «навчання студентів-магістрів елементам дослідницької діяльності, організації проведення експерименту, використанню методики дослідження, формуванню наукового світогляду; проведення наукових досліджень, що здійснюють студенти під керівництвом наукових керівників за певною науковою проблемою» [4, с. 123]. Основними завданнями науково-дослідницької діяльності студентів є: «оволодіння методологією наукового дослідження, психолого-педагогічними методами досліджень відповідно до конкретної спеціальності; розвиток творчого мислення у вирішенні дослідницьких завдань; формування навичок самостійної науково-дослідної роботи; розвиток дослідницької ініціативи, розширення теоретичного кругозору і наукового досвіду» [1, с. 23].

Зазначимо, що програма магістерської підготовки з психологічної спеціальності в українських ЗВО складається з двох частин: освітньої і науково-дослідної. Ми звертаємось до науково-дослідної частини, яка ставить такі вимоги перед студентом: «магістр має вміти визначати наукову проблему, формулювати мету, завдання, гіпотезу дослідження; скласти план дослідження; обирати необхідні методи дослідження; опрацьовувати отримані результати, аналізувати, інтерпретувати їх з урахуванням наукових досліджень сьогодення; проводити бібліографічну роботу із залученням новітніх інформаційних технологій; представляти висновки наукового дослідження у вигляді тез доповідей, наукових статей, звітів з наукової роботи [3].

Для успішного виконання перелічених видів роботи студент повинен розуміти поняття «науковий дискурс», під яким, стосовно студентів спеціальності «Психологія», розуміємо «професійну наукову комунікацію психолого-педагогічного характеру, яка враховує мисленнєво-комунікативну діяльність, статусно-рольові характеристики суб'єктів науково-педагогічного процесу (вчений-методист, вчений-викладач «психології» – вчений-початківець в галузі психології – студент магістратури), і опосередкована екстралінгвістичними і лінгвістичними характеристиками, де напрямок спілкування, мета і завдання визначають тематику спеціальності «Психологія» і наукову тональність педагогічного дискурсу» [2, с. 70].

Метою наукової роботи студентів магістратури спеціальності «Психологія» виступає перехід від засвоєння готових знань, які надаються студентам в препарованому вигляді викладачами, до оволодіння методами самостійного набуття нових знань із загальної, вікової, педагогічної, соціальної психології та психофізіології, оволодіння вміннями самостійного аналізу різних психологічних явищ чи феноменів, наприклад, професійної придатності чи психологічної готовності для роботи з певним колективом дітей, з використанням наукових психодіагностичних методик.

Однією з форм науково-дослідної роботи студентів, яка має місце під час написання ними магістерської роботи, є виступи з доповідями на науково-теоретичних і науково-практичних конференціях з представленням результатів наукової роботи на обговорення, та написання статті за цією темою з викладенням і обґрунтуванням отриманих даних. Під час такої роботи здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати власну наукову зрілість; компетентність у розумінні, як планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості; здатність вибирати та застосовувати надійні, валідні методи наукового дослідження, а також доказові методики і техніки практичної діяльності. Однак спираючись на власний досвід зауважимо, що часто наукова робота здобувачів вищої освіти носить досить формальний характер та орієнтована скоріше на досягнення кількісних результатів, не вивчаючи детально якісні показники, які потребують більш тривалого процесу дослідження. Тому вважаємо, що в процесі науково-дослідницької роботи доцільно використовувати не тільки традиційні, прописані в методичних вказівках кроки наукової роботи, а й застосовувати більш творчі методи, такі

як: метод пошуково-дослідницьких проєктів, метод індивідуальних навчально-дослідних завдань, метод пошуку і відкриття, проблемно-дослідницький метод, евристичний метод. Впровадження зазначених методів забезпечить не тільки обізнаність студентів-магістрантів з певною новою інформацією, а й навчить їх самостійно шукати, обирати, виокремлювати необхідний матеріал; аналізувати, класифікувати, систематизувати його і доречно використовувати в майбутній професійній діяльності.

Отже, чітка організація науково-дослідної роботи студентів-магістрантів у навчальному процесі сприяє формуванню їх наукової компетентності, поглибленню розуміння важливості самостійної пошукової діяльності, розвитку критичного мислення, набуттю наукового досвіду, а також стимулюванню позитивної мотивації до науково-дослідної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Боднар С. В., Коваль Г. Г. Роль науково-педагогічної конференції як жанру усного наукового дискурсу в практиці вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 36, Том III (63) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2015. С. 21-31.

2. Мирковіч І. Л. Реалізація англомовного усного наукового дискурсу в професійній підготовці магістрів психології. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Випуск 56. Том 2. С. 69-73.

3. Освітньо-професійна програма «Психологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія. 2022. 20 с.

4. Чорновол-Ткаченко О. О. Науково-дослідницька діяльність студентів у ВНЗ України: зміст та завдання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2009. № 866. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 59. С. 123-126.

МОІСЕЄВА Тетяна Миколаївна

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ОСВІТИ

Важливою складовою українсько-польських відносин є співробітництво в сфері освіти. Основні засади двосторонніх відносин були закладені «Договором між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво» (набув чинності 30.12.1992 р.), статті №№ 13-15 якого, визначають загальні аспекти співпраці в галузі культури, науки і освіти [1].

Базовим документом українсько-польської співпраці у сфері культури, науки і освіти є «Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти» (набула чинності 22.11.1999 р.). Чільне місце, в ньому, займають питання: розвитку співробітництва та

прямих контактів між закладами освіти, науковими та науково-дослідними установами, вченими (ст. 8, 9); підготовки «проекту Угоди про взаємне визнання та еквівалентність атестатів про закінчення середньої загальноосвітньої школи, дипломів про закінчення вищих закладів освіти, документів про надання наукових ступенів і вчених звань» (ст. 11); співпраці між освітніми організаціями і товариствами, що займаються освітою дорослих (ст. 20) та ін. [6].

Положення цього двостороннього акту знайшли свій розвиток в «Угоді між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти» (набула чинності 19.01.2015 р.). Вагома увага в ній приділяється проблемам: обміну «інформацією про системи освіти, плани їх розвитку та напрямки реформування»; підвищення кваліфікації освітянських кадрів «за спеціальностями, що є предметом обопільної зацікавленості, у тому числі, працівників у сфері управління освітою» (ст. 1). Значна частина Угоди присвячена завданням забезпечення прав та потреб національних меншин (польської в Україні і української в Республіці Польща) [5].

Практична реалізація двостороннього співробітництва у сфері освіти відбувається згідно укладених угод та досягнутих домовленостей. Головною ланкою регулювання взаємовідносин в означеній галузі, вироблення концептуальних рішень є відповідні міністерства двох країн та їх посадові особи.

Так, під час Саміту ООН з питань трансформації освіти (Нью-Йорк, 17 вересня 2022 р.) Міністерство освіти і науки України та Міністерство освіти і науки Польщі підписали декларацію про співробітництво у галузі освіти, якою передбачено розвиток співпраці за наступними напрямками: обмін інформацією про системи освіти та реалізація спільних проєктів між українськими та польськими закладами освіти; співпраця між польськими та українськими здобувачами освіти та педагогічними працівниками, в тому числі – доступ українським здобувачам освіти та працівникам системи освіти до освітніх інструментів та нових технологій Польщі [2].

Проблема співробітництва в освітній сфері, що набула особливої актуальності з початком повномасштабної російсько-української війни, була обговорена в ході зустрічі Міністра освіти і науки України Оксена Лісового з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні Бартошем Ціхоцькі (14 квітня 2023 р.). Зокрема, під час заходу, піднімалися питання: підтримки українських здобувачів освіти, які знайшли прихисток у Республіці Польща та напрацювання механізмів захування результатів їх навчання; забезпечення освітніх прав представників української та польської національних меншин; пріоритетів нової команди Міністерства освіти і науки України у контексті продовження реформ та взаємодії з міжнародною коаліцією донорів і партнерів в питаннях безпеки освітнього середовища, відновлення пошкоджених і зруйнованих закладів освіти [3].

Як і передбачено українсько-польськими договорами, активна співпраця в освітній сфері, відбувається шляхом встановлення прямих контактів освітніх та

наукових закладів сторін. Як приклад, можна навести співпрацю Національної академії педагогічних наук України з Комітетом педагогічних наук Польської академії наук, яка регламентується двосторонньою угодою, укладеною в грудні 2006 р.

В рамках співробітництва: проводяться спільні наукові дослідження в галузі педагогічної та психологічної наук; «здійснюється обмін науково-педагогічними працівниками для читання лекцій, стажування та підготовки кандидатських і докторських дисертаційних робіт у вищих закладах освіти і наукових установах України та Польщі»; видається українською і польською мовами щорічник «Професійна освіта: педагогіка і психологія» (з 1998 року); здійснюється спільна участь українських і польських учених у міжнародних наукових проектах Темпус, Еразмус+ та ін. [7].

Дієвим «інструментом» обговорення актуальних питань освіти, обміну досвідом, вироблення спільної «траєкторії» в питаннях, що становлять обоюсторонній інтерес, є використання «майданчиків» міжнародних форумів, конференцій, навчальних семінарів.

Приміром, 5 листопада 2015 року, у Києві відбувся «круглий стіл», в якому взяли участь: заступник Міністра освіти і науки Павло Хобзей, директори обласних департаментів освіти і науки та інститутів післядипломної педагогічної освіти, представники ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, Національної академії педагогічних наук України, Університету менеджменту освіти, міжнародні експерти. В ході заходу, було обговорено назрілі проблеми управління освітою в умовах реформи, зокрема, децентралізації системи освіти в Україні.

Ян Герчинський (представник SKL Інтернешлн в шведсько-українському проекті «Підтримка децентралізації в Україні») поділився польським досвідом у децентралізації освіти та підкреслив – що при проведенні децентралізації, ґрунтовних реформ, на центральному рівні, потребують три основні напрямки: управління освітою, фінансування освіти та якісний збір даних в освіті [4].

3-10 вересня 2016 року, у Навчальному центрі розвитку освіти у м. Сулеювек (Республіка Польща), відбувся навчальний семінар авторів держстандарту в рамках проекту «Нова українська школа», в якому взяли участь провідні експерти з різних освітніх середовищ та консультанти з ключових компетентностей та оцінювання.

Координаторами проекту «Нова українська школа» виступають Центр розвитку освіти Республіки Польща та Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, а його фінансування здійснюється в рамках Програми співпраці у сфері розвитку «Польська допомога» Міністерства закордонних справ Республіки Польща [8].

4 квітня 2023 року, у Гданському університеті, в рамках урядової ініціативи Республіки Польща – програми «Солідарність з Україною», відбулася друга конференція «FOCUS ON UKRAINE», участь в якій, в тому числі, взяли заступник міністра освіти і науки України з питань європейської інтеграції Євген Кудрявець та керівниця експертної групи з питань цифрової трансформації освіти і науки Катерина Супрун.

Форум був організований з метою презентації запланованих та реалізованих заходів, в межах програми Польського національного агентства з питань академічного обміну (NAWA) «Солідарність з Україною – європейські університети», а також обміну думками щодо місця і ролі вищої освіти у повоєнній Україні та долучення українських закладів до міжнародної наукової екосистеми [9].

Отже, українсько-польське співробітництво у сфері освіти регулюється чинними двосторонніми угодами. Практична реалізація головних напрямків співпраці здійснюється на рівні: відповідних міністерств; прямих контактів освітніх та наукових закладів, вчених, педагогів; через участь в міжнародних форумах, конференціях, навчальних семінарах.

Список використаних джерел:

1. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172#Text. (дата звернення: 17.05.2023).

2. МОН та Міністерство освіти і науки Польщі домовились про співпрацю в межах Саміту ООН з питань трансформації освіти (26 вересня 2022 р.). / Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-ta-ministerstvo-osviti-i-nauki-polshi-domovilis-pro-spiivpracyu-v-mezhah-samitu-oon-z-pitan-transformaciyi-osviti>. (дата звернення: 18.05.2023).

3. Оксен Лісовий з надзвичайним і повноважним послом Республіки Польща в Україні Бартошем Ціхоцькі обговорили актуальні питання співпраці (17 квітня 2023 р.). / Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/oksen-lisovij-z-nadzvichajnim-i-povnovazhnim-poslom-respubliki-polsha-v-ukrayini-bartoshem-cihocki-obgovorili-aktualni-pitannya-spiivpraci>. (дата звернення: 19.05.2023).

4. Освітяни України, Польщі та Австрії обговорили питання управління комплексною системою освіти (06 листопада 2015 р.). / Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2015-11-06-osvityani-ukrayini,-polshhi-ta-avstriyi-obgovorili>. (дата звернення: 18.05.2023).

5. Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_180#Text. (дата звернення: 17.05.2023).

6. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_058#Text. (дата звернення: 17.05.2023).

7. Українсько-Польська зустріч напередодні міжнародного форуму (Пресслужба НАПН України, 17 08.10.2019). / Національна академія педагогічних наук України. URL: <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/1630/>. (дата звернення: 19.05.2023).

8. Українсько-польське співробітництво в галузі освіти. Проект «Нова українська школа» (21 вересня 2016 р.) / Посольство України в Республіці

Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/news/50983-ukrajinskyko-polysyke-spivrobotnictvo-v-galuzi-osviti-projekt-nova-ukrajinskyka-shkola>. (дата звернення: 18.05.2023).

9. «Фокус на Україну»: Україна та Польща поглиблюють співпрацю закладів вищої освіти (07 квітня 2023 р.) / Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/fokus-na-ukrayinu-ukrayina-ta-polsha-pogliblyuyut-spivpracyu-zakladiv-vishoyi-osviti>. (дата звернення: 19.05.2023).

**ПОГОРЕЛОВА Олена Олександрівна,
ТОДОРОВА Валентина Георгіївна**

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З ТЕХНІКО-ЕСТЕТИЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Реформування та модернізація сучасної освіти України в напрямку інтеграції в європейський освітній простір передбачає розроблення та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій. Впровадження новітніх технологій, застосування інноваційних засобів навчання, зокрема й у сфері фізкультурно-спортивної діяльності є нагальною потребою. Провідним завданням сучасного викладача є саме створення умов для формування творчої компетентної особистості, яка буде здатна реалізувати свій потенціал у суспільстві [1, 2].

У результаті вивчення дисципліни «Сучасні технології організації фізичного виховання з техніко-естетичних видів спорту у ЗВО» здобувачі отримають знання та вміння необхідні для кваліфікованого проведення різноманітних форм роботи з фізичного виховання у закладах вищої освіти з використанням засобів техніко-естетичних видів спорту.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань, умінь і навичок з використання сучасних технологій в процесі фізичного виховання й оздоровлення студентів в закладах вищої освіти засобами популярних техніко-естетичних видів спорту.

Реалізація мети забезпечує досягнення результатів навчання за програмою дисципліни завдяки відповідному навчальному змісту [3, 6].

Основні навчальні завдання дисципліни полягають у формуванні готовності до:

- ❖ удосконалення проведення сучасного заняття фізичної культури шляхом впровадження інноваційних технологій;
- ❖ розширення рухового досвіду засобами техніко-естетичних видів спорту;
- ❖ формування у студентів теоретичних знань щодо впливу техніко-естетичних видів спорту та рухової активності як чинників соціальних змін для досягнення сталого розвитку;

❖ формування самостійності й ініціативності здобувати знання і вміння та застосовувати їх на практиці;

❖ впровадження освітніх інновацій у практику освітнього закладу.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

знати:

1) сучасні підходи до програмування й змісту спортивно-оздоровчих занять зі студентами;

2) сучасні технології організації фізичного виховання техніко-естетичними видами спорту;

3) технологію організації позакласної роботи викладача фізичної культури зі студентами різних вікових груп;

4) особливості фізичної, технічної, тактичної, психологічної та хореографічної підготовки;

5) вимоги до підбору та використання музичного супроводу для змагальних вправ та під час занять техніко-естетичними видами спорту;

6) зміст та особливості проведення навчально-тренувальних занять;

7) термінологію основних рухів техніко-естетичних видів спорту.

уміти:

1) використовувати традиційний та сучасний інвентар, обладнання;

2) формувати навички виконання рухів, які відповідають віковим особливостям та індивідуальним можливостям студентів, сприяти розвитку вміння вільно володіти своїм тілом;

3) проводити спортивно-оздоровчі заходи у закладах освіти засобами техніко-естетичних видів спорту;

4) застосовувати методики фізичної, технічної, хореографічної, психологічної, тактичної й теоретичної підготовки в різних видах техніко-естетичних видів спорту;

5) організовувати навчально-тренувальний процес з техніко-естетичних видів спорту для студентів різних вікових груп.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-презентація, робота в малих групах, робота з довідковими, інформаційно-методичними джерелами, презентація результатів виконаних практичних завдань [4, 7].

Передбачено інклюзивне навчання в Університеті Ушинського, забезпечено рівний доступ до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Готуючись до заняття тренер повинен ретельно продумати усі основні моменти, керуючись основною спрямованістю і завданнями навчально-тренувального заняття. Спочатку необхідно записувати (замальовувати) головні вправи, їх послідовність і т.п. Але по мірі набуття педагогічного досвіду,

можливо лише продумувати головні моменти, особливо під час введення в навчально-тренувальне заняття нових компонентів.

При цьому не слід забувати головних засад, які визначають методичні особливості навчально-тренувального заняття в спорті, а крім того сприяють гармонійному розвитку спортсменів, особливо у асиметричних видах спорту, усуненню недоліків у фізичному розвитку, сприяють профілактиці травм і порушень опорно-рухового апарату. Тому усі рухові дії повинні виконуватись в обидві сторони, правою і лівою кінцівками або для створення збалансованого розвитку фізичних якостей, а також рівномірно розвиненого м'язового корсету. Якщо особливості виду спорту і кваліфікація спортсменів не дозволяють притримуватися цієї засади, тоді необхідно вводити у заключну частину уроку комплекс коригувальних вправ [6, 7].

Дуже важливо поєднувати правильний показ з роз'ясненням техніки виконання. Безпомилковий показ вправи дозволяє успішно вивчати вправи, особливо на початкових етапах навчання. При цьому не аби яке значення набувають виразність показу (у певних межах), що дозволяє дітям копіювати рухи, надаючи їм індивідуально-властиву манеру виконання рухів. Усі пояснення повинні бути чіткими, лаконічними, зрозумілими (пояснити).

Для самоконтролю дуже важливо проводити навчально-тренувальні заняття перед дзеркалом, особливо це стосується техніко-естетичних видів спорту. В цих видах спорту виконання вправ перед дзеркалом обов'язкове під час відпрацювання окремих елементів, зв'язок, деталей техніки виконання.

Велике значення для правильного і грамотного проведення навчально-тренувальних занять у техніко-естетичних видах спорту є мистецтво концертмейстера та правильний вибір музики [5, 6].

Підсумовуючи вищевикладене методичні особливості навчально-тренувальних занять у спорті полягають у тому, що:

- підготовка спортсменів повинна відбуватись у дуже тісному взаємозв'язку з технічною та іншими видами підготовки у спорті;
- усі базові рухові дії обов'язково вивчаються у обидві сторони. Виключення можуть становити дуже складні елементи, які виконуються у зручну сторону;
- спортсменів слід привчати до систематичного виконання вправ перед дзеркалом;
- навчально-тренувального заняття проводяться під музичний супровід. Найкращою вважається музика з чітко вираженими музичними акцентами.

У видах спорту [4, 6, 7] з високими вимогами до ХП, до яких відносять й гімнастику, тактична підготовка може відбуватись у таких напрямках, пов'язаних безпосередньо з рівнем хореографічної підготовленості спортсменів:

- у виборі музики, яка повинна бути виразною, цікавою, можливо незвичайною, але обов'язково відповідною індивідуальним особливостям спортсмена (зовнішнім, віковим, виразним, технічним, фізичним тощо);

- у максимальному підкреслюванні позитивних сторін майстерності спортсмена та приховання наявних недоліків за рахунок використання елементів хореографії;
- у демонстрації під час випробування і розминки найбільш ефектних хореографічних елементів, поєднань, зв'язок і комбінацій або маскуванню наявних недоліків у підготовленості;
- у «приголомшенні» новизною у техніці виконання вправ, винаході оригінальних елементів, неочікуваним зміні темпу, музичному супроводі, побудові композицій, використанні незвичних засобів виразності;
- у раціональному розподілі складних елементів (в індивідуальному виконанні або між спортсменами) з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей;
- у зовнішньому оформленні виступів (костюми, зачіски, вихід на майданчик та ін.).

Список використаних джерел:

1. Бурла О., Гончаренко В., Кравченко І., Ласточкін В., Гудим С. Загальна теорія підготовки спортсменів : навч.-метод. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 184 с.
2. Вознюк Т. В. Основи теорії та методики спортивного тренування : посіб. Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю. 2016. 240 с.
3. Волков Л.В. Теорія і методика дитячого та юнацького спорту : підруч. Київ: Освіта України, 2016. 464 с.
4. Кошура А.В. Теорія і методика спортивних тренувань : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2021. 120 с.
5. Павленко В.О., Насонкіна Е.Ю., Павленко Є.Є. Сучасні технології підготовки в обраному виді спорту : підруч. Харків, 2020. 550 с.
6. Сосіна В.Ю. Хореографія в гімнастиці / В.Ю. Сосіна. - К.: Олімпійська література, 2009.
7. Тодорова В. Г. Хореографічна підготовка в техніко-естетичних видах спорту: монографія. Львів : ЛДУФК, 2018. 252 с.

САМКО Олеся Олександрівна

СУЧАСНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний світ характеризується посиленням процесів діджиталізації. При цьому вони охоплюють майже всі сфери суспільного життя, включаючи також і освіту. Загальновідомо, що освіта – це базовий фундамент нації, основа її процвітання та розвитку. Тому першочерговим завданням будь-якої країни є формування дієвого ефективного механізму залучення максимальної кількості населення до освітянського простору. Чим більша частина населення отримує якісну повноцінну освіту, тим більше шансів у країні в майбутньому вийти на

високий рівень соціально-економічного розвитку. При формуванні політики в галузі освіти, в тому числі вищої, важливу роль відіграють саме сучасність інструментарію, адекватність реальній ситуації в суспільстві, відповідність вимогам сьогодення та готовність йти назустріч сучасним викликам.

Все в світі зазнає змін. Не залишається осторонь і вища освіта. Застарілі методи організації освітнього процесу вже є неефективними, не дають позитивних результатів, оскільки не відповідають сучасним вимогам, не є цікавими та прийнятними для здобувачів вищої освіти. На перший погляд, така невідповідність досить просто обумовлюється тим, що сучасний стан розвитку суспільства характеризується необхідністю бути задіяним в діджитальному просторі, потребою в нових уміннях та навичках сучасного інформаційного суспільства. З іншого боку, при аналізі більш глибоких причин, варто звернутися до теорії поколінь, розроблену Вільямом Штраусом та Нілом Хоувом (США). В даній теорії обґрунтовується багато відмінностей між різними поколіннями. З точки зору її важливості в навчальному процесі, вона досить чітко диференціює методи сприйняття інформації представниками різних поколінь. Зупинимося на особливостях навчального процесу для «центеніалів». Як зазначено в праці [2], до центеніалів відносяться особи, що народилися після 1996 р. Саме ця категорія зараз є основною частиною здобувачів закладів вищої освіти. Науково-педагогічні працівники вже зустрілися з проблемами, викликаними зовсім іншим форматом сприйняття ними інформації, рівнем уваги, інтересом до навчального матеріалу тощо. Тому дослідження в даному напрямі стають все більш актуальними та затребуваними в освітянському просторі. Важливо зрозуміти, що відрізняє центеніалів, тобто сучасних здобувачів освіти, в тому числі вищої, від попередніх поколінь для того, щоб змінити підходи до навчання та запропонувати сучасні інструменти та методи організації освітнього процесу.

Так, у роботі [2] визначені основні характеристики центеніалів та запропоновані педагогічні прийоми оптимізації навчального процесу в поєднанні з їх особливостями. Специфіка даного покоління здобувачів полягає в наступному: швидке перемикання уваги, існування онлайн, швидка зміна вподобань, відсутність безумовного авторитету, знижений рівень відповідальності, толерантність, прагнення отримати практичну користь від знань, прагнення саморозвитку [2]. Як бачимо, це зовсім інші характеристики, прагнення, принципи, ніж були у попередніх поколінь. Тому і форми організації навчання мають бути іншими. Деякі дослідники (наприклад [3, 5]) пропонують адаптувати модель AIDA з мотивацією здобувачів сприймати та засвоювати навчальний матеріал.

Важливим моментом стає не тільки потреба здобувачів нового формату в новітніх формах, а й готовність науково-педагогічних працівників до змін та реформ.

Багато науковців проводять дослідження в даному напрямі, вже є багато напрацювань. Але водночас динамічність та швидкий науково-технічний прогрес потребують постійного оновлення знань, міждисциплінарного та

міжгалузевого підходу (поєднання галузі профільної підготовки, педагогіки, психології).

Так, у роботі [1, с.23] запропоновано інноваційно-зорієнтований підхід в освіті, що надає провідне значення підготовці особистості до життя в змінних умовах, реалізації інноваційної діяльності, розвитку інноваційних властивостей особистості. Дійсно, наразі особлива увага приділяється формуванню soft-skills разом з hard-skills. Питання в тому, як у вищій школі за найменших зусиль та витрат, за умов дотримання тематичних планів, досягти таких результатів.

При підготовці фахівців економічного спрямування існують свої особливості. При викладанні економічних дисциплін важливо розуміти, що економіка – дуже динамічна галузь. Вона оперує даними про мінливі ситуації, розкриває сутність економічних явищ та процесів реального життя, в якому задіяні всі члени суспільства. Тому навчальний процес вимагає постійного оновлення, актуалізації та реагування на зовнішні зміни. Змінюється матеріал, зазнає змін і формат його надання. Виникає необхідність апробації набутих знань та вмінь в умовах навчального процесу.

Одним з таких інструментів, на наш погляд, є проектний метод. Його застосування при підготовці фахівців економічних спеціальностей є дуже дієвим та ефективним. Як зазначено в [4, с.123] цей метод розвиває уміння взаємодіяти під час прийняття спільних рішень, розподіляти функціональні обов'язки під час взаємодії, нести відповідальність за спільну справу, узгоджувати різні точки зору, домовлятися про спільний результат. Також сучасна економічна система на всіх ієрархічних рівнях потребує створення ефективних управлінських команд для реалізації як короткострокових, так і довгострокових економічних проектів [6, с.215].

Дослідники при цьому зазначають зміну ролі викладача. Він має спрямовувати свою діяльність на те, щоб сформувати готовність та здатність здобувачів до діяльності, комунікації, а також створювати умови для інтелектуальної та пізнавальної активності здобувачів, їх особистісної соціальної позиції, індивідуальності [6, с.218].

Важливою компонентою проектного методу є апробація та застосування сучасних інструментів, які майбутні фахівці зможуть використовувати у своєму подальшому професійному житті. Це може бути побудова цілей методом SMART, використання різних інноваційних сервісів для спільної взаємодії та комунікації (сервіси Trello, Padlet, Google-sheets та ін.) тощо.

Таким чином, використання новітніх методів, форм організації навчального процесу, інструментів, одним з яких є проектний метод, дозволить поряд з набуттям професійних компетентностей отримати м'які, соціальні, технічні навички, які сприятимуть підвищенню їх конкурентоспроможності на ринку праці. З іншого боку, впровадження таких новацій дасть можливість підвищити атрактивність процесу навчання в закладах вищої освіти, збільшити мотивацію до сприйняття навчального матеріалу здобувачами, здійснити якісну підготовку конкурентоспроможних фахівців відповідного напрямку, підвищити мотивацію до реалізації потенціалу науково-педагогічних працівників у професійній сфері.

Список використаних джерел:

1. Артюшина М. В. Інноваційно-зорієнтований підхід до організації навчального процесу в економічному університеті. *Організація навчального процесу в умовах інноваційного розвитку економічного університету* : навч.-практ. вид. / За ред. М. В. Артюшиної, Г. М. Романової. Київ : КНЕУ, 2014. С. 19-30. - URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78512791.pdf>
2. Вембер В.П., Бучинська Д. Л. *Ценності: покоління, яке потребує нових підходів у навчанні. Інформаційні технології в освіті, науці і техніці* : тези доп. IV Міжн. наук.-практ. конф. ІТОНТ, 2018. 187-189. - URL: <http://surl.li/hgcdz>
3. Винничук Р. Використання моделі AIDA-S у плануванні та проведенні лекцій у закладах вищої освіти для студентів покоління Z. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2020. №2. С.26-32. - URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/225230>
4. Ловка О. В. Організація групової проектної діяльності студентів. *Організація навчального процесу в умовах інноваційного розвитку економічного університету* : навч.-практ. вид. / За ред. М. В. Артюшиної, Г. М. Романової. Київ : КНЕУ, 2014. С. 123-133. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78512791.pdf>
5. Радченко М. І. Активізація пізнавальної діяльності студентів на лекціях засобами мультимедійних технологій. *Організація навчального процесу в умовах інноваційного розвитку економічного університету* : навч.-практ. вид. / За ред. М. В. Артюшиної, Г. М. Романової. Київ : КНЕУ, 2014. С. 99-111. - URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78512791.pdf>
6. Саркісова О. Ю. Формування групової взаємодії студентів як чинник ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. *Організація навчального процесу в умовах інноваційного розвитку економічного університету* : навч.-практ. вид. / За ред. М. В. Артюшиної, Г. М. Романової. Київ : КНЕУ, 2014. С. 215-227. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78512791.pdf>

СЕМЕНОВА Олена Валентинівна

ФРАНЦУЗЬКА МОВА (ВІЙСЬКОВИЙ АСПЕКТ) НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МЕЖАХ ДИСЦИПЛІН ВІЛЬНОГО ВИБОРУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У зв'язку із загостренням збройних конфліктів у світові взагалі та в Україні зокрема, актуальним постає питання вивчення військового аспекту мови. Інтерес до цього питання викликаний також і тим фактом, що військові реалії все частіше зустрічаються у повсякденному житті, побуті, спілкуванні не лише військових, а й пересічних громадян, пронизуючи мову багатьох сфер соціального життя.

Метою курсу «Французька мова (військовий аспект) в межах дисципліни вільного вибору освітньої програми є збагачення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти знаннями французької мови й тих її аспектів, які могли б бути корисні для роботи в структурах НАТО, ООН, Французького Легіону, волонтерами-перекладачами під час підготовки українських військових французькими менторами.

Базовим підручником пропонується методика «En avant!», яка була розроблена Міністерством закордонних справ Франції та Міжнародною організацією франкомовних країн. Вона спрямована на задоволення потреб військового персоналу та викладання французької мови для військових в миротворчих операціях. «En avant!» має три рівні (A1-A2-B1), що відповідають Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (CEFR).

Структурно підручник складається з розділів та уроків різної тематики: життя в казармі, підготовка солдата, військовий устрій, спортивна підготовка, військові та гуманітарні дії, військові технології, патруль, конфліктна ситуація, завершення операції, встановлення та підтримання миру тощо.

Характерною рисою французької військової мови є акроніми, що певним чином ускладнює її опанування, наприклад HCR – Haut-Commissariat aux réfugiés – Верховний комісар у справах біженців; MSF – Médecins sans frontières – Лікарі без кордонів; UNAC – Управління ООН з координації гуманітарних питань; ONG – Organisation non gouvernementale – Неурядова організація; OI – Organisation internationale – Міжнародна організація; CICR – Міжнародний комітет Червоного Хреста; MINUSCA – Миротворча місія ООН; UNESCO – Організація об'єднаних націй; GPS – *géopositionnement par satellite* – джипієс навігатор; EPI – *équipement de protection personnelle* – засоби особистого захисту; PATRACDR – *Personnel Armement Tenue Radio Alimentation Camouflage Divers Rassemblement* – особиста зброя, одяг, радіообладнання, провіант, камуфляж, різноманітні збори, PAM – *Programme alimentaire mondial* – Всесвітня продовольча програма та ін. [1, 2, 3].

Військова мова відрізняється від звичайної певним авторитаризмом, що дозволяє наказувати, змушувати щось виконувати тощо, наприклад, *Il est nécessaire de connaître le système des Nations Unis et son organisation générale. Il faut connaître les lois et les règles internationales applicables. Il est obligatoire d'avoir les compétences militaires requises. Il est indispensable de posséder les techniques de communication verbale nécessaires à l'opération. Pensez à la création des opérations de maintien de la paix* [3].

Військова комунікація характеризується чіткою ієрархічною організацією «керівник - підлеглий», що призводить до шаблонного спілкування, наприклад, *Je suis le colonel Hernandez, chef du camp du Mahbek. Bonjour, mon lieutenant! Je suis lieutenant, chef d'une section de Casques bleus au Carana. Moi, je suis Saleh Gali, le chef de la mission Misaada International dans la région du Mahbek. C'est le colonel Hernandez. Avec plaisir, mon lieutenant! Mesdames, messieurs, les chefs de groupes! De quels matériels avons-nous besoin, mon lieutenant? Connaissez-vous cette région, mon lieutenant?* [1, 2, 3]

Автор підручника пропонує низку корисних завдань в межах військового життя, спілкування з франкофонами в контексті підтримки мирного існування. Наприкінці курсу здобувачі вищої освіти мають володіти наступними мовленнєвими навичками: описати військовий побут, здійснювати комунікацію на арені миротворчих операцій, брати участь у військових навчаннях та у підготовці військової операції/відрядження, складати звіти тощо. Крім занять з практичної підготовки французької мови військового спрямування, студенти мають можливість отримати додаткову підготовку з питань лінгвокраїнознавства: історії, культури, сучасних проблем франкомовних країн. Завдання кожного розділу різноманітні: розуміння звукового/писемного тексту; використання мовленнєвих одиниць та конструкцій, шляхом реалізації в контексті військових ситуацій; спостереження; концептуалізація.

Кожен розділ підручника містить «Évaluation/Оцінювання», який розроблений відповідно до вимог DELF A1/A2/B1, що дозволяє здобувачам зрозуміти на якому етапі навчання вони знаходяться, дізнатися свій рівень володіння практичними навичками в межах певного розділу, зрозуміти за потреби, який матеріал необхідно повторити, а викладачеві – оцінити рівень володіння мовою студентів.

Список використаних джерел:

1. Mraz C. En avant! Méthode de français pour les militaires. Niveau A1. Imprim'Vert. 2015. 239 p.
2. Mraz C. En avant! Méthode de français pour les militaires. Niveau A2. Imprim'Vert. 2015. 283 p.
3. Mraz C. En avant! Méthode de français pour les militaires. Niveau B1. Imprim'Vert. 2016. 276 p.

СКЛЯР Ірина Олександрівна

КРИЗА ЧИТАННЯ ТА РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО

Кілька років поспіль проблема кризи читання залишається найбільш обговорюваною на шпальтах медійних платформ і каналів, інтернет-платформ видавництва, культурно-просвітницьких проєктів, соціальних мереж. Як об'єкт наукового та соціологічного вивчення вона постає в міжнародних дослідженнях National Center for Education Statistics: Reading (2017), PISA (Programme for International Student Assessment) (2018), The RAND Reading Study Group, Frequency of reading books – GIK, у всеукраїнських моніторингових дослідженнях «Ukrainian Reading and Publishing Data» (2018), Gradus Research, «Читання в контексті медіаспоживання та життєконструювання» (2020) тощо.

Культура, освіта є одними з визначальних факторів, що засвідчують успішний розвиток будь-якої держави у світі. З метою популяризації читання в країнах світу розробляються плани заходів на національних рівнях [4]. Щодо України, то попри наявні практики промоції книги й читання, на жаль, ситуація

залишається невітійною, як і самі результати соціологічних опитувань. Однією з важливих на те причин є відсутність *продуктивних* та *ефективних* програм, спрямованих на розбудову та посилення спроможностей у зазначеному напрямку, інструментів їхньої реалізації на всіх рівнях державної політики. Ті програми й проекти, до слова, мають носити систематичний, а не епізодичний характер. Наявність непрацюючих Законів України («бо не на часі»), розпоряджень і постанов Кабінету Міністрів України, стратегій [7] – усе це гальмує розвиток людського потенціалу в країні загалом.

03.03.2023 р. Кабінетом Міністрів України була ухвалена Стратегія розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» [8] та затверджено операційний план її реалізації на 2023-2025 рр. [5]. Промоція навички читання, культури читання, інформаційної культури в «Стратегії...» розглядається у зв'язку із реалізацією кроссекторальних проєктів [8]. У контексті одного зі стратегічних її напрямків **читання** розглядається як *свідома й регулярна дозвілєва практика* української спільноти, а також як *невід'ємна складова освітньої практики здобувачів протягом життя*. Читання як звичка – інструмент до кар'єрного зростання та саморозвитку [8].

В освітньому процесі ЗВО України вже частіше можна спостерігати процес кореляції/зміщення акцентів – зі звичного накопичення знань (інформації) та їхнього запам'ятовування до уміння (про)читання, розуміння й аналізу прочитаного. Вищим рівнем культури читання, на думку дослідниць, є творче сприйняття, яке здатне «... створювати нові образи, нову реальність. Це стає можливим лише при активній роботі мислення у процесі читання. У результаті формується «творче» бачення, яке виробляється у процесі читання текстів ...» [3].

Швидке опрацювання великого за обсягом інформації, читацька грамотність, аналітичні здібності, критичне мислення посідають чільне місце серед скілів (skills), які висувають стейкхолдери-роботодавці до своїх майбутніх працівників. Отже, не можна не помітити, наскільки важливу роль відіграють навички читання та їхній прямий зв'язок із розвитком критичного мислення.

Не будемо вдаватись до уточнення поняття «критичне мислення», тим більше, що серед великої кількості наукових публікацій не існує єдиного визнаного. Розуміємо його як протилежний шаблонному мисленню підхід до розв'язання проблемної ситуації через висунення гіпотези, її перевірки, висунення альтернативних рішень та обґрунтування, а також як прояв риси особистості у значенні типу її мислення.

«Критичне мислення» – категорія трансдисциплінарна за своєю природою, адже, «розкошуючи» межами освітніх компонент, вона розкриває цілісне бачення про об'єкт дослідження. Завдяки критичному мисленню встановлюється зв'язок між природничими, гуманітарними та соціальними науками тощо.

Для розвитку критичного мислення, а значить самостійного й творчого, до прикладу, можна запропонувати здобувачам вищої освіти: «переглянути» / (про)читати тексти крізь досвід переживання нової життєвої ситуації [див. 2];

підготувати лонгріди на актуальну тематику з метою подальшої публікації в медійному просторі; долучитись до культурно-освітніх проєктів у якості організаторів, модераторів, амбасадорів; розв'язати проблемну ситуацію з почерговим у використанні різних за форматом книг (паперові, електронні, аудіокниги) і жанром тексти та їхньої екранізації; віднайти нові ідеї, здійснити аналіз та критично оцінити події окремої публікації в документалістиці, науково-популярному виданні, в літературі з саморозвитку, фаховій, бізнеслітературі тощо.

Список використаних джерел:

1. Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня // *Бібліотечна планета*. 2011. № 4. С. 4–6.
2. Висмикнути шнур, відкрити книгу: 32 книжкові рекомендації на випадок інтелектуальної тривоги. URL: <http://surl.li/hcxsi> (дата звернення: 12.05.2023).
3. Льода Л., Дзендзелюк Л. Формування культури читання в аспекті збереження матеріальних носіїв інформації. URL: <http://surl.li/hcxmb> (дата звернення: 12.05.2023).
4. Мильченко Л. Вторинна неграмотність – наслідок кризи читання // *Вісник Книжкової палати*. 2022. №2. С. 10–19. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/26159> (дата звернення: 12.05.2023).
5. Операційний план реалізації у 2023-2025 роках Стратегії розвитку читання на період до 2032 року “Читання як життєва стратегія”. URL: <http://surl.li/hcxte> (дата звернення: 17.05.2023).
6. Прокопенко Л. Читання як складова у формуванні культури сучасної молоді // *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2019. Вип. 20. С. 178–188. URL: <http://surl.li/hcydq> (дата звернення: 11.04.2023).
7. Стратегія людського розвитку. URL: <http://surl.li/anntt> (дата звернення: 12.05.2023).
8. Стратегія розвитку читання на період до 2032 року “Читання як життєва стратегія”. URL: <http://surl.li/gzjcg> (дата звернення: 12.05.2023).
9. Терно С. Світ критичного мислення: образ та мімікрія. URL: <http://surl.li/hcydv> (дата звернення: 12.05.2023).
10. Elleman A. M., Oslund E. L. Reading Comprehension Research: Implications for Practice and Policy. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*. 2019. 6(1). P. 3–11. <https://doi.org/10.1177/2372732218816339>

СПОДАР Катерина Вікторівна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Головним завданням вищого навчання є підготовка конкурентоздатного та компетентного спеціаліста, а також створення оптимальних та дієвих умов

його професійного розвитку під час навчання. Кожного дня система вищої освіти намагається підвищити якість підготовки здобувачів освіти і тому студент повинен не тільки отримувати професійні знання з навчальних дисциплін, але й оволодівати вміннями та навичками використання цих знань, а також вміти самотійно з ними працювати.

Відповідно до Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», яке було затверджено Міністерством освіти і науки України у 2018 році, здобувач освіти повинен володіти певним переліком загальних та спеціальних компетентностей, серед яких:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

У вищевказаному стандарті наведено нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. Одним із них є «Організувати пошук, самотійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності».

Отже, самотійна робота студента є важливим аспектом розвитку його професійного розвитку. Не дивлячись на акцентування важливості цього аспекту, якість самотійної роботи здобувачів освіти є досить незадовільною, а однією із основних причин цього можна виділити низьку мотивацію студентів, а отже і низьку залученість.

Для вирішення цього питання доцільно вже з першого курсу навчання вводити сучасні та інноваційні методи самотійної роботи. Для цього необхідно впровадити спеціальну систему організації роботи, прикладом якої може бути інноваційна технологія проектного навчання – «портфоліо студента».

О. Бережна та Т. Андрющенко стверджують, що освітнє портфоліо сприяє мотивації студентів до самоосвіти, розвитку самотійності, відповідальності, ініціативності як основного чинника підвищення ефективності навчальної діяльності студента та можливості її самореалізації в процесі навчання.

Впровадження такого інноваційного методу самотійної роботи дозволить студентам проявити себе, підвищити самооцінку, укомплектувати набуті знання та самотійні роботи/проекти з дисциплін впродовж всього

терміну навчання. Наприкінці студент буде мати структуровані власні досягнення, які можуть бути корисні при працевлаштуванні. Зі сторони викладачів таке портфоліо ефективніше дозволить оцінити рівень формування компетентностей, які покриваються певною дисципліною.

На сьогоднішній день в рамках блоку самостійної роботи з вивчення дисципліни «Основи торговельної діяльності» впроваджується портфоліо здобувачів освіти, яке базується на певних принципах і має структурований вигляд.

До основних принципів роботи з портфоліо можна виділити:

- Самостійний вибір студентом предмету діяльності, який він розмістить в портфоліо;
- Наявність певних критеріїв оцінки матеріалів для розміщення з огляду на їх важливість;
- Вільний доступ студента до редагування та додавання матеріалів;
- Підтримка викладача задля моніторингу досягнень студента.

Відповідно до портфоліо, яке впроваджено в самостійну роботу з вивчення дисципліни «Основи торговельної діяльності», студент має змогу працювати з наступними структурними елементами:

1. Загальна інформація про дисципліну
2. Навчальна діяльність (в цьому розділі студент може розміщувати певний теоретичний матеріал, актуальні та важливі дані, розроблені презентації, реферати, ілюстраційні матеріали тощо)
3. Науково-дослідницька діяльність (тези доповідей, аналіз літературних джерел, наукові статті тощо)
4. Інша діяльність (соціальні та персональні досягнення тощо)

Окремим структурним елементом є оцінювання, яке поєднує оцінку знань викладачем та самозвіт здобувача освіти про рівень виконання самостійної роботи або самоаналіз персональних досягнень.

Отже, впровадження такого інноваційного методу самостійної роботи студента підвищить персональну зацікавленість та стимулювання навчання з огляду на можливість доступу до розроблених матеріалів впродовж необмеженого проміжку часу та дозволить проаналізувати рівень забезпечення його загальних та спеціальних компетентностей впродовж всього терміну навчання.

СТОЯНОВА Тетяна Володимирівна

ЛІГВОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ДОКУМЕНТІВ КИТАЙСЬКОЮ

Міжнародні документи свого роду є одним зі засобів міжнародного спілкування, а переклад є засобом для міжкультурного спілкування. В межах перекладознавства під культурною поведінкою розуміють «вербальну і супровідну невербальну поведінку особистості або групи осіб». У процесі

комунікації така поведінка «регулюється нормами і традиціями спілкування соціуму», до якого належать учасники комунікативного процесу [Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації 2010: 9].

Кожна лінгвокультура має свої особливості, а її носії навіть не усвідомлюють вплив традицій та культури на їхню мовну поведінку. Вважається, що для досягнення високоякісного перекладу необхідно «розуміти відношення між культурою та перекладом, а також вміти застосовувати лінгвістичні підходи при відтворенні реалій та культурних концептів» [Romanova O. 2018: 184]. При перекладі вкрай важливо враховувати такі особливості задля збереження як смислу вихідного тексту так і стилю з відповідними перетвореннями, які можуть бути вираженими усіма видами перетворень: граматичними, лексичними, стилістичними.

В сучасному мовознавстві дедалі більше уваги приділяється розгляданню мовленнєвої ситуації разом з безпосередньо мовленнєвим компонентом комунікації. Особливі відмінності в дискурсивних характеристиках, специфічних для певної мови, спостерігаються у великій мірі у лінгвокультурах з відмінним соціальним і, зокрема, політичним строем. У нашому випадку політичний уклад англomовних країн, що представлені розмаїттям типів політичного устрою, наприклад, федерація (США, Канада), конституційна монархія (Великобританія, Австралія, Нова Зеландія тощо), парламентська республіка (Ірландія, Індія тощо) тощо, протиставляються Китаю, що має соціалістичний устрій. При таких обставинах існує ризик помилок при передачі англomовного тексту китайською мовою. Відмінності загалом простежуються в побудові текстів різних видів, як відмінних так і однотипних, що є результатом різних підходів до «сприйняття світу та його елементів і відтворення їх у мовних категоріях» [там само: 27].

Існує твердження, що «процес перекладу – це процес пошуку схожих рис між мовами та культурами», проте переклад не в змозі усунути розбіжності між мовами [Подміногін В. 2010: 98]. Таким чином до основних критеріїв перекладу відносять [Шпольберг А. 2017: 96]:

- точність перекладу вихідного тексту;
- «близькість до культури» носіїв мови, «на яку перекладається текст».

Основною з умов до досягнення успішного спілкування у випадку перекладу міжнародних документів є дотримання другого критерію. Проблема успішності комунікації особливо гостро постає при спілкуванні «представників різних етнічних лінгвокультурних спільнот» [Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації 2010:14]. Таким чином при перекладі часто постає проблема відтворення вихідного смислу тексту зі збереженням лінгвокультурних особливостей носіїв мови перекладу. Однак, виникають випадки, коли навіть носії певної мови та культури можуть припуститися помилки при трактуванні тексту, тому [там само: 20], особливо при відтворенні документів міжнародного значення, необхідно проявляти великий ступень обізнаності й обережності.

Сьогодні в мовознавстві існує окремий напрям, що вивчає особливості успішності чи неуспішності спілкування, а саме, дослідження **міжкультурної комунікації**, яка являє собою «процес спілкування людей, які належать до різних національних і соціальних лінгвокультурних спільнот» [там само: 24]. Міжкультурна комунікація є «формою буття перекладацького простору», оскільки в її межах виникає «взаємодія смислових полів» [Журавльова О. М. 2013: 20]. У своєму дослідженні О. М. Журавльова посилається на Л. Кушніну, яка визначає таку міжмовну та міжкультурну взаємодію як «прояв специфічної перекладацької картини світу» [там само: 27]. Таким чином, перекладацька картина світу є результатом взаємодії мовної картини світу та перекладацького простору, що виникає у ході перекладу. Перекладацька картина світу сприяє з одного боку збереженню національних мовних особливостей, з іншого – збереженню та відтворенню вихідного смислу тексту.

У своїх дослідженнях С. С. Кулезньова та Р. Ю. Філіпов розглядають процес «створення наукового тексту» як «мовленнєву реалізацію комунікативних завдань мовця», такому процесу сприяє певний набір «комунікативних стратегій, притаманних певному функціональному стилю» [Кулезньова С. С. 2017: 6]. Іншим фактором, який є необхідним для врахування при перекладі, є «дотримання комплексу традицій і норм у спілкуванні представників конкретної комунікативної культури» [Корольов І. Р. 2019: 12].

Як зазначає О. О. Селіванова, «етнокультурна позиція перекладача визначає адаптацію-перетворення тексту оригіналу відповідно до культури й ментальності» реципієнтів. При такій позиції перекладач «перемикає етнокультурну домінанту на іншу, близьку адресатам перекладу» [Селіванова О. О. 2017: 541].

Науковці, що вивчали питання перекладу юридичних документів, схилилися до думки, що при перекладі таких документів необхідно дотримуватися очуження (деякі науковці дають термін відчуження), тобто дослівного перекладу [Шаблій О. А. 2008]. Деякі вчені пояснюють наявність буквалізмів необхідністю збереження змісту офіційно-ділового тексту [Олександренко К. В. 2015: 102]. При виконанні таких завдань перекладу як обробка змісту вихідного тексту, відтворення його мовою перекладу та редагування останнього відповідно до правил мови перекладу відбувається утворення норми перекладу [Чередниченко О. І. 2007: 164]. Саме тому у ході дослідження простежується гармонійне поєднання дослівного перекладу із застосуванням трансформацій, оскільки юридична система кожної країни має свої норми, кожна мова має свої лінгвокультурні особливості.

Різниця юридичних систем перш за все закладена в умовах її заснування та історичного розвитку. Так, юридична система Китаю розвивалася в умовах імперського правління, де кожна правляча династія встановлювала свої порядки. Основою такого законодавства в першу чергу слугували «політично-естетичні принципи конфуціанства», а також «ідея суворої регламентації життя і становища людини у суспільстві» [Юридична енциклопедія 2001]. Однією з ключових ідей конфуціанської думки давнього Китаю була думка про те, що зміна династій відбувається у відповідності до вибору Неба, яке обирало

правителя за «кількістю де (чеснота, благодать, справедливість)». Слід за конфуціанством в Китаї панувала ідея легізму (інакше називали моїзмом, оскільки цю течію започаткував Моцзи), основною метою якої було встановлення деспотичного рівноправ'я. Також певний вплив на менталитет китайців мав даосизм, що пропагандував ідею «відмови від усього штучного» та «не-діяння». Були спроби об'єднання віх течій, проте ідеї легізму все ж таки не були сприйняті китайським суспільством на довгий проміжок часу, а в решті решт з першого тисячоліття н.е. і досі в Китаї панує так звана «тріада», тобто поєднання ідей конфуціанства, даосизму і буддизму [там само].

У ході перекладу необхідно брати до уваги усі зазначені особливості, оскільки вони є умовою формування не тільки світогляду народу, а також його лінгвокультури. Таким чином, у результаті перекладу англомовних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту китайською з'являються два відмінних тексти, які належать до різних культур, а іноді навіть вносяться нові традиції до лінгвокультури мови перекладу.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т.3. URL: http://leksika.com.ua/15000920/legal/kitayu_davnogo_politiko-pravova_dumka.
2. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації : монографія / авт. кол. : Р. Ромірко та ін. Львів : ПАІС, 2010. 280 с.
3. Romanova O. Novice Translators' Training Challenges: Common Issues of Rendering Culture-Specific Lexis in Publicist Style Texts. *General and Specialist Translation / Interpretation*. Kyiv: Agrar Media Group, 2018. P. 184–193.
4. Шпольберг А. О некоторых вопросах теории перевода. *Актуальні напрями сучасної філології: матеріали міжнародної заочної науково-практичної конференції*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2017. С. 96–99.
5. Подміногін В., Якимчук А. Дихотомія перекладацьких стратегій очуження та одомашнення в історії європейського перекладу. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер. : Філологічні науки. 2010. Вип. 89(1). С. 98–102.
6. Журавльова О. М. Гармонізація смислу в перекладі релігійних текстів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.13. Київ, 2013. 279 с.
7. Корольов І. Р. Національна оперативна комунікативна поведінка: лінгвокогнітивний і дискурсивний виміри : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2019. 16 с.
8. Кулезньова С. С., Філіпов Р. Ю. Сучасна наукова стаття у комунікативно-прагматичному аспекті. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Філологія, Педагогіка. Київ, 2017. Вип. 9. С. 4–8.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси. 2017. 890 с.
10. Шаблій О. А. Переклад юридичних текстів (на матеріалі правничих термінологічних систем ФРН та України). Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 247 с.

11. Олександренко К. В. Особливості функціонування текстів офіційно-ділового мовлення та їх переклад іноземною мовою. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т., 2015. Вип. 8. С. 101–103.

12. Чередниченко О. І. Про мову і переклад: мова в соціокультурному просторі, переклад як міжкультурна комунікація. Київ : Либідь, 2007. 247 с.

УЛЬЯНОВА Тетяна Юрївна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Мета повідомлення висвітлити застосування певних форм і методів підготовки майбутніх психологів – здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія ОПП Практична психологія соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського в межах дисципліни «Сімейне консультування».

Сімейне консультування ставить своєю метою вивчення запиту або проблеми члена (членів) сім'ї для зміни рольової взаємодії в сім'ї та забезпечення можливостей особистісного зростання. Тому питанням психології сім'ї приділяється значна увага. Вивчаються закономірності виникнення, становлення й руйнування родини як специфічної малої соціальної групи, умови та механізми її функціонування. Психологічному аналізу підлягають різні аспекти сімейного життя: витоки утворення сім'ї; формування готовності до шлюбу й подружніх стосунків; загальні тенденції розвитку сім'ї, особливості шлюбно-сімейних міжособистісних взаємин та інші соціально-психологічні проблеми.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення магістрантів з широким колом теоретико-методологічних питань сімейного консультування, сформуванню системи наукових знань про психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні умови її розвитку, закони функціонування, роль сім'ї в соціалізації індивіду формування системи знань в галузі теорії і практики напрямків сімейного консультування, оволодіння категоріальним апаратом психології консультування на базі ґрунтовного знайомства з основною психологічною літературою, формування вмінь та навиків проведення консультативного процесу, шляхи надання психологічної допомоги сім'ям, опанування корекційних методів і прийомів роботи із сім'єю.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Сімейне консультування» для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, тренінг, робота з довідковими, психодіагностичними, інформаційно-методичними джерелами, аналіз ситуаційних вправ, аналіз критичних випадків, рольова гра, кейс метод, використання віртуальної інтерактивної дошки тощо.

В освітньому процесі підготовки майбутніх психологів активно використовується тренінг. Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо [1, 3].

Звичайно, традиційна форма передачі знань не є сама по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і безперервного старіння знань традиційна форма навчання має звужені рамки застосування. Завданням навчальних тренінгів є навчання майбутніх психологів поведінковим навичкам, формування вмінь ефективною поведінки в різних ситуаціях професійного консультування. У тренінгу широко використовуються методи, спрямовані на стимуляцію взаємодії учасників. Усі вони об'єднуються під назвою «інтерактивні техніки» і забезпечують взаємодію та власну активність учасників під час динамічного навчального процесу. інтер (лат. *inter*) - префікс, що означає перебування поміж чимось, кимось; актив (лат. *actus*) - приводжу в рух; інтерактивний - рух, що відбувається між об'єктами: зовнішніми - між окремими людьми, внутрішніми - рух, активність, яка відбувається в самій людині і яка призводить до змін її поглядів, думок, поведінки тощо [1, 2, 4].

Робота в малих групах (також двійки, трійки) передбачає активність учасників, їхню жваву взаємодію одного з одним, вироблення ними власних ідей та виявлення творчості в інших формах. Метод малих груп зручний у застосуванні, коли необхідно познайомитися один з одним, переглянути матеріал, представлений на лекції, розв'язати завдання, що поставлені на занятті, спланувати, як представити інформацію іншим групам у формі рольової гри; відпочити, навчитися взаємодіяти, адаптуватися серед незнайомих людей [4].

Щодо аналізу ситуаційних вправ, так це реальна ситуація, що представлена групі для обговорення. Вона може бути запозичена з досвіду ведучого, колег, з літературних описів, свідчень очевидців. Ведучий групи також може сам описати реальну історію, яка мала місце в житті. За допомогою цього методу можна проводити аналіз реальних ситуацій, визначати в них ключові проблемні питання, формулювати ідеї щодо можливого розв'язання таких ситуацій. Але слід пам'ятати, що застосування методу ситуаційних вправ потребуватиме від ведучого значних витрат часу на підготовку, тим більших, чим складніше аналізована ситуація. Стосовно аналізу критичних випадків, це метод дозволяє докладно розглядати якусь одну подію з метою усвідомлення досвіду, формулювання висновків та планування дій, які можуть дати позитивні зміни в майбутньому. Для такого аналізу учасники повинні мати певні базові знання за темою обговорення, аби легко наводити приклади і формулювати ідеї під час виконання вправи. Темі для обговорення можуть бути запропоновані ведучим або самою групою в процесі мозкового штурму [7].

Здобувачам освіти дуже подобається рольова гра. Це ефективна навчальна методика, яка допомагає набути досвіду використання певних навичок в ігровій ситуації; проаналізувати альтернативні способи дій, ідеї, запропоновані для виконання завдання гри, зміни ситуації на краще; відпрацювати на практиці певні види поведінки в безпечному середовищі перед тим, як розпочати їх застосування в реальному житті; набути впевненості у своїх силах під час практичних дій або репетиції певної події; закріпити засвоєний матеріал шляхом забезпечення зворотного зв'язку; додати до навчального процесу елемент розваги. Щоб забезпечити позитивний вплив, рольова гра має бути добре продумана й організована [4].

Яскравий приклад інтерактивних технологій – кейс-метод (від англ. case study – вивчення ситуації), відомий у вітчизняній освіті як метод ситуативного навчання на конкретних прикладах. Цей метод допомагає глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення; отримати ґрунт для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формулювання гіпотез; пробудити інтерес, підіграти цікавість, заохотити мислення та дискусію; отримати додаткову інформацію, поглибити знання; переконатися у поглядах; розвинути і застосувати аналітичне і стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, розвинути комунікаційні навички; поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння здобувача освіти [5, 7].

Існують певні переваги використання віртуальної інтерактивної дошки для підтримки організації науково-дослідної роботи здобувачів освіти. Так, Padlet – це універсальна онлайн-дошка (онлайн-стіна) з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в навчальному процесі. Вона може бути використана для проектної роботи, індивідуальних завдань чи як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці.

Віртуальна інтерактивна дошка це інструмент, за допомогою якого можна підсилити зацікавленість і активність здобувачів освіти, поліпшити ефективність науково-дослідної роботи, як під час навчання, так і поза ним, організувати спільну діяльність здобувачів освіти. Цей принципово новий засіб надає можливість поєднати текст, зображення, відео- й аудіоматеріал на одному майданчику, не потребує встановлення спеціального програмного забезпечення, лише необхідне підключення комп'ютера, ноутбука або планшета до мережі Інтернет[6].

Список використаних джерел:

1. Вінтюк Ю.В. Професійна компетентність майбутніх психологів: сутність і можливості формування. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 4. С. 36-47.
2. Мельничук І. Використання тренінгів у профорієнтаційній роботі. Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2006. № 7. С. 131–134.
3. Митник О.Я. Професійна підготовка практичного психолога як конкурентоспроможного фахівця: теорія і практика: навчально-методичний

посібник. За заг. ред. В.І. Бондаря, О.Я. Митника. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 77-86.

4. Синишина В. Особливості використання навчальних тренінгів у професійній підготовці майбутніх психологів. Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. № 3(14) 2018. С. 500-510.

5. Скрипник З. Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study): Навчально-методичний посібник. Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. 145 с.

6. Хміль Н.А., Морквян Т.В., Отрошко І.В. Віртуальні інтерактивні дошки та їх використання в освітньому процесі: Методичні рекомендації. Харків: Комунальний заклад Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 2015. 60 с.

7. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.04. В.о. Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2011. 20 с.

ФОМІНА Ірина Миколаївна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ»

Розвиток інноваційних методів підготовки магістрів є необхідним для забезпечення конкурентоспроможності зернопереробних підприємств у сучасних умовах. Використання активних методів навчання, таких як проблемне навчання, проектне навчання та навчання за допомогою інтерактивних технологій, сприяє підвищенню зацікавленості магістрів у вивченні дисципліни «Управління якістю продукції зернопереробних виробництв». Впровадження електронних навчальних платформ та веб-ресурсів дозволяє забезпечити доступ до актуальної інформації про інноваційні методи управління якістю продукції зернопереробних виробництв. Це дозволяє студентам мати постійний доступ до навчальних ресурсів з будь-якого місця і в будь-який час. Електронні навчальні платформи можуть включати інтерактивні модулі, відеолекції, тестові завдання, форуми для обговорення матеріалу, що сприяє активному навчанню та взаємодії магістрів між собою та з викладачами.

Веб-ресурси з актуальною інформацією про новітні методи управління якістю продукції зернопереробних виробництв, наукові статті, публікації із сфери зернової переробки допомагають магістрам у поглибленні своїх знань та відслідковуванні останніх тенденцій у галузі.

Електронні навчальні платформи можуть використовуватися для дистанційного навчання та організації онлайн-курсів, що дає можливість магістрам займатися самостійною роботою за графіком, зручним для них.

Електронні системи оцінювання та зворотного зв'язку дозволяють здобувачам отримувати швидко індивідуальну оцінку свого прогресу та конструктивну відповідь від викладачів, що сприяє їхньому професійному зростанню. Впровадження електронних навчальних платформ та веб-ресурсів сприяє створенню віртуальної спільноти.

Використання статистичних інструментів контролю та управління якістю зернопереробних виробництв дозволяють здійснювати об'єктивну оцінку та аналіз якості продукції, виявляти причини відхилень і приймати рішення щодо покращення якості. Застосування статистичних інструментів дозволяє здійснювати ефективний моніторинг якості на різних етапах виробничого процесу, від початкового контролю сировини до фінальної перевірки готової продукції. Використання статистичних методів дозволяє виявляти систематичні та випадкові відхилення у виробничих процесах, що дозволяє вчасно вживати заходів для їхнього коригування та забезпечення стабільної якості продукції. Статистичні інструменти контролю якості дають можливість проводити об'єктивний аналіз впливу факторів виробництва на якість продукції, виявляти основні причини відхилень та ефективно управляти цими факторами.

Онлайн-інструменти інтелект-карт надають зручний та ефективний спосіб побудови різних типів діаграм, таких як організаційні, процесні, взаємозв'язку тощо. Використання онлайн-інструментів інтелект-карт для побудови діаграм дозволяє візуалізувати складну інформацію та структурувати її у зрозумілу форму. Онлайн-інструменти інтелект-карт надають можливість додавати вузли, лінії зв'язку, текстові елементи, графічні символи та інші елементи для створення діаграм з багатоманітною структурою. За допомогою онлайн-інструментів інтелект-карт можна швидко редагувати та оновлювати діаграми в режимі реального часу, співпрацюючи з командою. Використання онлайн-інструментів інтелект-карт дозволяє легко переміщувати та перегруповувати елементи діаграми, змінювати їх розмір та вигляд, що полегшує процес створення та редагування. Онлайн-інструменти інтелект-карт забезпечують зручний доступ до діаграм з будь-якого пристрою з підключенням до Інтернету, що дозволяє працювати над ними в будь-який зручний час та місце. Це дуже позитивно впливає на організацію роботи під час дистанційного навчання. Використання онлайн-інструментів інтелект-карт для побудови діаграм сприяє спільній роботі, обміну ідеями та колективному прийняттю рішень, що покращує комунікацію та співпрацю.

Одна з таких програм є програма Xmind. Це потужний онлайн-інструмент для створення і редагування інтелект-карт, який дозволяє візуалізувати ідеї, концепції та проекти. Використання Xmind дозволяє залучати велику кількість учасників для спільного редагування карт. Користувачі можуть одночасно працювати над однією картою, співпрацювати та вносити зміни в реальному часі. Xmind надає можливість спільної роботи над проектом незалежно від місця розташування учасників. За допомогою хмарних технологій, на карту можна доступитися з будь-якого пристрою з підключенням до Інтернету. Xmind забезпечує зручний інтерфейс, що дозволяє легко створювати, редагувати та оформляти карту. Засоби форматування, кольорові схеми, значки та інші

елементи дозволяють надати карті професійний вигляд. Xmind підтримує інтеграцію з іншими популярними інструментами, такими як Microsoft Office, Google Drive, Evernote, що спрощує обмін інформацією та інтеграцію з іншими інструментами роботи.

Заняття проводиться у дистанційному форматі у вигляді ділової гри. Спочатку керівник групи визначає тему та проводить мозковий штурм, який сприяє генерації ідей, розв'язанню проблем та стимулюванню креативного мислення. Мозковий штурм базується на принципі генерації великої кількості ідей без обмежень і критики на етапі їхнього формування. Проведення мозкового штурму у групі сприяє обміну та поєднанню різних підходів та ідей, дозволяє виявити незвичайні та нетрадиційні підходи до вирішення проблем, що може сприяти інноваціям та покращенню результатів. В результаті формується мапа думок. Для цього на полі інтелект-карти Xmind за допомогою команди «додати плаваючий вузол» кожен учасник мозкового штурму фіксує свою думку. Після проведення мозкового штурму дані розподіляються за різними групами, що мають загальні характеристики або ознаки. Програма дозволяє всім учасникам їх легко переміщувати на полі. Потім відстежуються всі зв'язки між елементами на мапі думок та відображаються на полі інтелект-карти за допомогою команди «зв'язок».

Формуються діаграма зав'язків, діаграма спорідненості та деревоподібна діаграма. Використання онлайн-інструментів інтелект-карт є ефективним способом побудови таких діаграм, які допомагають візуалізувати і структурувати інформацію. Онлайн-інструменти інтелект-карт надають можливість створювати діаграми у веб-браузері без необхідності встановлення додаткового програмного забезпечення. За допомогою онлайн-інструментів інтелект-карт можна легко створювати, редагувати та оновлювати діаграми в режимі реального часу, що дозволяє зручно співпрацювати з командою.

Побудова деревоподібних діаграм за допомогою онлайн-інструментів інтелект-карт дозволяє візуалізувати ієрархічну структуру ідеї, концепції або процесу, що полегшує їхнє розуміння та сприяє кращому запам'ятовуванню.

Онлайн-інструменти інтелект-карт надають різноманітні можливості для оформлення та налаштування деревоподібних діаграм, включаючи

використання кольорів, різних типів з'єднувальних ліній, додавання відомостей та посилань до дочірніх вузлів.

Використання інтелект-карт Xmind дозволяє структурувати ідеї, генерувати нові ідеї та працювати над колективними проектами ефективно та організовано. Це сприяє підвищенню продуктивності та співпраці між учасниками. Все це ефективно впливає на підготовку магістрів за матеріалом дисципліни «Управління якістю продукції зернопереробних виробництв».

ЧАСТОКОЛЕНКО Ігор Павлович

ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ТИПІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Тези:

- Інформаційні технології можуть бути ефективним інструментом у викладанні Вищої математики, дозволяючи студентам більш активно залучатися до навчального процесу.

- Різні типи інформаційних технологій мають свої переваги та недоліки використання у викладанні Вищої математики, а також викладачі повинні обирати технології у залежності від конкретних завдань і мети навчання.

- Для успішного використання інформаційних технологій у викладанні Вищої математики, викладачі повинні мати достатній рівень комп'ютерної грамотності та знати, як ефективно використовувати ці технології.

Доповідь:

Сучасні інформаційні технології дозволяють значно покращити ефективність викладання Вищої математики. Використання таких технологій - дозволяє студентам більш глибоко зануритися у матеріал, зрозуміти складні теми та задачі, та розвивати навички самостійної роботи.

Проте, не кожен тип інформаційних технологій є відповідним для викладання Вищої математики. Наприклад, використання інтерактивних дошок може бути корисним для викладача, оскільки це: дозволяє робити записи та коментувати викладений матеріал, але для студентів - це може бути неефективним, оскільки дошка не дозволяє детально розглянути матеріал.

Інший тип технологій, які можна використовувати у викладанні Вищої математики - це онлайн курси та відео лекції. Ці технології дозволяють студентам вивчати матеріал самостійно, у будь-який зручний для них час, а також дають змогу більш глибоко зрозуміти матеріал завдяки доступності більш широкого спектру пояснень та прикладів.

Також, можна використовувати інтерактивні програми та веб-сайти для викладання Вищої математики. Ці технології дозволяють студентам активно залучатися до навчального процесу, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі,

отримувати миттєвий зворотній зв'язок про свої результати. Такі технології можуть бути особливо корисними для тих студентів, які мають різний рівень знань та потребують індивідуального підходу.

Однак, для успішного використання інформаційних технологій у викладанні Вищої математики, викладачі повинні мати достатній рівень комп'ютерної грамотності та знати, як ефективно використовувати ці технології. Також потрібно врахувати те, що деякі студенти можуть відчувати незручності або не бути знайомими із деякими типами технологій, тому викладач повинен бути готовий надати необхідну допомогу та підтримку.

Наступні кроки можуть допомогти підвищити ефективність вивчення математики за допомогою інформаційних технологій:

1) Використання інтерактивних онлайн-курсів.

Інтерактивні курси - дають можливість студентам: вивчати матеріал у своєму власному темпі, зосередити свою увагу на найважливіших аспектах. Окрім того, вони можуть бути зручним способом виконання домашніх завдань та тестування знань.

2) Використання додатків для смартфонів та планшетів.

Велика кількість додатків - доступна для студентів, що допомагає зробити вивчення математики більш цікавим та захоплюючим. Такі додатки можуть містити інтерактивні ігри, які допомагають усвідомити матеріал.

3) Використання відеоуроків.

Відеоуроки - можуть бути відмінним інструментом для вивчення математики. Вони дають можливість студентам переглядати матеріал у своєму власному темпі та зосередити увагу на найважливіших аспектах.

4) Використання спеціального програмного забезпечення.

Деяке програмне забезпечення - може допомогти студентам вивчати математику, створюючи інтерактивні графіки, діаграми та таблиці. Це може зробити матеріал доступним та зрозумілим для студентів.

5) Використання онлайн-форумів та дискусійних груп.

Онлайн-форуми та дискусійні групи - дають студентам можливість обговорювати матеріал із іншими студентами та викладачами. Це може зробити вивчення математики більш цікавим та захоплюючим, а також допомогти студентам вирішувати проблеми та зрозуміти складні поняття.

6) Використання віртуальних лабораторій.

Віртуальні лабораторії - дають студентам можливість експериментувати з математичними концепціями та застосовувати їх на практиці. Це може допомогти студентам зрозуміти матеріал краще та більш глибоко.

Звичайно, існує безліч програмного забезпечення та сервісів, які викладачі можуть використовувати у викладанні Вищої математики. Ось деякі з них:

1) Математичні пакети: найпоширеніші серед них - MATLAB, Mathematica, Maple, Maxima. Ці пакети дозволяють виконувати обчислення, створювати графіки, вирішувати рівняння та системи рівнянь, знаходити похідні та інтеграли, а також проводити чисельні методи для розв'язування математичних задач.

2) Додатки для смартфонів та планшетів: додатки, такі як Desmos та GeoGebra, можуть допомогти студентам візуалізувати математичні концепції та побудувати графіки, які допоможуть їм краще зрозуміти матеріал.

3) Відеоуроки: існує безліч відеоуроків з математики, доступних в Інтернеті. Кілька з них, такі як Khan Academy, Coursera та MIT OpenCourseWare, пропонують безкоштовні курси з Вищої математики. Ці відеоуроки можуть бути корисні як для студентів, які потребують підвищити свої знання, так і для викладачів, які можуть використовувати їх у своєму викладі.

4) Спеціальне програмне забезпечення: існують різні програмні засоби, такі як "Wolfram Alpha", "Octave", "SageMath" та інші, які можуть допомогти студентам та викладачам вирішувати складні математичні задачі та проводити чисельні методи.

5) Онлайн-форуми та дискусійні групи: ці сервіси дають студентам можливість обговорювати матеріал з іншими студентами та викладачами, ділитися думками та задавати запитання. Це може допомогти студентам отримати відповіді на свої запитання, а також показати їм, які аспекти математики можуть бути складними для багатьох студентів.

6) Електронні підручники: ці електронні книги дозволяють студентам зручно зберігати та отримувати доступ до матеріалів з будь-якого місця з Інтернет-з'єднанням. Вони можуть містити інтерактивні вправи та інші матеріали, які можуть допомогти студентам краще зрозуміти матеріал.

7) Комунікаційні платформи: сервіси, такі як Skype, Zoom, або Microsoft Teams дозволяють викладачам проводити віртуальні заняття та консультації зі студентами у будь-якому місці з Інтернет-з'єднанням. Ці інструменти дозволяють викладачам та студентам взаємодіяти у режимі реального часу, обговорювати матеріал та задавати запитання.

8) Конструктори курсів: сервіси, такі як Moodle, Blackboard, або Canvas, дозволяють викладачам створювати електронні курси з Вищої математики та інших предметів. Ці сервіси дозволяють студентам здійснювати самостійну роботу з матеріалом, виконувати тести та завдання, та взаємодіяти з іншими студентами та викладачами через форуми та обговорення.

Отже, використання цих інформаційних технологій може допомогти викладачам зробити викладання Вищої математики більш цікавим та зрозумілим для студентів, а також допомогти студентам підвищити свою мотивацію до вивчення математики.

ЯКУБА Юлія Володимирівна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В РОБОТІ З ХОРЕОГРАФІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ

Сьогодні відбуваються зміни у різних сферах життя які призводять до значних зрушень в системі організації роботи хореографічного колективу. У творчій діяльності закладено величезні можливості для виховання дітей як

різносторонніх особистостей, які здатні вільно і самостійно творчо мислити і діяти. Природа хореографічного колективу, заснована на колективних діях, що включає органічний синтез пластичних, музичних, образотворчих та інших засобів художньої виразності, створює реальні передумови розвитку різних якостей особистості – як художньо-естетичних, так і моральних

Для створення умов розкриття та розвитку творчого потенціалу вихованців, формування у них позитивної мотивації до занять хореографією та досягнення ними високого творчого результату використовуються різноманітні методи роботи. Розрізняють традиційні та інноваційні методи роботи. Традиційні методи роботи спрямовані на засвоєння певних об'ємів знань, прийнятих у нашому соціумі як нормативні.

Працюючи з вихованцями хореографічних колективів, все більше переконуєшся, що для успішної професійної діяльності їм потрібні глибокі знання педагогіки та психології. Розвиток сучасних інформаційних технологій потребує впровадження нових підходів до навчання, які б забезпечували розвиток комунікативних, творчих та професійних знань, потреб у самоосвіті.

Інформаційні технології, що стрімко розвиваються, все більше проникають у наше життя, вимагають сучасного підходу до організації навчального процесу і отриманні знань, тому ми вводимо інновації. Педагогічна інновація - нововведення у педагогічну діяльність, зміни у змісті та формі навчання та виховання, що мають на меті підвищення їх ефективності.

До традиційних методів підготовки належать методи та рекомендації щодо вивчення історії становлення та розвитку мистецтва танцю, вивчення основ музичного руху, танцювальної техніки, побудови та розучування танцювальних комбінацій, постановка танцю, відпрацювання рухів.

Інноваційні методи включають такі компоненти: сучасні педагогічні технології розвитку лідерських і діалогічних здібностей; педагогічні аспекти творчої діяльності; методи розвитку міжособистісного спілкування у колективі; інтеграцію у процесі створення колективного творчого потенціалу танцювального колективу; методи створення мистецького середовища засобами хореографії. Мій інноваційний досвід є застосуванням комплексного способу розучування танцювальних комбінацій, який включає в себе:

- візуальний компонент (наочне подання матеріалу самим педагогом, знайомство з новими танцювальними рухами на основі відеоматеріалу, переглядом зразкових танцювальних колективів);

- теоретичний компонент (пояснення правил виконання рухів з урахуванням вікових особливостей дітей);

- практичний компонент (розучування та опрацювання елементів танцювальної комбінації, закріплення шляхом багаторазового повторення, тренування м'язової пам'яті; на практичних заняттях використання відеозйомки);

- рефлексивний компонент (передбачає звернення до відеозапису практичних занять для аналізу та порівняння, що дозволяє оцінити переваги та недоліки роботи; також дається установка на домашнє завдання, уявний повтор вивчених комбінацій).

У роботі з хореографічним колективом потрібно застосовувати педагогічні форми, методи та прийоми які б відповідали інтересам та потребам вихованців. Наведемо приклади форм роботи з хореографічним колективом:

1. Форма навчання у співпраці вихованців :

Робота у співпраці на заняттях з хореографії включає індивідуально-групову роботу та командно-ігрову роботу. Вихованці хореографічного колективу розбиваються на групи в кілька осіб. Групам дається певне завдання, наприклад, самостійно скласти танцювальний етюд. Це ефективна робота для засвоєння нового матеріалу кожною дитиною. Різновидом індивідуально-групової роботи може бути, наприклад, індивідуальна робота у команді. Кожна команда вигадує свій етюд і показують один одному. Члени команди демонструють етюди, ведеться обговорення, вказують на недоліки. У навчально-виховній діяльності використовую такі форми занять для ефективної роботи хореографічного колективу та досягнення високого творчого результату.

2. Ігрова форма навчання:

Ігрова форма навчання використовується для дітей дошкільного віку та молодшого шкільно віку. Занять відбуваються у формі танцювальних та музичних ігор. Цей метод полягає в тому, що навчальний процес протікає у формі гри, де вихованці отримують задоволення від процесу навчання і відчують себе більш впевненими у своїх здібностях. Гра використовується під час уроку не тільки для відпочинку а й для підвищення мотивації, збільшення уваги та концентрації, покращення координації, розвитку творчого мислення.

3. Форма проектного навчання:

Вихованцям колективу дається завдання на створення відкритого уроку або звітного концерту. Це дає змогу формування у дітей навичок комунікації та співпраці, розвиток творчості та фантазії, формування здатності до самовираження та самореалізації, формування почуття колективної приналежності та єдності.

4. Інформаційні технології:

Використання системи відеоконференції, онлайн-платформи дає можливість учасникам колективу вчитися та вдосконалювати свої навички в будь-який час та місце. Система відеоаналізу дозволяє вихованцям отримувати ретельний аналіз свого виконання для покращення хореографічних здібностей. Використання віртуальної реальності допоможе краще сприймати рухи та пози в просторі, розвивати координацію та баланс.

Успіх дітей у хореографічному колективі залежить від викладача, який володіє професійними знаннями та вправно застосовує їх у навчально-виховній роботі. Викладачам хореографії важливо знати особливості методики роботи з дітьми різного віку.

- Впровадження інновацій у навчально-виховний процес дозволяє:
Підвищити якість навчання;
- Розширити творчий кругозір дітей;
- Виконання хореографічних номерів зробити якіснішими;

- Поліпшити процес самостійної творчої діяльності дитини.

Використання зазначеної моделі має спонукати до постійної особистісної творчості, подоланню стереотипів і виробленню нових, нестандартних ідей, оригінальних підходів та шляхів до їх втілення.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Л. Методика хореографічної роботи у школі і позашкільних закладах. Київ: Муз. Україна 1985. 198 с.
2. Волчукова В.М., Бугаєць Н.А., Ліманська О.В., Тіщенко О.М. Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу /Навчально-методичний посібник / Волчукова В.М. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. — 326 с.
3. Мартиненко О.В. Методика роботи з хореографічним колективом: теорія і практика: підручник для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальностей 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Хореографія)./Олена володимирівна Мартиненко. - Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. - 390 с.
4. Мартиненко О.В. Теорія і методика роботи з хореографічним колективом: навчальний посібник для студентів спеціальності 024 Хореографія / Олена Володимирівна Мартиненко. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. – 392 с.
5. Осіпова І. Л. Музичноритмічне виховання молоді з елементами хореографії. Суми: СумДПУ, 2004. 124 с.
6. Шевчук А. С. Дитяча хореографія : навч.-метод. посібник / А. С. Шевчук. — 3-тє вид., зі змін. та доповн. — Тернопіль : Мандрівець, 2016. — 288с

Інформація про авторів

1.	Балан Дмитро Дмитрович	викладач кафедри автоматизованих систем управління Військового інституту телекомунікацій та інформатизації ім. Героїв Крут
2.	Боднар Світлана Вікторівна	кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Одеського торговельно-економічного фахового коледжу
3.	Бондаренко Інга В'ячеславівна	старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету Одеська морська академія
4.	Браткова Любов Бориславівна	асистент кафедри педіатрії Одеського національного медичного університету
5.	Вітюк Антоніна Вікторівна	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри фізико-математичних наук Одеського національного технологічного університету
6.	Гнедіна Катерина Володимирівна	кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»
7.	Гнезділова Кіра Миколаївна	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького
8.	Горожанкіна Оксана Юріївна	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
9.	Григоренко Костянтин Васильович	старший викладач кафедри вищої математики та інформаційних технологій Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
10.	Гуніна Лариса Михайлівна	доктор біологічних наук, професор кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я Державного податкового університету України
11.	Дендаренко Владислав Юрійович	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики та інформаційних технологій Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
12.	Дущенко Ольга Сергіївна	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету

13.	Ірхіна Юліана Валентинівна	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
14.	Карбівнича Тетяна Василівна	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи Державного біотехнологічного університету
15.	Касярум Сергій Олегович	кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри вищої математики та інформаційних технологій Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
16.	Коновенко Надія Григорівна	кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри фізико-математичних наук Одеського національного технологічного університету
17.	Крупеня Світлана Василівна	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я Державного податкового університету
18.	Лендзел Мирослава Олександрівна	доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології і державного управління Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»
19.	Мирковіч Інна Леонідівна	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
20.	Моїсеєва Тетяна Миколаївна	кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та права Національного університету «Одеська політехніка»
21.	Мягких Геннадій Геннадійович	старший викладач кафедри автоматизованих систем управління Військового інституту телекомунікацій та інформатизації ім. Героїв Крут
22.	Погорелова Олена Олександрівна	кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
23.	Самко Олеся Олександрівна	кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка».

24.	Семенова Олена Валентинівна	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри французької та іспанської мов Горлівського інституту іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»
25.	Скляр Ірина Олександрівна	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Горлівського інституту іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»
26.	Сподар Катерина Вікторівна	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи Державного біотехнологічного університету
27.	Стоянова Тетяна Володимирівна	кандидат філологічних наук, викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
28.	Тодорова Валентина Георгіївна	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
29.	Ульянова Тетяна Юріївна	кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
30.	Федченко Юлія Степанівна	кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри фізико-математичних наук Одеського національного технологічного університету
31.	Фоміна Ірина Миколаївна	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри технології хлібопродуктів та кондитерських виробів Державного біотехнологічного університету
32.	Частоколенко Ігор Павлович	кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики та інформаційних технологій Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
33.	Якуба Юлія Володимирівна	викладач кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ЗМІСТ

БАЛАН Дмитро Дмитрович, МЯГКИХ Геннадій Геннадійович Удосконалення системи підготовки військових фахівців зі спеціальності "Інформаційні системи та технології з урахуванням досвіду бойових дій". Проблемні питання та шляхи їх вирішення	3
БОДНАР Світлана Вікторівна Відеолекція як сучасна форма організації навчального заняття у закладах вищої освіти	7
БОНДАРЕНКО Інга В'ячеславівна Профілактика психічного здоров'я під час війни	10
БРАТКОВА Любов Бориславівна Формування професійної компетенції «Використання методів телемедицини у медичній практиці» здобувачів медичної освіти	13
ВІТЮК Антоніна Вікторівна Методичні аспекти застосування технології ілюстративного курсу у графічній підготовці студентів закладів вищої освіти	15
ГНЕДІНА Катерина Володимирівна Використання сучасних методів навчання та інструментів організації освітнього процесу для забезпечення якісної підготовки фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування»	19
ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна Цифрові технології у підготовці майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти	22
ГОРОЖАНКІНА Оксана Юріївна Інноваційні методи навчання в процесі підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва	25
ГРИГОРЕНКО Костянтин Васильович Геометричні інтерпретації деяких положень теорії границь	28
ГУНІНА Лариса Михайлівна Проблеми в олімпійському професійному спорті в умовах військового стану в Україні	30
ДЕНДАРЕНКО Владислав Юрійович Використання сервісу EVERNOTE для організації робочого простору	33
ДУЩЕНКО Ольга Сергіївна Сучасні форми та методи організації освітнього процесу в закладах вищої освіти	37
ІРХІНА Юліана Валентинівна Когнітивно-прагматичні аспекти функціонування та викладання іноземної мови: вивчення готовності вчителів англійської мови до творчої взаємодії під час творчої діяльності	40
КАРБІВНИЧА Тетяна Василівна Інноваційні підходи до викладання дисципліни «Товарознавство. Харчові продукти» під час дистанційного навчання	43
КАСЯРУМ Сергій Олегович Навчально-методичне забезпечення курсу вищої математики в умовах змішаного навчання	45

КОНОВЕНКО Надія Григорівна, ФЕДЧЕНКО Юлія Степанівна Інноваційні методи викладання вищої математики в Одеському національному технологічному університеті	47
КРУПЕНЯ Світлана Василівна Фізична рекреація у закладах вищої освіти	52
ЛЕНДЬБЕЛ Мирослава Олександрівна Теоретичні аспекти вивчення впливу європезації на політичну культуру жителів прикордоння	55
МИРКОВІЧ Інна Леонідівна Організація науково-дослідницької діяльності студентів магістратури спеціальності «Психологія»	58
МОІСЕЄВА Тетяна Миколаївна Українсько-польське співробітництво в сфері освіти	60
ПОГОРЕЛОВА Олена Олександрівна, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Сучасні технології організації фізичного виховання з техніко-естетичних видів спорту у закладах вищої освіти	64
САМКО Олеся Олександрівна Сучасні методи організації викладання при підготовці фахівців економічних спеціальностей у закладах вищої освіти	67
СЕМЕНОВА Олена Валентинівна Французька мова (військовий аспект) на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в межах дисциплін вільного вибору освітньої програми	70
СКЛЯР Ірина Олександрівна Криза читання та розвиток критичного мислення в освітньому середовищі ЗВО	72
СПОДАР Катерина Вікторівна Впровадження інноваційних методів організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи торговельної діяльності»	74
СТОЯНОВА Тетяна Володимирівна Лінгвокультурні засади відтворення англomовних юридичних документів китайською	76
УЛЬЯНОВА Тетяна Юріївна Сучасні форми та методи підготовки майбутніх психологів	80
ФОМІНА Ірина Миколаївна Інноваційні методи підготовки магістрів з дисципліни «Управління якістю продукції зернопереробних виробництв»	83
ЧАСТОКОЛЕНКО Ігор Павлович Порівняння ефективності використання різних типів інформаційних технологій у викладанні Вищої математики	86
ЯКУБА Юлія Володимирівна Сучасні форми та методи навчання в роботі з хореографічним колективом	88